

VÅR FÅGELVÄRLD

SWERIGES
ORNITOLOGISKA
FÖRENING

ÅRG. 9

1950

NR 3

INNEHÅLL:

K. CURRY-LINDBLAD: Berguven. *Bubo bubo* (L.), förekomst i Sverige jämte något om dess biologi s. 113. — Ornitologkongressen i Uppsala 1950 s. 166. — Litteratur s. 169.

STOCKHOLM

Sveriges Ornitologiska Förening

Hedersledamot: Professor emeritus SVEN EKMAN, Uppsala.

Ordförande: Professor SVEN HÖRSTADIUS, Uppsala.

Vice ordförande och sekreterare: Docent GUNNAR SVÄRDSON, Ödmårdsvägen 17, Traneberg.

Skattmästare: Kamrer ELIS WIDE, Banérgatan 8, Stockholm.

Övriga styrelseledamöter: Kamrer GUSTAF DANIELSSON, Stockholm; folkskollärare SIGFRID DURANGO, Täby; jägmästare B. HAGLUND, Stuvsta; direktör VICTOR HASSELBLAD, Göteborg; häradsskrivare BJÖRN HOLM, Kiruna; amanuens TORSTEN MALMBERG, Lund; amanuens GUNNAR NORDQVIST, Sjöbo; assistent GUNNAR OTTERLIND, Fiskebäckskil; författaren ERIK ROSENBERG, Almby; fil. lic. GUSTAF RUDEBECK, Lund; tandläkare P. O. SWANBERG, Skara; direktör SUNE SWÄRD, Göteborg.

Föreningens adress: Box 19081, Stockholm 19. Postgirokonto 19 94 99.

Förfrågningar rörande föreningens verksamhet samt i ornitologiska ämnen kunna även riktas direkt till sekreteraren. Korrespondens rörande föreningens lånebibliotek kan även ställas direkt till föreningens bibliotekarie, herr SVEN ARMINGTON, Blanchegatan 18, Stockholm.

Medlemsavgifter äro för ständiga medlemmar kr. 125:—, för årligt betalande medlemmar kr. 7:— samt för familjemedlemmar kr. 2:50.

Föreningens ombud äro: i Danmark dr. phil. POUL JESPERSEN, Enighedsvvej 6 D, Charlottenlund, i Finland docenten baron LARS VON HAARTMAN, Zool. Inst., Universitetet, Helsingfors, samt i Norge cand. real. SVEIN HAFTORN, Frydenbergsgate 8, Drammen.

Vår Fågelvärld

Redaktör och ansvarig utgivare: Assistent GUNNAR OTTERLIND, Kristinebergs zool. station, Fiskebäckskil.

Redaktionsutskott: Fil. lic. GUSTAF RUDEBECK, Lund, och docent GUNNAR SVÄRDSON, Traneberg.

Distributör: Fil. kand. STEN ÖSTERLÖF, Näsby Allé 14, Näsbypark.

Manuskript och notiser sändas direkt till redaktören. Förfrågningar rörande tidskriftens distribution samt adressanmälningar o. dyl. ställas direkt till distributören.

Prenumerationspris kronor 7:50; medlemmar erhålla tidskriften gratis.

Utkommer med 4 häften pr år.

Årgång 1—8 till salt hos sekreteraren; pris: årg. 1—3 kr. 4:— pr årg., 4—8 kr. 6:— pr styck. Årgång 2 (1943) och 3 (1944) finnas ej längre kompletta.

Supplement till Vår Fågelvärld

De flyttfågelstudier, som fil. lic. GUSTAF RUDEBECK under flera år bedrivit i södra Sverige, huvudsakligen vid Falsterbo, äro nu till stor del bearbetade. Resultaten komma att framläggas i en serie uppsatser, vilka skola publiceras som supplement till Vår Fågelvärld. De första delarna beräknas utkomma hösten 1950 och innehålla bl. a. tabeller över antalet sträckande fåglar i Falsterbo höstsäsongerna 1942—1944, varvid materialet är uppdelat per art och dag. Huvudvikten har lagts på de mest utpräglade dagflyttarna, alltså kråkfågel, rovfågel, duvor och vissa småfåglar. Vidare förekommer en diskussion av fågelsträcket över Falsterbo, orsakerna till arternas olika talrikhet, sambandet mellan flyttning och väderlek o. s. v. Allmänna synpunkter på flyttningsproblemet framläggas också. Texten blir på engelska, men fylliga sammanfattningar givas på svenska. — Detta meddelas till intresserades kännedom. Priset på supplementen torde bli omkring 10 kronor per del. Red. vore tacksam för att redan nu kunna erhålla en uppfattning om huru många som eventuellt önska förvärva supplementen — detta med tanke på upplagens storlek m. m. Preliminär anmälan bör därför helst insändas till red. så snart som möjligt. Bindande anmälan får lämnas senare.

RED.

Berguvens, *Bubo bubo* (L.), förekomst i Sverige jämfte något om dess biologi

Av

KAI CURRY-LINDAHL

Berguvens gradvisa men snabba försvinnande från syd- och mel-lansvenska marker, i vilka senare arten enligt GUSTAF KOLTHOFF (1914, p. 848) ännu på 1910-talet hade sin tätaste förekomst i landet, har med allt större oro följts av natur- och fågelvänner. År 1944 beslöt Svenska Naturskyddsföreningen att företa en inventering av berguven i Sverige för att med det erhållna resultatet som grund hos myndigheterna eventuellt hemställa om effektivare skydd åt denna fågel.

Att erhålla en tillförlitlig bild av berguvens tidigare utbredning i Sverige har icke stött på några svårigheter. Härvidlag ha handböc-kerna alltifrån LINNÉs Systema Naturae till 1800-talets stora fågel-verk lämnat klara upplysningar, även om preciserade lokaluppgifter då för tiden sällan angavs beroende på artens vanlighet. Svårare har däremot varit att bilda sig en exakt uppfattning om berguvens nu-varande status i Sverige, ty under det senaste halvseket har arten kraftigt minskat och trängts undan till av människan relativt sällan besökta platser.

För att lösa denna uppgift ha vi sänt ut hundratals skrivelser till naturkännare landet runt med förfrågningar om berguven. Vidare har flertalet av landets länsjaktvårdsföreningar haft vänligheten att till sina rapportörer sända ut våra frågeformulär och därigenom in-förskaffat ett stort material. Upprop om inventeringen har förutom i Svenska Naturskyddsföreningens organ, Sveriges Natur, älskvärt införts i tidskrifterna Jaktsignalen, Norrbottens Natur, Svensk Faunistisk Revy, Svensk Jakt och Vår Fågelvärld.

Det visade sig emellertid mycket snart att den övervägande delen av de inkomna uppgifterna måste på olika sätt kontrolleras. Termen »häckning» har för många personer en mycket vid betydelse, »uven» är inte alltid liktydig med berguven, många till synes olika uppgifter ha visat sig avse en och samma lokal o. s. v. Emellertid får man genom ett eller flera personliga brev en tämligen god uppfattning om resp. rapportörers halt och vederhäftighet. Dessutom ha vi försökt att i möjligaste mån få varje lokal uppgiven eller bekräftad från flera håll. Allt detta arbete har dock medfört den olägenheten, att den slutliga bearbetningen av materialet i hög grad fördröjts.

Från början var avsikten, att inventeringen av berguven skulle avse förhållandena under 1943, 1944 och 1945 samt att materialet skulle vara färdigbearbetat till 1946. Denna tidtabell har tyvärr ej gått att hålla. Medan insända uppgifter kontrollerades, blev materialet efter hand allt större. Emellertid har det visat sig omöjligt att få samtliga lokaler, där häckning ägde rum 1943, 1944 och 1945 kontrollerade också åren 1946—48. I flera fall skulle det varit direkt olämpligt att begära detta av resp. uppgiftslämnare. Även under 1949 ha en del boplatser besökts av olika rapportörer, men några helt nya lokaler ha icke meddelats från detta år.

I följande redovisning har den principen följts, att då häckning på samma lokal konstaterats under minst två år under perioden 1943—1948, så har detta räknats som varande en säker häckplats, såvida det inte senare framkommit, att häckning upphört. Till kategorien »sannolik häckning» ha förts sådana fynd, där det på samma lokaler under minst två av åren 1943—1948 konstaterats att minst två berguvar uppehållit sig under fortplantningstid, dock utan att bo eller ungar iakttagits. En tredje kategori är blott hörda (i vissa fall sedda) uvar, med vilket avses, att fågeln under en följd av år under våren hörts ropa från samma lokal. Erfarenheten visar nämligen att ensamma berguvhanar i årtal kunna stanna kvar på sin gamla häcklokal, och där troget varje vår förgäves locka på en hona. Följaktligen kunna en mycket stor del av de lokaler, från vilka uven årligen ropar, vara besatta av enslingar. Exempel härpå utgöra en hane i Kilsbergen, som ensam i 13 år troget hållit fast vid den gamla häckplatsen (E. ROSENBERG, muntl. medd.), och en hona i Värmland, vilken efter det hon för 24 år sedan blivit änka, varje vår lägger obefruktade ägg vid den gamla boplatzen (H. JEHNICH in litt.). Härav förstås bl. a. att berguven når en hög ålder. Enligt MOLTONI

(1949, p. 121) ligger berguvens medelålder över 30 år, men den kan också bli betydligt äldre — ända till 80 år.

Berguven växlar stundom under olika år mellan skilda, relativt närbelägna häckplatser. Artens revir kunna vara mycket olikstora. I en del fall har det konstaterats, att olika par under samma år bo förbluffande nära varandra. Därför har det stundom berett svårigheter att avgöra om närliggande boplatser, som rapporterats under olika år, gällt ett eller tvenne uvar. Om det senare icke har kunnat utredas, ha dylika lokaler räknats som tillhörande endast ett par.

En del av berguvens boplatser ligga förvånansvärt nära människo-boningar, där fåglarna ju finna rikligt jaktbyte i form av bruna råttor, medan flertalet dväls i de stora skogarnas otillgängligare raviner eller branter. En följd härav är, att de redovisade siffrorna måste räknas som minimiantal. Det torde alltid finnas uvar — särskilt gäller detta Norrland — som helt undgå observation. Å andra sidan är ju berguven en fågel, som effektivt annonserar sin närvaro, åtminstone för den lyhörde, varför flertalet i Göta- och Svealand hemmahörande berguvar troligen blivit observerade och rapporterade — det finns dock exempel på folk, som i årtal har bott granne med uven utan att veta om det.

Berguven förföljes alltjämt med stor hänsynslöshet inom hela sitt nuvarande utbredningsområde i Sverige. Äggen tas eller krossas i boet, ungarna dödas eller fångas för att senare säljas som kråkskyttebulvaner, gamla fåglar skjutas o. s. v. Självfallet komma därför i det följande inga specificerade lokaler, som nu äro bebodda inom resp. landskap, att angivas. Detta har f. ö. av mången rapportör särskilt begärts.

Jag ber att i detta sammanhang få framföra mitt varma tack till alla dem som med sina rapporter och uppgifter samt i flera fall med eget inventeringsarbete bidragit till att göra denna översikt möjlig. Ett särskilt tack ber jag att å Svenska Naturskyddsföreningens och å egna vägnar få rikta till flertalet jaktvårdskonsulenter, vilka med stor beredvillighet hjälpt oss att distribuera och driva in hundratals frågeformulär.

Berguvens allmänna utbredning

Berguven förekommer i större delen av det palaearktiska området och är uppdelad i flera raser. I större delen av Europa förekommer nominatformen *Bubo b. bubo*, som häckar spridd samt mer eller mindre

fåtalig från Skandinavien, Finland, Kolahalvön och Nordryssland i norr till Pyrenéerna, Italien, Sicilien, Balkanhalvön, Podolien, Poltava och Vorónesch i söder. I väster går den till östra Belgien, Massif Central i Frankrike och Pyrenéerna, i öster till guvernementen Moskva och Tula (NIETHAMMER 1938, p. 79; WITHERBY m. fl. 1943, p. 315). På Iberiska halvön finns underarten *B. b. hispanus*, vilken även häckar i själva Pyrenéerna. Enligt undersökningar av N. MAYAUD (in litt.) på material av *bubo* och *hispanus*, är det sistnämnda ras, som bebor östra Pyrenéerna, alltså även franskt område. I norra Afrika och Palestina förekommer *B. b. ascalaphus*, i Saharas öknar, södra Palestina och Arabien *B. b. desertorum*, i Syrien och angränsande del av Palestina *B. b. aharonii*, i Mindre Asien och södra Ryssland *B. b. ruthenus*, i Transkaspien och Turkestan *B. b. turcomanus* och i västra Sibirien *B. b. sibiricus* (WITHERBY m. fl. 1943, p. 315). HARTERT (1938 p. 382—384) upptar ytterligare 9 underarter. I övriga delar av Afrika och Asien samt i Amerika finnas andra arter tillhörande släktet *Bubo*.

Förekomst i Sverige

1. Allmän översikt

Det äldsta fyndet av berguv man känner från Sverige stammar från vikingatiden och gjordes i en grav i Vendel, Uppland (EKMAN 1922, p. 388). Berguven torde förr ha hört till vårt lands vanligare fåglar. Den nämnes redan hos OLAUS MAGNUS (1565, p. 248), som i sin beskrivning av nattfåglarna säger, att »först möter oss då uven». I den första upplagan av Fauna Suecica lämnas ingen direkt frekvensuppgift utan blott »Habitat in petris sylvaticis praeeruptis . . .» (LINNÉ 1746, p. 16), vilken ordalydelse är likalydande även i 1761 års upplaga (LINNÉ 1761, p. 24). 1800 utgavs en ny, av RETZIUS reviderad upplaga av LINNÉs verk, vari om berguven säges »Habitat per Sueciam vulgaris» (LINNÉ-RETZIUS 1800, p. 76). 1828 skriver EKSTRÖM (p. 22) i sin beskrivning över Mörkö s:n i Södermanland »Berg-Ufven (*Strix Bubo*) finnes här i mängd». 7 år senare berättar SVEN NILSSON (1835, p. 89), att arten »förekommer mindre sällsynt nästan öfver allt på halfön, från Skåne ända upp i polar-länderne. — I det mellersta, bergiga och skogfulla Sverige synes han vara mest talrik.» I Svenska Foglarna anger SUNDEVALL (1856, p. 188), att berguven förekommer häckande från Lapplands barrskogsregion till Skånes större och ödsligare skogstrakter, och att den »vistas gerna

Berguvhona med ungefär veckogamla ungar. Laisdalen, Pite lappmark, Lappland,
19/6 1931. Foto och copyright: S. WESSLÉN. (*Female eagle owl with its nestlings.*)

som i Göta- och Svealand återstår av berguven äro några par på Sydsvenska höglandet samt flera i östra skärgården och i Bohuslän, medan förhållandena i Norrland te sig betydligt ljusare. Dessa uppgifter stämma i stort sett väl överens med vad som framgått av inventeringen 1943—1948.

2. Förteckning över kända uppgifter om berguv i Sverige

I det följande har materialet ordnats landskapsvis från söder till norr. Först följer i kortfattad form och kronologisk ordning äldre berguvuppgifter från resp. landskap. Därefter anges den nuvarande förekomsten, varvid de olika lokalerna ej specificeras av skäl som tidigare omtalats (jfr sid. 115).

Skåne

- 1835. »Förekommer mindre sällsynt» (NILSSON 1835, p. 89).
- 1840-talet. Loshults s:n. Det sista ex. sköts före mitten av 1800-talet (E. A. JÖNSSON).
- 1840-talet. Ljungby och Ivetofta. Icke häckande. Förekommer vintertid »här och där» (WALLENGREN 1849, p. 308).
- 1870-talet. Rättelövs klint, Stoby s:n. Häckning (LINDER 1922, p. 254).
- 1870-talet. Glimåkra s:n. Fanns förmodligen kvar (N. V. PERSSON).
- 1870-talet. Örkeneds s:n. Fanns förmodligen kvar (N. V. PERSSON).
- 1870-talet. Kärsebränna bjer, Osby s:n. Förekom till början av 1870-talet (N. JOHNSSON enl. sonen A. JOHNSSON).
- 1871. Hallandsåsen. Ägg tagna (ROSENUS 1939, p. 39).
- 1894. Kjuge, S Ivösjön. Häckning (CARLSSON 1894, p. 153).
- 1894. Vånga, N Ivösjön. Häckning (CARLSSON 1894, p. 153).
- 1894. Håkanryd, Ö Ivösjön. Häckning (CARLSSON 1894, p. 153).
- 1890-talet. Skärålid, Söderåsen. Ungar tagna i slutet av 1890-talet (LINDER 1922, p. 254).
- 1900-talet. Riseberga s:n. Häckade förmodligen ännu vid sekelskiftet. Den sista berguven sköts där mellan 1905 och 1910 (H. MÄNSSON).
- 1924. Norra Skåne. Häckar till norra Skånes skogstrakter. (LÖNNBERG 1924, p. 285).
- 1938. Hästveda. Häckning. 3 ungar (HANSTRÖM 1943, p. 245—247).

Antal kända berguvar i Skåne: Uppgifter från 1940-talet saknas helt.

Blekinge

- 1863—1864. Nämnes ej i två arbeten om landskapets (främst Karlskrona- och Lyckebytrakten) »mindre allmänna» fåglar (GOSSELMAN 1863 och 1864).
- 1890. »Häckar icke inom vårt faunaområde» (avser Ronnebytrakten). »Om vintern förekommer han däremot icke sällsynt och infinner sig då ganska ofta vid landtgårdarna. Detta är i synnerhet förhållandet i Påtorp, där under en följd af år merendels flere individer hvarje vinter i slutet af December och i Januari blifvit fångade i räfgrop» (WESTERLUND 1890, p. 46). På grund av berguvens stationära läggning är det troligt, att flertalet av de vintertid i Ronnebyområdet observerade exemplaren häckade i Blekinge eller angränsande delar. Traktvis torde landskapets västra och norra delar samt skärgårdsområde motsvara artens biotopkrav.

I nuvarande tid äro inga häckplatser från Blekinge kända. F. HANSTRÖM, som varit vänlig att i tre blekingska tidningar införa ett upprop med bön om uppgifter om häckningsplatser, erhöll intet svar om berguven men väl beträffande kungsfiskaren, om vilken förfrågan samtidigt gjordes. Även H. WACHTMEISTER har vänligen försökt erhålla upplysningar — bl. a. om när uven senast med säkerhet häckade i landskapet — men överallt med negativt resultat.

Antal kända berguvar i Blekinge: Uppgifter från 1940-talet saknas helt.

Halland

- 1870-talet. Okome s:n, NO Falkenberg. Berguvar uppehöll sig i socknen (J. BENGSSON till dottern I. JOHANSSON enl. H. HERRLIN).
 1886. Lillsjö, Släp s:n. Häckning. Kull i Naturhistoriska Riksmuseum (U. BERGSTRÖM).
 1886. Tölö s:n. Häckning. Kull i Naturhistoriska Riksmuseum (U. BERGSTRÖM).
 1890-talet. Breshult, Gällareds s:n. Fanns för ca 50 år sedan (E. JOHANSSON enl. H. HERRLIN).
 1890-talet. Sperlingsholm, Skedalagård. Ett ex. skjutet för ca 50 år sedan (C. KUYLENSTIERNEN enl. H. HERRLIN).
 1894. Angryd, Sibbarps s:n. Ett ex. skjutet (H. HERRLIN).
 1895. Harplinge. Häckning. 3 ägg (HOLLGREN 1897, p. 136).
 1897. »Förekommer här och der i bergen och ströfvar vintertiden ner till flygsandsplanteringarne» (HOLLGREN 1897, p. 136).
 1908. Tölö s:n. Häckning. Kull i Naturhistoriska Muséet, Göteborg (V. FONTAINE) (jfr ovan under 1886).
 1924. Ullareds s:n. En uv skjuten och en annan fångad på samma lokal (A. LARSSON enl. H. HERRLIN).
 1925. Ullareds s:n. En uv hörd på samma lokal som ovanstående (G. BRODÉN enl. H. HERRLIN).

1946 hördes berguv på en gammal lokal i norra delen av landskapet. En ♂ hittades samma vår skjuten nedanför uvberget, där det sedan var tyst (S. LARSON). Samma år rövades två ungar ur ett rede längre söderut i Halland, som också utgjorde en gammal boplatz. De äldre uvarna finnas dock kvar i trakten, men häcka ej längre (1948) vid den gamla lokalen utan torde ha sökt sig en ny, var är dock ej utrett (A. ANDERSSON).

Antal kända berguvar i Halland: 1 sannolikt häckande par.

Småland

- 1840-talet. Salentrakten. Häckning i Holstensskog, Tolg och vid Gemla, Öja (WACKLIN 1887, p. 50).
 1841—1850. Löparenskögen, Lekaryd. Häckning (WACKLIN 1887, p. 50).
 1865. Jönköpingstrakten. Häckning. Kull i Naturhistoriska Riksmuseum (U. BERGSTRÖM).
 1867. Spåramåla, Tingsås s:n. Sista året häckning ägde rum (C. HÅKANSSON).
 1868. Ej sällsynt i landskapets östra del (TISELIUS 1868, p. 23).
 1882. Brattsbo och Spjervelling, Almesåkra s:n: »teml. sällsynt» (CARLSSON, 1882, p. 31).
 1886. Kronobergs län. Häckning i Lekaryd, Gemla, Tolg, Hemmesjö, Ekeberga och Åsheda (WACKLIN 1887, p. 50) (jfr ovan under 1840-talet).
 1898. Fägerstad, Furuby s:n. Sista året häckning ägde rum (A. ARVIDSSON, E. KJELLSON).
 1899. Trånggårde, Furuby s:n. Sista året häckning ägde rum (A. ARVIDSSON).

1899. Hovmantorp, Hovmantorps s:n. Sista året häckning ägde rum (A. ARVIDSSON, E. KJELLSON).
- 1900-talet. Ganska sparsam i västra och södra Småland. Förekom vid Wellersten, N Värnamo, och i Tenhultsberget, SO Jönköping. Ännu rätt så allmän på båda sidor kring Emåns dalgång (ROSENIUS 1939, p. 39).
- 1900-talet. Kring sekelskiftet uppgavs häckning i Norrahammar, Taberg, Eckern, Ubbarp, Ekeberg, Huskvarna och Ramsjöholm (VON ESSEN 1943, p. 462). I Jönköpingstrakten var uven vid sekelskiftet mycket allmän (K. VON ESSEN).
1907. Kösen, Annerstads s:n. Häckning (L. WILLIAMS).
1910. Brantaberg, Stödboda, Åseda s:n. Häckade regelbundet från slutet av 1890-talet till 1910. Ungar (stundom 4 st.) tagna varje år. En ad. skjuten 1910, varefter maken eller maken helt försvann (A. GRINDAHL).
1914. Tenhult. Sista året häckning ägde rum på denna lokal. Den urgamla boplatsen i branten mot Tenhultssjön övergavs dock redan 1913. Ett par sågs 1915 men häckade ej (VON PORAT 1916, p. 10.) Våren 1935 sågs åter en uv på denna lokal (K. VON ESSEN) (jfr ovan under 1900-talet).
1916. Kåfveryd (ej långt från ovannämnda Tenhult). Häckning (VON PORAT 1916, p. 10).
1916. Yås, Mulseryds s:n. Häckning (VON PORAT 1916, p. 10).
1916. Hultrum, N. Vedbo. Regelbundet observerad (VON PORAT 1916, p. 10).
1920. Branthult, Kråkmåla s:n. Sista häckningen omkring 1920 (S. WESSBERG).
1928. Ramsjö. Sista året häckning konstaterades. En uv hördes dock på lokalen t. o. m. 1936 (K. VON ESSEN) (jfr ovan Ramsjöholm under 1900-talet).
1930. Tallsjöberget, Toverum, Frödinge. Häckning. 3 ungar (FRIES 1938 och in litt.).
1932. Tallsjöberget, Toverum, Frödinge. Häckning. 3 ungar (FRIES 1938 och in litt.) (jfr ovan under 1930).
1935. Vadshult, Öreryds s:n, Mo härad. Häckning. 2 ägg (K. VON ESSEN 1935, p. 221, och in litt.).
1936. Bergebo, Kristdala. Sista året häckning ägde rum (T. BACK).
- 1940-talet. Klövdala kronopark, Årena. Sista häckningen ägde rum några år in på 1940-talet (S. PERSSON).

I nordöstra Småland förekommer berguven alltjämt på flera lokaler från Valdemarsviken i norr ned till ungefär linjen Målilla—Figeholm i söder. Inom detta område häcka med säkerhet 11 par, vartill komma ytterligare två i södra Småland och ett på småländska höglandet. (T. BACK, K. VON ESSEN, B. FLACH, Å. HALLANDER, C. HÅKANSSON, O. JOHANSSON, T.-E. LEILER, K. LYBECK, A. OLSSON, R. STORCK). Troligtvis häcka ytterligare två par på olika håll i småländska höglandet (senaste säkra häckning konstaterad 1941) (K. VON ESSEN, J. JONASSON). I västra Småland har en ensam hane uppehållit sig på samma plats sedan 1938, då honan sköts (F. RÖSRÖ) och på en lokal vid Kalmar sund höres också regelbundet en uv om våarna (V. HULGREN enl. S. HANSON).

Tillfälliga fynd från 1940-talet utgöras av en hörd hane vid Kävsjön 1941 (VON ESSEN 1943, p. 462); ett dött ex. vid Linnefors, Hovmantorps s:n (A. ARVIDSSON), där fågeln senast häckade 1899; och en den 4/1 1947 iakttagen uv vid Salen, Huseby, Vislanda (S. JOHANSSON enl. A. BERGENGREN). Någon gång ses berguven längs Emådalen vid Klövdala, där den alltjämt torde förekomma (jfr ovan under 1940-talet) (S. PERSSON).

Antal kända berguvar i Småland: 14 med säkerhet häckande par, 2 sannolikt häckande par och 2 regelbundet hörda hanar.

Öland

»Förekommer stundom om vintern. — Om våren (med. af April till slutet af Maj) 1848 kom han fram till husen och tjöt grufligt.» (WESTERLUND 1855, p. 66). Är ej anträffad som häckfågel men skjutes ibland vintertid (HANSTRÖM 1915, p. 28).

Gotland

Berguven är ej känd som häckfågel på Gotland. Ett ex., som förvaras i läroverkets i Visby samlingar, skall vara skjutet i Stenkyrka (KOLMODIN 1871, p. 9).

Bohuslän

1850. »Ganska allmän hela året såväl i skogarne som på de större nakna skären.» (VON WRIGHT 1850, p. 71).
- 1800-talets mitt. »Allmän långt ut på skären, nästan på vart berg» (EKSTRÖM enl. ROSENIOUS 1939, p. 39).¹⁾
1876. »Ej sällsynt; häckande» (CEDERSTRÖM 1876, p. 59).
1877. »Ganska allmän». Bl. a. årlig häckning på Hisingen, (MALM 1877, p. 239).
1887. Ramberg, Hisingen. Häckning (NILSSON, BOTHÉN, LIGNELL och KÖRNER 1887, p. 90—91).
1887. Blåkullen, Göteborgs skärgård. Häckning (NILSSON, BOTHÉN, LIGNELL och KÖRNER 1887, p. 90—91).
1894. »Allmän» (CARLSSON 1894, p. 153).
1895. Ucklums s:n. Sista året uv hördes (E. ANDERSSON).
1902. Förekommer sparsamt. Boplatser bl. a. på Ramberget vid Göteborg. Blåkullen i skärgården och i Askims s:n (BOTHÉN 1902, p. 41) (jfr ovan under 1887).
1915. Vassbotten, V Sannesjön, Sanne. Omkring nämnda år ägde den sista häckningen rum (J. E. JOHANSSON).
- 1920-talet. 20 boplatser från Fjärås (Halland) i söder till Tjörn och Mjörn i norr (JÄGERSKIÖLD 1945, p. 52).
1925. Kynnefjäll. Förekom med flera ex. Minst en fågel har senare skjutits där. Möjligen alltjämt kvar (J. E. JOHANSSON).
1925. Sunningen, Röd, Tossene s:n. Sista året häckning ägde rum. Dock hörd »nästan varje år», senast 1945, på samma lokal (S. LUNDIN).
1929. Spekeröd s:n. Sista året häckning ägde rum (C. SANDSTEN).
- 1930-talet. Saltkälleforden, Foss. Häckning (J. LINDNER).
- 1930-talet. Östra delarna av Jörlanda och Spekeröds s:r. Häckning. Ungar tagna (J. LINDNER).
1933. I området från Fjärås (Halland) i söder till Tjörn och Mjörn i norr blott en säker boplatz (JÄGERSKIÖLD 1945, p. 52) (jfr ovan under 1920-talet).
1936. Daltjärn, Ö Fagerhult, Naverstads s:n. Sista ex. sköts detta år. Häckade tidigare (B. LUND).
1938. Torreyby, Foss s:n. Sista året häckning ägde rum (J. W. SKÖN).
- 1940-talet. Svandal, Tanums s:n. Häckning i början av 1940-talet. Ungarna rövades (B. LUND).
1943. Ramberget. På denna urgamla berguvlokal hördes fågeln fram till detta år (A. KARLSSON) (jfr ovan under 1887 och 1902).

¹⁾ Detta citat har förgäves sökts i EKSTRÖMS publicerade skrifter. Hos ROSENIOUS (1939) uppges P. U. EKSTRÖM såsom källa, vilket dock i brev från ROSENIOUS till förf. korrigerats till C. U. EKSTRÖM. Enligt ROSENIOUS (in litt.) torde EKSTRÖMS uppgift vara hämtad ur dennes arbete om Tjörn (Göteborgs Kongl. Vetenskaps- och Vitterhets Samhälles Handlingar 1850), men däri återfinnes den ej.

1946. Färingen, Strömstadstrakten. Häckning (NILSSON 1946, p. 116).
 1946. Hällekind, Strömstad. Häckning (NILSSON 1946, p. 116).
 1946. Tvedvattnet, Hogdal. Häckning sedan 1942 (NILSSON 1946, p. 116).

I Bohuslän häcka f. n. med säkerhet minst tre par berguvar, vilkas boplatser ligga i landskapets norra del (A. EHRENZ, H. ERICSSON, V. FONTAINE, J. LINDNER, B. LUND, N. J. NILSSON). Härtill komma dock ej mindre än 7 sannolika par, vilkas häckningar med två undantag det ej gått att få konstaterade, trots att fåglarna varje år stationärt uppehålla sig på sina lokaler. På två av dessa häckade dock uvarna med visshet senast 1941 resp. 1946. Dessa lokaler äro belägna på spridda platser i provinsen (A. EHRENZ, N. FAXÉN, V. FONTAINE, A. HANSSON, B. LUND, C. SANDSTEN, D. SJÖLANDER). Dessutom höras berguvar, vilka kunna vara ensamma hanar, varje år på tre skilda platser (S. LUNDIN, C. SANDSTEN).

Tillfälliga fynd under 1940-talet utgöras av en i dec. 1943 nedlagd hane på Tollingeröd, Orust (C. SANDSTEN), och ett ex., som 1945 i Solberga s:n flög mot en taggtråd och dog (A. HANSSON).

Antal kända berguvar i Bohuslän: 3 med säkerhet häckande par,¹⁾ 7 sannolikt häckande par och 3 regelbundet hörda hanar.

Dalsland

1891. Berguvarberget, Laxarby s:n. Sista året häckning ägde rum (A. JANS-SON).
 1900. Valön, Änimskogs s:n. Sista året häckning ägde rum (J. R. JOHANSSON).
 1912. V. Sjögar, Tydje s:n. Sista året häckning ägde rum (G. BJÖRQUIST).
 1916—1918. Bogkullen, Laxarby s:n. Hörd varje vår (E. SKOGH).
 1929. Rävmarken, Dals Ed s:n. En uv hördes hela våren men tystnade, efter det att ett ex. tagits med sax på andra sidan den närbelägna norska gränsen (A. GUSTAFSSON).
 1940—1941. Vammen, Steneby s:n. Ett par fanns båda åren. Sedan försvunnet (E. SKOGH).

T. o. m. 1943 hade Dalsland minst två säkert häckande berguvar. Båda höllo till i Vänerområdet. 1943 sköts en av de 1942 ringmärkta ungarna utanför Säffle i Värmland. 1944 hittades modern till ovanstående unge död, förmodligen av fosforgift, som hade lagts ut i trakten. Den ensamme hanen hördes vid den gamla lokalen 1944 och 1945 men har sedan försvunnit. På den andra lokalen, som varit bebodd sedan över 20 år tillbaka, kontrollerades häckningen 1944 och 1945. Förmodligen bodde paret där också 1946 och 1947, men 1948 var endast hanen kvar (G. BJÖRQUIST, B. ENBÅGEN, N.-G. KARVIK, E. WEINBERG, O. WIKSTRÖM, N. ÅSTRAND).

Antal kända berguvar i Dalsland: Med säkerhet blott 1 stationär hane.

Västergötland

- 1860-talet. Mösseberg. Häckning (KOLTHOFF 1914, p. 851).
 1887. Göteborgstrakten. Allmän. Häckning bl. a. i Askims s:n (NILSSON, BOTHÉN, LIGNELL och KÖRNER 1887, p. 90—91).
 1890-talet. Björnsjöberget, Sexdrega s:n. Häckning förekom med säkerhet under slutet av 1890-talet och möjligen in i början av 1900-talet. Det sista ex. sköts 1905 (T. BRUNKE, G. SVENNINGSSON).

¹⁾ Dessa ha med största sannolikhet under 1949 minskats till två. Ett av paren torde ha bortskjutits, och åtminstone den ena fågeln har hittats död intill häckplatsen (B. LUND), vilket meddelats efter det att denna uppsats blivit uppsatt.

- 1900-talet. Gnipeberget, Ullasjö s:n. Häckning ännu kring sekelskiftet. Lär vara hörd i slutet av 1920-talet (T. BRUNKE).
- 1900-talet. Mårdaklev, på gränsen till Halland. Häckning ännu i 1900-talets början (H. HERRLIN).
1910. Flundervalla kronopark, nära gränsen till Bohuslän. Ungfågel skjuten (S. HULT enl. A. EHRENZ).
1915. Granvik, N Karlsborg. Häckning (ROSENIUS 1939, p. 39).
- 1920-talet. Långhems s:n. Hörd i slutet av 1920-talet i den trakt som gränsar mot Björsjöberget (I. GUSTAFSSON enl. T. BRUNKE) (jfr ovan 1890-talet).
1921. St. Eken, Vänern. Torde ha häckat (ROSENIUS 1939, p. 40).
1924. Skultorp. Skall ha häckat senast detta år (ROSENIUS 1939, p. 40).
1932. Delsjön, Göteborg. Häckning. Förmodligen sista året (V. HASSELBLAD).
1933. Ekens skärgård, Vänern. Häckning. 2 ungar tagna. (G. LINDE).
1934. Skönabäck, Ö. Frölunda s:n. En hona, som häckat i flera år sköts, varefter bopplatsen blev övergiven (A. AHLIN).
1939. Billingen. Häckning sannolik (ROSENIUS 1939, p. 39).
1939. Östen. »Lär ännu höras vid sjön» (ROSENIUS 1939, p. 39).

Blott ett enda med säkerhet häckande berguvpar är f. n. känt från Västergötland. Sedan mycket långt tillbaka i tiden ha de bott på samma plats (C. A. FRÄNDÉN, H. KJELLBERG, C. RAMEL, R. THOLLANDER). Härtill komma dock hörda uvar från fyra olika lokaler — på två av dessa förekom häckning i seklets början resp. under 1930-talet — två i norra och två i södra delen av landskapet (C. E. HALLBERG enligt P. O. SWANBERG, A. JOHANSSON, E. JOHANSSON, G. LINDE, A. MELINDER). Dessutom har en berguv, som förmodligen icke hör till ovan redovisade fåglar, iakttagits 1946 (C. A. FRÄNDÉN). 1948 hittades en färsk spyboll av denna art (bestämd av Statens Veterinärmedicinska Anstalt) i Ullasjö s:n (KARL BORG, T. BRUNKE, A. MELINDER), där häckning senast förekom vid sekelskiftet, och våren 1949 hördes fågeln på en lokal i Långhems s:n (M. ANDERSSON och I. GUSTAVSSON enl. T. BRUNKE).

Antal kända berguvar i Västergötland: 1 med säkerhet häckande par¹⁾ och 4 regelbundet hörda hanar.

Östergötland

1864. Norrköping. »Nog allmänt bosatt i denna trakt». (LUNDBORG 1864, p. 105).
1864. Kolmården. »Flere par häcka på branta klippväggar i kanten af Kolmården» (LUNDBORG 1864, p. 105).
1872. Tingstad. Häckning. Kull i Naturhistoriska Muséet, Göteborg (V. FONTAINE).
1873. Norrviken, Kvillinge s:n. Häckning. Kull i Naturhistoriska Muséet, Göteborg (V. FONTAINE).
1875. Engelholm i skärgården. Häckning. 4 ägg (LUNDBORG 1897, p. 9).
1876. Engelholm. Häckning. Kull i Naturhistoriska Muséet, Göteborg (V. FONTAINE) (jfr ovan under 1875).
1876. Norrviken, Kvillinge s:n. Häckning. 2 ungar. (LUNDBORG 1897, p. 9) (jfr ovan under 1873).
1878. Norrviken, Kvillinge s:n. Häckning. Kull i Naturhistoriska Riksmuseum (U. BERGSTRÖM) (jfr ovan under 1873 och 1876).
1889. Isnäs, Jonsberg s:n. Häckning. Kull i Naturhistoriska Riksmuseum (U. BERGSTRÖM).
1889. Mem, Tåby s:n. Häckning. 4 ägg. (LUNDBORG, 1897, p. 9).

¹⁾ Efter det att manuskriptet till denna uppsats lämnats till sättning, har det meddelats, att av Västergötlands sista kända berguvpar har under 1949 varken spårtecken kunnat iakttagas eller rop hörts på den gamla lokalen (R. THOLLANDER).

1892. Brestad, Häckning. Kull i Naturhistoriska Muséet, Göteborg (V. FONTAINE).
1894. Grävsten, Svinstads s:n. Häckning. Kull i Naturhistoriska Muséet, Göteborg (V. FONTAINE).
1894. »Allmän i Östergötland» (CARLSSON 1894, p. 153).
1897. »Är icke sällsynt och har häckat på flera ställen, såsom vid Ekedal; Finspång; Dvardala, Qvillinge s:n, och under åtskilliga år» vid Norrviken, Bråviken (LUNDBORG 1897, p. 9) (jfr ovan under 1873, 1876 och 1878).
- 1900-talet. Vagnsjön, Trehörna s:n. Häckning kring sekelskiftet (E. AHLM).
- 1900-talet. Norrköpingstrakten. »Tämligen allmän» (ANDÉN och NILSSON 1948, p. 50).
1900. Örsebo, Kisa s:n. Sista året häckning ägde rum (O. EDLUND).
1902. Tomtaholm. Häckning. Kull i Naturhistoriska Muséet, Göteborg (V. FONTAINE).
1903. Råsäterberg. Skrämdes genom järnvägsbygge bort från denna häcklokal (ROSENIUS 1939, p. 40).
1920. Buhlsjö, Sunds s:n. Sista året häckning ägde rum (O. EDLUND).
1924. Tumbo, Malexander s:n. Sista året häckning ägde rum. (O. EDLUND).
1925. Svärdstorp, N. Vi s:n. Sista året häckning ägde rum. (O. EDLUND).
1925. Fundsboda, Svinhults s:n. Häckning sedan flera år (LANDERS 1926, p. 138; HANNERZ 1948, p. 140). Övergavs 1925 (O. EDLUND).
1926. Jungfrukullen, Malexander s:n. Sista året häckning ägde rum (O. EDLUND).
- 1930-talet. Kupaklint, S:t Anna skärgård. Häckning. Lokalen nu övergiven. (ECKERBOM i FRIES och CURRY-LINDAHL 1949, p. 262).
1930. Karlsby kronopark, Kristberg. Sista året häckning ägde rum (O. ENGSTRÖM).
1930. Hulu, Asby s:n. Sista året häckning ägde rum (O. EDLUND).
1930. Holmsjön, Hällestad. Sista året häckning ägde rum (H. MÖRNER).
1930. Skräkholmen, Kättilö, Gryts s:n. Häckning (Y. TRYBOM).
1930. S:t Anna och Gryts skärgårdar. Minst 5 hanar samtidigt hörda (Y. TRYBOM).
1932. Korpklöv, Kisa s:n. Sista året häckning ägde rum (S. WIRÉN).
- 1937 el. 1938. Herrsäter, Värna s:n. Häckning ägde sista gången rum under något av angivna år. Fåglarna oroades ständigt av boplundrare (O. ENGSTRÖM).
1939. »Finns ännu flerstädes i de södra skogiga och bergiga delarna» (ROSENIUS 1939, p. 40).
1940. Klacketorn, Skänninge, Kisa s:n. Sista året häckning ägde rum (S. WIRÉN).
1943. Missjö, S:t Anna skärgård. Häckning. 2 par (ECKERBOM 1943, p. 116).
1948. Simonstorp och Kila s:r. »Finnes ännu kvar — ehuru mycket sparsamt» (ANDÉN och NILSSON 1948, p. 50).
1948. Yxnerums s:n. Häckning. 3 ägg (ALMKVIST och BERGMAN i FRIES och CURRY-LINDAHL 1949, p. 76—77).
1948. Kila s:n. Häckning. 2 ägg. (ANDÉN och NILSSON 1948, p. 50).
1948. Kolmården. Häckning. 2 ägg (ALMKVIST och BERGMAN i FRIES och CURRY-LINDAHL 1949, p. 80, och ALBORG, *ibid.*, p. 126) (Samma bo som ovanstående i Kila s:n).
1948. Sommen. Häckning (BJÖRNSSON i FRIES och CURRY-LINDAHL 1949, p. 353—354).

Förvånansvärt nog visar det sig, att Östergötland f. n. hyser ej mindre än 21 med säkerhet häckande berguvpar. 2 av dessa boplatser ligga i norra Östergötlands inland, nämligen i Finspångs bergslag och i Kolmården; 9 ligga i skärgårdsområdet; 4 i trakterna kring Yxningen och 6 i grannskapen till Åsunden och Sommen (A. M. ALBORG, L. ALMKVIST, C. ANDÉN, B. BERGMAN, S.-E. BERGSTRÖM, S. BJÖRNSSON, R. DANIELSSON, L. ECKERBOM, O. EDLUND, O. ENGSTRÖM, B. FLACH, K. E. HAM-

MARBÄCK, A. JOHANSSON, V. KARLSSON, C.-F. LUNDEVALL, N.-A. NILSSON, A. WIELAND enl. A. OLSSON, S. WIRÉN). Några av de f. n. besatta lokalerna återfinnas bland tidigare publicerade fynd i förteckningen härovan. De ha möjligen varit bebodda under hela mellantiden.

Härtill komma två sannolikt häckande par (R. BRYNOLF, V. KARLSSON) och 7 andra regelbundet hörda berguvar (T. ANDERSSON, B. FLACH, C. G. FORS, E. FUNKE, C.-F. LUNDEVALL, B. STRID). En av de sistnämnda har hörts under 25 år (FLACH), varför häckning med skäl kan misstänkas, när det gäller ett så bebott uvområde med tätare revir. En annan hane hoar varje vår invid en tam, fången hona (STRID).

Naturligt nog föreligger från Östergötland, som är Sydsveriges rikaste uvlandskap, relativt många uppgifter från 1940-talet om observationer och om skjutna berguvar samt om fynd av förolyckade fåglar även från andra trakter än där fasta uvar förekomma. Det torde därför vara av mindre intresse att här lämna en utförlig redovisning för dylika ströfynd.

Antal kända berguvar i Östergötland: Minst 21 med säkerhet häckande par, 2 sannolikt häckande par och 7 regelbundet hörda hanar.

Närke

- 1833. Lerbäckes s:n. »Af roffåglar finnas örn, berguf, flera ugglearter» o. s. v. (AF ROBSON enl. BÄCKGREN 1911, p. 119).
- 1863. Örebrotrakten. Häckande »här och der» (HÖGBERG 1863, p. 12).
- 1863. Kils s:n. »Ej rar» häckfågel (LÖWENHJELM 1864, p. 313).
- 1868. »Icke så sällsynt i skogstrakterna» (SUNDSTRÖM 1868, p. 15).
- 1894. Allmän i Närke (CARLSSON 1894, p. 153).
- 1894. Mogetorp, Jerle, Kilsbergen. »Häckade årligen, åtminstone intill 1894» (NICOLIN 1924, p. 140).
- 1896. Mogetorp, Jerle, Kilsbergen. Häckning. Kull i Naturhistoriska Muséet, Göteborg (V. FONTAINE) (jfr ovan under 1894).
- 1921. Kilsbergen. »Häckar antagligen» (BLOMQUIST och ROSENBERG 1921, p. 67) (jfr ovan under 1894 och 1896).
- 1936. Stickhult, Hammars s:n. Sista året häckning ägde rum (O. ENGSTRÖM).
- 1937. Kilsbergen. Sista året häckning ägde rum (ROSENBERG 1937, p. 51—74, och 1947, p. 60) (jfr ovan under 1894, 1896 och 1921).
- 1940-talet. Väringen. Sedd och hörd i början av nämnda decennium. Trakten hyste »för inte alltför länge sedan» ett par berguvar (SJÖSTEDT i ROSENBERG och CURRY-LINDAHL 1947, p. 70—71).

F. n. synes Närke med säkerhet blott äga en enda uv, en sedan 13 år ensam hane i Kilsbergen (E. ROSENBERG). Möjligen uppehåller sig dock ett par i närkesdelen av Tiveden (A. ADOLFSSON, E. ROSENBERG, E. SJÖSTEDT).

Antal kända berguvar i Närke: Med säkerhet blott 1 regelbundet hörd hane.

Södermanland

- 1828. Mörkö s:n. »Finnes här i mängd» (EKSTRÖM 1828, p. 22).
- 1872. Östra Södermanland. Träffas häckande »der och hvar, men i ringa antal» (SUNDSTRÖM 1872, p. 23).
- 1872. Hartsö. Häckning (SUNDSTRÖM 1872, p. 23).
- 1887. Möja skärgård. Sparsam. Icke flygga ungar skjutna på de inre öarna (EKBOHM 1887, p. 129).
- 1894. Bergö. Häckning. Kull i Naturhistoriska Muséet, Göteborg (V. FONTAINE).

1898. Bergö. Häckning. Kull i Naturhistoriska Muséet, Göteborg (V. FONTAINE) (jfr ovan under 1894).
1899. Skärgården. Häckning. Kull i Naturhistoriska Muséet, Göteborg (V. FONTAINE).
1900. Bergö. Häckning. Kull i Naturhistoriska Muséet, Göteborg (V. FONTAINE) (jfr ovan under 1894 och 1898).
1900. Aspen, Julita s:n. Kring sekelskiftet häckade ett par under två års tid (VON POST 1925, p. 211).
- 1920-talet. Magsjön, S Byringe. Häckning under många år (HANNERZ 1930, p. 34).
- 1926 el. 1927. Byringe. Sista året häckning ägde rum (G. LARSSON) (jfr ovan under 1920-talet).
1927. Valnarssjön. Häckning 1927 (HANNERZ 1930, p. 34).
1930. Valnarssjön. Hörd 1930 (HANNERZ 1930, p. 34) (jfr ovan under 1927).
1930. Byringe. Minst 2 uvar hörda (HANNERZ 1930, p. 34) (jfr ovan under 1920-talet och 1926).
- 1937 el. 1938. Lövbråten, Marviken, Åkers s:n. Häckning (L. BROBERG).
- 1937 el. 1938. Hagberget, Marviken, Åkers s:n. Häckning (L. BROBERG).
- 1937—1939. Inga spår av berguvs ev. närvaro i skärgården (WIBECK 1939, p. 102).
- 1940-talet. Gripholmsviken, Mälaren. Häckade i början av detta decennium (NILSSON 1942, p. 29—43), men numera finns arten troligtvis icke kvar där (N.-M. NILSSON enl. P. O. SWANBERG).
1947. Elghammar, Björnlunda. »Berguven 1—2 par» (D'OTRANTE 1947, p. 102).

Landskapet synes f. n. hysa tre med säkerhet häckande berguvpar (R. BOLLVIK, L. BROBERG, N. DAHLBECK, A. GUSTAWSSON, B. HAGLUND, C. HÅKANSSON, V. OLSSON, B. VON ROSEN, S. ÖSTERLÖF). Två av dessa bo i skärgårdsområdet och det tredje i provinsens östra inland. Ytterligare ett par, sannolikt häckande, finns vid en tredje skärgårdslokal (H. VON ROSEN). Ett berguvpar, som är bofast i gränsområdet mellan Södermanland och Östergötland, har redovisats under sistnämnda landskap. Dessa berguvs revir ligger inom båda provinserna. Fåglarna bo omväxlande på skilda boplatser på bägge sidor om gränsen. 1948 låg redet på östgötasidan. 1948 hördes en uv vid Öster-Malma (G. SPARRE enl. B. HAGLUND), kanske ditlockad av ett där fångat exemplar.

Antal kända berguvar i Södermanland: 3 med säkerhet häckande par, 1 sannolikt häckande par och 1 par, som omväxlande bor i Södermanland och Östergötland.

Värmland

1851. Karlstadstrakten. »Ej sällsynt» häckande (CEDERSTRÖM 1851, p. 2).
1880. »Förekommer här och der» (TENOW 1880, p. 57).
- 1910-talet. Östra Värmland. Förekom talrikt (E. ROSENBERG).
1914. Vasums s:n. Vanlig (ROSENUS 1939, p. 40).
1926. Mögsjön, Boda, Järnskogs s:n. Sista året häckning ägde rum (H. JEHNICH).
- 1930-talet. Ördalen. Häckning (ERNVIK och ESSING 1942, p. 263).
- 1930-talet. Övre och Nedre Gla. Häckning (ERNVIK och ESSING 1942, p. 263).
1939. Lundberg. Häckning sedan flera år (ROSENUS 1939, p. 40).
1940. Aurena, Ekshärads s:n. Hörd (D. HANNERZ).

År 1941 utfördes på initiativ av Värmlands Läns Jaktvårdsförening en inventering av berguvs stam inom länet. En del av de uppgifter, som då lämnades, har senare visat sig vara otillförlitliga enligt länets förre jaktvårdskonsulent H. JEHNICH. F. n. finns det i Värmland blott ett med säkerhet häckande par (E. GEIJER, H. JEHNICH). Ett par, för vilket häckning är sannolik men ej konstaterad, förekommer också (D. HANNERZ, H. JEHNICH, O. PERSSON). Vidare uppträda stationära, möjligen ensamma

uvar på fyra platser (O. V. ANDERSSON, H. JEHNICH, B. ÖSTERLÖF). En av dessa är en med säkerhet ensam hona, som varje år sedan 1926, då hanen sköts, lägger obefruktade ägg (H. JEHNICH). I N. Finnskoga s:n, som borde hysa flera berguvar, har arten observerats några gånger under åren 1946—1948. Det senare året hittades där vid Örsjön en ihjälsvulten uv, och 1949 dödades en annan uppe vid gränsen mot Dalarna (B. ÖSTERLÖF). I juni 1946 sågs ett ex. vid Glava (B. FJESTAD enl. K. VON ESSEN).

Antal kända berguvar i Värmland: 1 med säkerhet häckande par, 1 sannolikt häckande par, 3 regelbundet hörda hanar och 1 ensam hona.

Västmanland

1925. »Numera mindre allmän eller mycket fåtalig, såsom i S. Fjärdhundra, dock häckande liksom i Hed och Gunnilbo; ej sällan iakttagen i Ramnäs» (FLODERUS 1925, p. 180).
1925. Hyttsjö, Hällefors s:n. Häckning. 2 ungar (W. GUSTAFSSON).

20 år senare synes berguven ej säkert häcka i landskapet. Enstaka ex. ha dock setts och hörts i Västerfärnebo s:n den 2/10 1941 (B. GUSTAFSSON), i Skultuna 1945 och vid Svanå 1946 (O. KNÖPPEL).

Antal kända berguvar i Västmanland: Från 1940-talet äro blott enstaka, kringströvande fåglar anträffade.

Uppland

1844. Uppsalatrakten. Häckande »här och der» (MESCH 1844, p. 85).
1850-talet. SV Uppsala. Äggkull tagen »några år tidigare» än 1853 (WIBECK 1930, p. 197).
1870. Lurbo. Häckning. Kull i Naturhistoriska Muséet, Göteborg (V. FONTAINE).
1880-talet. Stockholms skärgård. »Ännu ganska vanlig» (ROSENIUS 1939, p. 40).
1882. Skuttunge. Häckning. Kull i Zoologiska Institutionen, Uppsala (B. KULLENBERG).
1884. »Norra Uppland». Häckning. Kull i Zoologiska Institutionen, Uppsala (B. KULLENBERG).
1908. Ångsö, Stockholms skärgård. Kull i Naturhistoriska Muséet, Göteborg (V. FONTAINE).
1910-talet. Älvkarleby s:n. Gammal häckplats övergavs före 1913 och har sedan ej varit bebodd (G. NAUCKHOFF).
1920-talet. Västland s:n. Gammal häckplats övergavs före 1931 och har sedan ej varit bebodd (G. NAUCKHOFF).
1930-talet. Inre Hamnskär, Norrtälje skärgård. Häckning (T. ANDERSSON).
1930-talet. V Täbysjön. Häckning (W. PERSELLI enl. S. FORSELIUS).
1930. Käbbomossarna, Film s:n. Sista året häckning ägde rum (C. E. LINDBERG).
1935 el. 1936. Håbo, Håtuna s:n. Den sista häckningen ägde rum något av dessa år (O. NILSSON).
1937. Stockholms skärgård. Ej funnen under fågelinventeringen 1937 och 1938 (WIBECK 1939, p. 102).
1941. Lejondal, Bro s:n. Sista året häckning ägde rum (C.-F. LUNDEVALL).
1942. Hållnåshalvön. »Torde nu vara helt utrotad» (MELLQUIST 1942, p. 16).
1943. Lanforsen, Älvkarleby s:n. Sista året häckning ägde rum (S. LUNDGREN).
1943. Norrtäljetrakten. Häckning, 2 par (LUNDEVALL och Löw i HÖRSTADUS och CURRY-LINDAHL 1948, p. 170; 1 par rapporterat även genom T. ANDERSSON).

Minst två par berguvar bo f. n. med säkerhet inom Uppland (G. FRIEBERG, O. KNÖPPEL 1946, p. 340—341, och in litt.; C.-F. LUNDEVALL, S. LUNDGREN, S. Löw, A. MALMSJÖ, G. NAUCKHOFF). Det ena paret hör hemma i landskapets västra del, det andra uppe vid Dalälven. Ett sannolikt häckande par förekommer dessutom i östra Uppland (C.-F. LUNDEVALL). Hårtill komma regelbundet observerade, ev. ensamma uvar på tre lokaler (C. E. LINDBERG, C.-F. LUNDEVALL, E. F. SVENSSON).

Under 1940-talet ha berguvar bl. a. skjutits 1944 vid Åknarbymossen i Dannemora s:n (K. WALLMAN), och den 26/12 1945 vid Holmskärret, Knutby (en hona) (G. YOURSTONE) samt observerats på Forsmarks bruks ägor, Forsmarks s:n (G. AF UGGLAS enl. S. FORSELIUS). I jan. 1945 sågs en uv i Grönö skärgård, Öster Löfsta, på vilken plats en fågel sköts redan 1930 (S. ALLENBY). 1948 iakttogs under två veckors tid en berguv vid Kungshatt och vid Drottningholm på Lovön, där fågeln uppehöll sig intill en i bur hållen hona, med vilken parningsförsök gjordes (D. RABERG enl. G. SVÄRDSON).

Antal kända berguvar i Uppland: 2 med säkerhet häckande par, 1 sannolikt häckande par och 3 regelbundet observerade fåglar.

Dalarna

- 1839. Sparsamt häckande (LUNDBORG 1847, p. 41).
- 1880. Bengtsheden, Svärdsjö s:n. Häckning. Det sista ex. på denna lokal sköts 1895 (S. A. MELLQUIST).
- 1890. Uvberget, Grangärde s:n. Häckning (S. A. MELLQUIST).
- 1894. »Sparsamt förekommande» (CARLSSON 1894, p. 153).
- 1895. Vintjärn, Svärdsjö s:n. Häckning. 4 ungar. Hörd på denna lokal fram till 1900-talet (S. A. MELLQUIST).
- 1905. Låsberget, Grangärde s:n. Häckning (S. A. MELLQUIST).
- 1918. Stackberget, Säfsnäs s:n. Häckning (S. A. MELLQUIST).
- 1920. Flinka, Sundborns s:n. Häckning (S. A. MELLQUIST).
- 1920-talet. Smulterbärsberget, Marnäs, Envikens s:n. Häckning fram till nämnda decennium, då ett ex. sköts, varefter boplatsen stått tom (R. FERGMAN).
- 1925. Björnkullen, Säfsnäs s:n. Häckning (S. A. MELLQUIST).
- 1929. Brunberget, Grangärde s:n. Häckning (S. A. MELLQUIST).
- 1930. Uvtjärn, Söderbärke s:n. Häckning (S. A. MELLQUIST).
- 1930-talet. Tyskbergsklövet, Sädran. Sista häckningen skedde under nämnda decennium (R. FERGMAN).
- 1933. Valåberget, Idre s:n. Häckning. 3 ungar (C. FRIES).
- 1934. Ärteråsen, Ore s:n. Häckning (S. A. MELLQUIST).
- 1934. Uvklitten, Leksands s:n. Häckning (S. A. MELLQUIST).
- 1934. Björnsjöåsen, Särna s:n. Häckning (S. A. MELLQUIST).
- 1934. Kyrkberget, Lima s:n. Sista året häckning ägde rum (R. FERGMAN).
- 1935. Busmor, Ål s:n. Sista året häckning ägde rum (S. A. MELLQUIST).
- 1938. Kalvberget, St. Kopparbergs s:n. Häckning (S. A. MELLQUIST).
- 1938. Sörskogsberget, Ål s:n. Häckning (S. A. MELLQUIST).
- 1939. Idre s:n. Synes ännu vara rätt vanlig (ROSENIUS 1939, p. 40).
- 1939. Ljugaren, Rättviks s:n. Häckning (S. BERG).
- 1939. Orsa finnmark. Allmän (ROSENIUS 1939, p. 40).
- 1939. Gansåstjärn, Leksands s:n. Ett par uppehöll sig vid denna lokal 1926—1939. Boplatsen aldrig funnen (S. A. MELLQUIST).
- 1939. Gräsberget, Leksands s:n. Sista året häckning med säkerhet ägde rum (R. FERGMAN).

1939. Årteråsen, Ore s:n. Häckning. (S. A. MELLQUIST) (jfr ovan under 1934).
 1939 el. 1940. Skalhålet, Hamra. Något av dessa år ägde sista häckningen rum (J. O. VOXBERG).
 Omkring 1940. Kukumäki, Orsa s:n. Sista gången häckning ägde rum (E. GUSTAFSSON).
 Omkring 1940. Hamrakesen, Orsa s:n. Sista gången häckning ägde rum (E. GUSTAFSSON).
 1940. Styggberget, Hamra. Sista året häckning ägde rum (G. BENNERMARK).
 1940. Uvberget, Grangårde s:n. Häckning (S. A. MELLQUIST).
 1944. Lima s:n. Häckar sällsynt (DAHL 1944, p. 38).
 1944. Transtrand s:n. Häckar sällsynt (DAHL 1944, p. 38).
 1944. Hamra s:n. Häckar sällsynt (DAHL 1944, p. 38).
 1944. Idre s:n. Häckar sällsynt (DAHL 1944, p. 38).
 1944. Svärdsjö s:n. Häckar sällsynt (DAHL 1944, p. 38).
 1944. Nås s:n. Häckar sällsynt (DAHL 1944, p. 38).
 1944. Ore s:n. Häckar sällsynt (DAHL 1944, p. 38).
 1944. Orsa s:n. Häckar sällsynt (DAHL 1944, p. 38).
 1945. Södra Dalarna. »Mer eller mindre totalt utrotad» i de sydligare socknarna (MELLQUIST 1946, p. 84).
 1945. Norra Dalarna. »Ett 25-tal säkra bofynd under de senaste två åren» i de norra skogssocknarna (MELLQUIST 1946, p. 84).
 1945. Särna, Idre och Älvdalens s:r. Minst 15 bofynd (MELLQUIST 1946, p. 84).

Dalarna har en i förhållande till övriga Svea- och Götaland förhållandevis god stam av berguv. Kopparbergs läns tidigare jaktvårdskonsulent, E. SWAN, och dess nuvarande, S. A. MELLQUIST, ha båda lagt ned ett stort arbete i efterforskningen av berguvens boplatser, och det är till en stor del tack vare dem som så utförliga rapporter ha stått att erhålla från Dalarna. Minst 49 med säkerhet häckande par bo i landskapet (A. ALVIN, G. BENNERMARK, C. CARLANDER, ERIC DAHL, R. FERGMAN, J. O. FLANK, E. GUSTAFSSON, G. IVARSSON, N. ISACSON, G. JANSSON, T. J. JOHANSSON, M. LARSSON, H. LIDMAN, S. LIND, G. A. LÖNEGREN, C. A. MAGNUSSON, S. A. MELLQUIST, V. MOBERG, A. MÜLLER, P. PERSSON, G. SAHLMAN, E. SPARRE, B. STAFÅS, B. SUNDELL, E. SWAN, E. UNDEÉN, J. O. VOXBERG, B. WETTERDAL, B. ÖSTERLÖF).

Älvdalen hyser ej mindre än 13 par, Orsa finnmark 9 och Transtrandsområdet 7. Särna och Idre räkna 6 par men ha förmodligen flera. I trakterna kring Siljan äro 5 par bofasta. Den sydligaste, säkra lokalen ligger ungefär i linje med Äppelbo—Borlänge.

På ytterligare 6 lokaler förekomma stationära berguvpar, men häckning har där ej med visshet kunnat konstateras (R. FERGMAN, S. A. MELLQUIST, V. MOBERG). Härtill komma 23 lokaler, på vilka berguvar regelbundet höras eller ses (K. A. ANDERSSON, C. CARLANDER, A. ERIKSSON, R. FERGMAN, E. HALVARSSON, H. LIDMAN, G. IVARSSON, R. L. LARSSON, H. LINDGREN, K. LINELL, G. A. LÖNEGREN, M. E. MATTESSON, S. A. MELLQUIST, J. NORLIN, A. E. OHLSÉN, S. E. OLSSON, A. E. ROSÉN, S. SUNDELL, E. SWAN, E. UNDEÉN, G. ÅSLUND, O. ÖSTERMAN).

Flera observationer under 1940-talet av enstaka berguvar föreligga från olika platser i Dalarna. De ha dock mindre intresse i det på berguvar tämligen rika landskapet, varför de icke redovisas här.

Antal kända berguvar i Dalarna: 49 med säkerhet häckande par, 5 sannolikt häckande par och 23 regelbundet observerade uvar.

Gästrikland

1859. Gävletrakten. Allmän (HARTMAN 1859, p. 5).
 1900-talet. Kungsberget, Järbo s:n. Sista uven sköts vid seklets början (J. JÄRBING).
 1903. Fjällberget, Hofors s:n. Sista året häckning ägde rum (B. MORELL).
 1906. Hamptjärnsberget, Ovansjö s:n. Sista året häckning ägde rum (E. LINDHOLM).
 1916. Gårdsjöberget, Ovansjö s:n. Sista året häckning ägde rum (G. HAGBOHM).
 1936. Elteboskog, Torsåkers s:n. Sista året häckning ägde rum (B. WETTERHALL).
 1940. Mörteloklicken, Ockelbo s:n. Sista året häckning ägde rum (G. HERLITZ).

En säker häckplats för berguv förekommer alltså i Gästrikland (V. HEDBERG, A. LUNDBERG, G. A. LÖNEGREN, T. MORELL, B. WETTERHALL), vartill kommer en regelbundet hörd uv (G. HAGBOHM, B. WETTERHALL). Rapporterade, enstaka iakttagelser av berguv inskränka sig till observationer i Torsåkertrakten hösten 1948 (W. ERIKSSON, J. JÄRBING) och vid Österfärnebofjärden våren 1949 (E. SÖDERSTRÖM). Folkskollärare JÄRBING meddelar (in litt.), att han 1949 särskilt i Åmot sökt efter berguven men utan att kunna finna några spår av fågeln. »Inne på de stora skogarna på gränsen mot Dalarna har jag frågat många skogsmän och jägare efter densamma men utan resultat», skriver JÄRBING.

Antal kända berguvar i Gästrikland: 1 med säkerhet häckande par jämte 1 regelbundet hörd hane.

Hälsingland

1887. Häckfågel med förekomst på många platser (WISTRÖM 1887, p. 160).
 1900. Svartviksberget, Söderala s:n. Sista året häckning ägde rum (H. SÄRNE).
 1917. Orrberget, Mo s:n. Sista året häckning ägde rum (E. BYSTRÖM).
 1922. Uvaboberget, Voxna s:n. Sista året häckning ägde rum (T. ELIASSON).
 1924. Tjuvudden, Mellanfjärden, Jättendals s:n. Sista året häckning ägde rum (E. PÅLBRANT).
 1928. Sortvattnet, Järvsö s:n. Häckning (WITT-STRÖMER 1928, p. 132).
 1928. Knoppebo, Bergsjö s:n. Häckning (WITT-STRÖMER 1928, p. 132).
 1928. Stensjön, Hassela s:n. Häckning (WITT-STRÖMER 1928, p. 132).
 1928. Näs Viken, Forsa s:n. Häckning (WITT-STRÖMER 1928, p. 132).
 1928. Ilsbo s:n. Häckning (WITT-STRÖMER 1928, p. 132).
 1930. Stackberget, Hassela s:n. Sista häckningen ägde rum omkring 1930 (H. ANDERSSON).
 1930. Uvberget, Bjuråker s:n. Sista häckningen ägde rum omkring 1930 (T. FÄHRÆUS).
 1930. Hällorna, Ovanåkers s:n. Häckning omkring detta år (H. LIDMAN).
 1935. Boaberget, Voxna s:n. Häckning omkring detta år (H. LIDMAN).
 1935. Gryttjesbergen, Ljusdals s:n. Omkring detta år lämnade uvarna denna lokal, sedan ungarna tagits upprepade gånger (WITT-STRÖMER 1928, p. 132, och in litt.).
 1935. Gryckesbobergen, Delsbo s:n. Sista året häckning ägde rum (H. LANGE).
 1935. Hattkullarna, Delsbo s:n. Sista året häckning ägde rum (H. LANGE).
 1936. Öjung, Ovanåkers s:n. Sista året häckning ägde rum (J. OLSSON).
 1939. »Änses allmänt förekommande» i landskapet (ROSENIUS 1939, p. 40).
 1939. Prästvallen, Delsbo s:n. Hörd 1938 och 1939 (H. LANGE).
 1940. Snipören, Bjuråker s:n. Sista året häckning ägde rum (T. FÄHRÆUS).
 1940. Stortjärnsberget, Voxna s:n. Sista året häckning ägde rum (T. ELIASSON).

De uvsiffror som föreligga från Hälsingland och landskapen norr därom måste betraktas som varande i underkant. Genom den glesa bebyggelsen undgå förmodligen åtskilliga häckande berguvar upptäckt, vartill kommer svårigheten att i dessa landsändar få kontakt med pålitliga rapportörer, som ha god kännedom om faunan i sin hembygd. Minst 16 säkert häckande berguvpar förekomma i Hälsingland, varav flertalet finnas i Los, Voxna och Färila s:r, medan återstoden hör hemma i provinsens centralare delar samt kustland (N. ALROTH, E. ANDERSSON, H. ANDERSSON, G. BENNERMARK, T. ELIASSON, N. HÖGLUND, T. JENNISCHE, H. LIDMAN, G. A. LÖNEGREN, J. NOREMARK, J. PALM, P. PERSSON, L. SVENSSON, H. SÄRNE, A. VIKSTEN, B. WITTSTRÖMER). Härtill komma en tidigare säker och alltjämt sannolik häckplats (H. LIDMAN) jämte 4 regelbundet observerade eller hörda uvar (H. ANDERSSON, G. A. LÖNEGREN, E. PÅLBRANT, B. WITTSTRÖMER).

Förmodligen finnas ytterligare häckande berguvar i Hälsingland. Särskilt torde detta vara fallet i landskapets norra delar, varifrån med undantag för Hassela s:n inga uppgifter stått att erhålla. Kanske även kustlandet hyser en starkare stam än vad som framgår av inkomna uppgifter.

Antal kända berguvar i Hälsingland: 16 med säkerhet häckande par, 1 sannolikt häckande par och 4 regelbundet observerade fåglar.

Härjedalen

- 1896. Storsjö kapell. Finnes i trakten (OLSSON 1896, p. 78).
- 1920-talet. Knätten, Svegs s:n. Sista häckningen ägde rum i början av nämnda decennium (R. ERIKSSON).
- 1926. Dalsjöberget, Storsjö s:n. Häckning (HEDEBY 1928, p. 163).
- 1928. Lövklappen, Storsjö s:n. »Bo med ungar anträffats senaste åren» (HEDEBY 1928, p. 164).
- 1939. Kan ännu anses allmänt förekommande (ROSENIUS 1939, p. 40).
- 1942. »Långt ifrån sällsynt» (HÖGLUND 1942, p. 16).

Från senare år äro 4 säkra häckplatser kända (R. ERIKSSON, C. GRINDAL, S. SWAHN), vartill kommer en lokal, där berguven hörs årligen (O. OLSSON). Möjligen är Härjedalens berguvpopulation större än vad som framgår av ovanstående. N. H. HÖGLUND, som torde vara den bästa kännaren av landskapets fåglar, skriver i brev (1946), att »den förekommer ju här och var, men är häckande par ej flera än att en totalfridlysning kan anses mycket väl motiverad».

Antal kända berguvar i Härjedalen: 4 med säkerhet häckande par jämte 1 regelbundet hörd hane.

Medelpad

- 1860—70-talen. Ljungans dalgång. Vanlig i bergen på båda sidor om älven (G. GULLIKSSON).
- 1894. Västernorrlands län. »Allmän» (CARLSSON 1894, p. 153).
- 1897. Västernorrlands län. »Förekommer här och der, men aftager årligen» (GYLLING 1898, p. 13).
- 1916. Torps s:n. Sista året berguv fanns i trakten (H. SÖDERBERG).
- 1918. Åtjärn, Härsjö s:n. Sista året berguv fanns i trakten (E. BERGLUND).
- 1930. Rankleven, Borgsjö s:n. Omkring detta år ägde den sista häckningen rum (G. ASPLUND).
- 1933. Linsjökläcken, Haverö s:n. Sista året häckning ägde rum (J. E. NYSTRÖM).

1939. Rösåsberget, Sättna s:n. Sista året häckning ägde rum (S. ANDERSSON).
 1939. Har tidigare funnits mångenstädes, numera ytterst sällsynt (ROSEN-
 NIUS 1939, p. 40).

Från detta landskap finns ej annat att förmäla än ett sannolikt häckande par (S. LILJEFORS, J. E. NYSTRÖM), och två regelbundet hörda fåglar (G. GULLIKSSON, A. LJUSBERG). 1947 dödades ett ex. mot en kraftledning i Ovansjö by (G. GULLIKSSON).

Troligtvis förekommer berguven med flera par i de öde, vilda bergstrakter som ligga i landskapets södra och norra delar. Det förefaller dock som om stammen i Medelpad är betydligt svagare än i Hälsingland och Härjedalen.

Antal kända berguvar i Medelpad: 1 sannolikt häckande par och 2 regelbundet hörda hanar.

Jämtland

1859. Allmän (MEVES 1860, p. 191).
 1875. Ej sällsynt (OLSSON 1876, p. 116).
 1882. Storrallen, Storlien. Häckning (OLSSON 1882, p. 38).
 1884. Gäddede, Frostvikens s:n. Förekom i trakten (OLSSON 1896, p. 78).
 1894. Sällsynt (CARLSSON 1894, p. 153).
 1900. Rödeberget, Alsens s:n. Sista året häckning ägde rum (N. NILSSON).
 1900. Bräckberget, Alsens s:n. Sista året häckning ägde rum (N. NILSSON).
 1914. Frostvikens s:n. Sparsam förekomst; »stadigt hemvist bl. a. vid Fiskåvatnet och Lermon» (HASSLER 1914, p. 25).
 1916. Handölsforsen. Sista häckningen ägde rum omkring detta år (C. PERSSON).
 1916. Storrallen, Storlien. Sista häckningen ägde rum omkring detta år (C. PERSSON) (jfr ovan under 1882).
 1919. Vejmon, Rönnöfors, Offerdals s:n. Sista året häckning konstaterades; flera ex. kvar 1920 (E. ANDERSSON).
 1921. Väcksjöskallen, Strängsund, Bodsjö s:n. Sista året häckning ägde rum (C. A. CARLSSON).
 1925. Ammerberget, Revsund s:n. Tillfällig häckning ägde rum omkring detta år (C. A. CARLSSON).
 1930-talet. S Skärvången, Föllinge s:n. Sista häckningen ägde rum under detta decennium (O. NYBERG).
 1930-talet. Skaltjärnsbergen, Hårsta, Undersåkers s:n. Boplatsten övergavs förmodligen under nämnda decennium (T. ANDERSSON).
 1935. Hållberget, Offerdals s:n. Sista häckningen ägde troligtvis rum detta år (H. BROMÉE).
 1935. Källberget, Bodsjö s:n. Sista året häckning ägde rum (C. A. CARLSSON).
 1935. Gråsjöberget, Nyhem, Bräcke s:n. Sista året häckning ägde rum (C. A. CARLSSON).
 1939. Har nu i vissa trakter avtagit, »medan han eljes finnes spridd över hela provinsen och särskilt är känd från Offerdals socken och de klippfyllda skogarna uppe mot fjällen» (ROSENIIUS 1939, p. 40).
 1939. Ramsele s:n. Förekomst (ROSENIIUS 1939, p. 40).
 1939. Rörströmsån, Tåsö s:n. Häckning (ROSENIIUS 1939, p. 40).
 1941. Forssaberget, Duved. Sista året häckning ägde rum (C. PERSSON).
 1943. Skalbodarna, Föllinge s:n. Häckning 1935—1943, ungarna tagna 1935, 1942 och 1943. Sistnämnda år hittades en av de gamla uvarna död nedanför boet, varefter lokalen varit obebodd (O. NYBERG).
 1943. Ännsjötrakten. Häckande (PERSSON 1943, p. 213).
 1949. Östersjön, Lits s:n. Hörs varje vår (JONSSON 1949, p. 84).

Blott 26 säkert bebodda häckplatser ha kunnat konstateras för Jämtland, vilket icke är mycket för ett landskap, som till så stora delar utgör ett ypperligt uvland. De 26 berguvparen äro ganska jämnt utspridda över provinsen med undantag för socknarna norr linjen Hotagen—Strömsund, från vilka blott 3 par ha rapporterats (E. ANDERSSON, O. ARBMAN, H. BROMÉE, C. A. CARLSSON, O. ERIKSSON, J. E. ESPMARK, K. VON ESSEN, J. HÅKANSSON, A. KLEMENTSSON, A. MATSSON, N. NILSSON, S. NORMAN, C. PERSSON, E. SJÖQVIST, N. A. SOLLANDER, S. SWAHN, F. WETTERHALL). Härtill komma 5 sannolikt häckande par (C. A. CARLSSON, N. NILSSON, C. PERSSON, E. SJÖQVIST, N. A. SOLLANDER) och tre regelbundet hörda fåglar (H. ENGBÄCK, G. GULLIKSSON, C. PERSSON).

I Jämtlands nordligare delar torde ytterligare häckande berguvar finnas, men trots detta nödgas man konstatera, att arten är på tillbakagång. De främsta kännarna av Jämtlands fåglar, NILS NILSSON och CARL PERSSON, skrevo 1948: »Stammen har avtagit så katastrofalt under senare år, att skyddsåtgärder äro av nöden» (i ARBMAN och CURRY-LINDBÄCK 1948, p. 124).

Antal kända berguvar i Jämtland: 26 med säkerhet häckande par, 5 sannolikt häckande par och 3 regelbundet hörda hanar.

Ångermanland

- 1853. Åsberget. Häckning (WIBECK 1930, p. 197).
- 1894. Västernorrlands län. Allmän (CARLSSON 1894, p. 153).
- 1897. Västernorrlands län. »Förekommer här och der, men aftager årligen» (GYLLING 1898, p. 13).
- 1901. Kvarnhusberget, Helgum s:n. Sista året häckning ägde rum (H. ANDERSSON).
- 1925. Hulthornsberget, Hemsö s:n. Sista året häckning ägde rum (H. EDHOLM).
- 1934. Bredviksberget, Nordingrå s:n. Sista året häckning ägde rum (B. HOLMQUIST).
- 1936. Råvsöberget, Nordingrå s:n. Sista året häckning möjligen ägde rum (B. HOLMQUIST).
- 1939. »I kusttrakterna från och med Ångermanland förekommer berguven i det hela fåtaligt (ROSENIOUS 1939, p. 40).
- 1939. Högklinten, Nordingrå s:n. Sista året häckning ägde rum (B. HOLMQUIST).
- 1942. Rökklinten, Nordingrå s:n. Sista året häckning ägde rum (B. HOLMQUIST).
- 1943. Aspeå, Skorpeds s:n. Fanns intill detta år (R. MONTAN).
- 1949. Viksjö s:n. Häckning (BUCHT 1949, p. 185).¹⁾

Endast 5 säkra häckplatser ha blivit rapporterade från Ångermanland, två från dess nordvästra del och tre från kustlandet (G. BERGQUIST, J. ELIASSON, C. HAMBERG, B. HOLMQUIST, S. LILJEFORS). Ytterligare 5 par — varav 4 i kustlandet — kunna betraktas som sannolika häckare (O. GRADIN, C. HAMBERG, S. LILJEFORS, J. A. VIKNER). Dessutom förekomma regelbundet hörda hanar på två lokaler (C. HAMBERG, R. MONTAN). Tillfälligt har berguv 1949 iakttagits på en lokal i Nordingråtrakten (G. HOLMBERG).

Ångermanland hyser förmodligen fler häckande berguvar än vad som framgår av ovanstående. Landskapet hör till våra ur ornitologisk synpunkt minst kända.

¹⁾ Lokalen publicerad efter det att manuskriptet till denna uppsats lämnats till sättning. Den förekommer därför ej på utbredningskartan eller i statistiken.

Såväl skärgårdsområdet som inlandet bjuda berguven goda betingelser, och en undersökning av dessa skulle troligen medföra att nya berguvhäckplatser bleve funna. Kantor K. H. ERICSON (in litt.) i Utansjö meddelar emellertid att han trots förfrågningar hos ett flertal skogsmän ej kunnat erhålla någon upplysning om förekomst av berguv. »Allas mening är att fågeln ej längre häckar i södra Ångermanland», skriver ERICSON.

Antal kända berguvar i Ångermanland: 5 med säkerhet häckande par, 5 sannolikt häckande par och 2 regelbundet hörda hanar.

Lappland

1843. Lule lappmark. »Finnes ända till fjällen» (LÖWENHJELM 1843, p. 389).
1843. Kvikkjokks s:n. Häckande (LÖWENHJELM 1843, p. 406).
1845. »Ume», Pite och Lule lappmarker. Häckande »här och der i barrskogsregionen» (LÖWENHJELM 1846, p. 444).
- 1905—1919. Stensele, Lycksele och Sorsele s:r. »Förekommer spridd öfver hela området å lämpliga lokaler. Häckar undantagsvis i björkregionen.» (ZETTERBERG 1920, p. 110).
1915. Vilhelmina s:n. »Sällsynt» Häckar årligen i St. Stalomberget och i Heligfjäll» (WITT-STRÖMER 1916, p. 222).
1916. Karesuando. Häckning (MONTELL 1916, p. 11).
1922. Pellilavara, Torne lappmark. Häckning (EKMAN 1922, p. 48).
1924. Mellersta Risjön, Risbäck, Åsele lappmark. Häckning (Fauna och Flora 1925, p. 236).
1925. Sorsele s:n. »Häckar mindre allmänt i barrskogsområdet, undantagsvis i björkregionen, nämligen i sydberg vid Aivats (Överst Juktan) och vid Fahlträsk (ZETTERBERG 1925, p. 129).
1925. Pikukarravaara, Gällivare s:n. Sista året häckning ägde rum (H. AIRI-JOKI).
1926. Lina älv. Häckning (JÄGERSKIÖLD och KOLTHOFF 1926, p. 148).
1926. Storbacken, Jokkmokks s:n. »Inemot ett tiotal boplatser» (ROSENIUS 1939, p. 40).
1927. Moskoskorso, Muddus nationalpark. Häckning (WIBECK 1927, p. 48).
1927. Storbackens revir, Lule lappmark. »Bosatt på väl ett 10-tal olika platser» (WIBECK 1927, p. 48) (jfr ovan under 1926).
1928. Hållberget, Pite lappmark. Häckning (BERGENGREN 1929, p. 65).
1930. Aptasvare, Jukkasjärvi s:n. Sista häckningen ägde rum omkring detta år (D. ANDERSSON).
1930. Ardnasvare, Arjeplogs s:n. Sista året häckning ägde rum (A. JOHANSSON).
1930. Lusjobergen, Arjeplogs s:n. Sista året häckning ägde rum (A. JOHANSSON).
- 1930-talet. Dorotea s:n. Fanns för icke länge sedan (ROSENIUS 1939, p. 40).
1931. Laisdalen. »Bon litet varstans» (WESSLÉN 1941, p. 150).
1934. Raurakaberget, Gällivare s:n. Sista året häckning ägde rum (J. NILSSON).
1935. Noka, Gällivare s:n. Boplatzen övergavs 1935 (A. OLOFSSON).
1935. Kvarnforsen, Gorgeån, Jokkmokks s:n. Sista häckningen ägde rum omkring detta år (L. T. LARSSON).
1938. Hållberg, Arvidsjaur s:n. Häckningen upphörde omkring detta år (G. E. EDIN).
1938. Hållberg, Arvidsjaur s:n. Häckningen upphörde omkring detta år (G. E. EDIN).
1938. Vinak, Gällivare s:n. Sista året häckning ägde rum (J. NILSSON).
1938. Ravrakka, Gällivare s:n. Sista året häckning ägde rum (O. EKMAN).
1939. Kvikkjokk. Häckning (ROSENIUS 1939, p. 40) (jfr ovan under 1843).
1939. Jokkmokks s:n. »Riklig förekomst» (ROSENIUS 1939, p. 40).

1940. Kvarnberget, Puottaure, Jokkmokks s:n. Sista året häckning ägde rum (E. LINDBERG).
- 1940-talet. Stubbabergen, Gällivare s:n. Boplaten övergavs i början av detta decennium (V. OLOVSSON).
1944. Gällivare s:n. Bofast på minst 10 säkra lokaler (CURRY-LINDAHL 1946, p. 168).
1944. Moskoskorso, Muddus nationalpark. Häckat sedan gammalt. Iaktogs på lokalen (GUSTAFSON och OLSSON 1947, p. 80) (jfr ovan under 1927)
1947. Sandfors, Malå s:n. Hördes regelbundet varje vår t. o. m. detta år. 1948 och 1949 fanns arten ej kvar på den gamla lokalen (M. LARSSON).

63 säkra och regelbundet bebodda häckplatser ha under de senaste åren kontrollerats i Lappland. Några av dessa förekomma i uppställningen härövan. Häckning har sålunda i dylika fall återupptagits på gamla, tidigare bebodda lokaler eller också ha uvarna hela tiden varit på platsen men undgått uppmärksamhet. Boplatserna fördela sig mycket ojämnt på resp. lappmarker. Sålunda ha Lycksele 4, Pite 30, och Lule lappmark 29 häckande par, medan det således för de sydligaste och nordligaste områdena, Åsele och Torne lappmarker, ej kunnat konstateras en enda säker boplatz (J. H. ANDERSSON, T. BÄGENHOLM, G. BÄCKMAN, B. CEDERSTAM, K. CURRY-LINDAHL, C. E. EDIN, C. EMSING, R. GRANQUIST, R. HOLLANDER, M. HOLMGREN, S. JANSSON, B. A. JOHANSSON, V. JOHANSSON, J. JÖNSSON, H. JÖRGENSEN, K. KAMIKKO, A. LIDSTRÖM, G. LILJESTRÖM, E. LINDBERG, G. LINDGREN, T. LINDSTRÖM, B. LUNDKVIST, F. LUNDMARK, H. MALMSTRÖM, R. MARKLUND, E. MATTI, E. A. MÖNN, A. NILSSON, J. NILSSON, T. NORDLUND, R. OLOFSSON, J. OLSSON, H. PALMGREN, O. A. PERSSON, J. A. RUTH, M. SUNDBERG, G. SÖDERBERG, G. E. WENNBERG, G. ZAKRISSON).

Härutöver finnas 19 sannolikt häckande par, huvudsakligen från Pite och Lule lappmarker (F. BERGSTRÖM, M. EDELBO, G. E. EDIN, E. E. ERIKSSON, B. A. JOHANSSON, K. KAMIKKO, L. T. LARSSON, G. LILJESTRÖM, E. LINDBERG, E. MALMBERG, E. MATTI, A. OLOFSSON, M. SUNDBERG, G. SÖDERBERG, A. VENNSTRÖM, A. ÖHLUND) samt 17 regelbundet hörda berguvar (B. ELMING, A. JACOBSSON, S. JANSSON, A. JOHANSSON, M. LARSSON, G. LILJESTRÖM, A. LINDBERG, E. LINDBERG, B. LUNDSTRÖM, R. LUNDSTRÖM, J. E. MALM, A. MATTSSON, E. A. MÖNN, J. NILSSON, H. RÖJVALL, J. VILMON).

En rad ströfynd och enstaka observationer av berguvar i Lappland finnas från 1940-talet. Förmodligen är lappmarkernas berguvstam större än vad här återgivna siffror ge vid handen.

Antal kända berguvar i Lappland: 63 med säkerhet häckande par, 19 sannolikt häckande par och 17 regelbundet observerade fåglar.

Västerbotten

1914. Degerfors. Häckning. Kull i Naturhistoriska Riksmuseum (U. BERGSTRÖM).
1925. Tavelsjö s:n. Häckning (HOLM 1926, p. 47).
1933. N Forsberget, Norrsjö s:n. Sista häckningen ägde rum detta år (G. LINDGREN).
1937. Kronören. 4 ex. iakttagna (OLROG 1937, p. 258).
1937. Sällsynt (HAGLUND 1937, p. 197).
1939. Hällnästrakten. »Sex häckplatser kända» (ROSENTIUS 1939, p. 40).
1939. Bergnäs, Järns s:n. Häckning (B. ÖHRN).
1940. Granbergsliden, Norsjö s:n. Häckning (G. LINDGREN).

19 säkra häckplatser i Västerbotten kunna f. n. redovisas. Huvuddelen härav finns i landskapets nordvästra delar. Övriga par, så när som på ett, bo alla norr om Skellefte älv. Undantaget är en lokal i södra Västerbotten (C. EMSING, G. LINDGREN, G. OLIN, K. WESTERLUND, B. ÖHRN). Hårtill komma 10 sannolikt häckande par (G. LINDGREN, K. WESTERLUND).

Från Västerbotten har det varit ytterst svårt att erhålla tillförlitliga uppgifter. De siffror som redovisas härövan äro av denna anledning troligtvis i underkant. Detta exemplifieras bäst av att ca 2/3 av de inkomna uvrappporterna stamma från en enda man, GIDEON LINDGREN, som i sitt verksamhetsområde under ett 20-tal år studerat berguven. Hans häckuppgifter härröra från ett relativt litet område, som undersökts noggrant. Trots den relativt goda stam som finns i den trakt LINDGREN utfört sina undersökningar, anser han, att en total fridlysning ändå är på sin plats. Detta understrykes också av länets jaktvårdskonsulent, C. EMSING, som skriver: »Inom södra länsdelen saknas berguven helt eller är i varje fall ytterligt sällsynt. — Jag förordar varmt totalfridlysning.» Jaktvårdsassistenten i samma län, K. BRUNFELTER, framhåller även önskvärdheten av att berguven ges totalt skydd. Ing. BERTIL ÖHRN, en utmärkt kännare av Västerbottens fågelliv skriver (in litt.): »Jämför man tillgången på berguv med den av så sällsynta fåglar som slaguggla och blå kärrhök, så äro säkert de senare avgjort talrikare fastän fynden av bon på grund av det mycket obestämbara läget äro mycket färre. Man måste nog därför trots allt anse berguven som en av Västerbottens läns allra sällsyntaste fåglar.»

Antal kända berguvar i Västerbotten: 19 med säkerhet häckande par och 10 sannolikt häckande par.

Norrbottnen

- 1868. Muonionalusta. Häckning (PALMÉR och SAHLBERG 1868, p. 246).
- 1907. Södra Norrbotten. »Sällsynt». Häckar vid Rosfors (FRISENDAHL 1907, p. 10).
- 1924. Stora Lomberget, Överkalix s:n. Häckning (B. CEDERSTAM).
- 1926. Lavasberget, Överkalix s:n. Sista året häckning ägde rum (K. WEIZL).
- 1926. Kuukasvaara, Hietaniemi s:n. Senaste året häckning konstaterats (B. CEDERSTAM).
- 1929. Degerberget, Pitdalen, Piteå s:n. Sista året häckning ägde rum (G. LILJESTRÖM).
- 1930. Rävberget, Råneå s:n. Sista året häckning ägde rum (A. STENBERG).
- 1932. Västra Lilla Lomberget, Töre s:n. Sista året häckning ägde rum (K. WEIZL).
- 1934. Kero, Junosuando s:n. Sista häckningen ägde troligtvis rum detta år (G. LARSSON).
- 1934. Lomberget, Överkalix s:n. Sista året häckning ägde rum. Kvar på lokalen till 1941. Nu helt borta (O. EKMAN, J. E. PERSSON).
- 1935. Sammakkovaara, Hietaniemi s:n. Sista året häckning ägde rum (E. ARM).
- 1935. Stora Huvberget, Piteå s:n. Sista häckningen ägde rum omkring detta år (A. SJÖQUIST).
- 1935. Kallberget, Karl-Gustavs s:n. Häckningen upphörde omkring detta år. (G. LILJESTRÖM).
- 1935 el. 1936. Pakakunkio, Täreändö s:n. Sista häckningen ägde rum något av dessa år (G. NIVA).
- 1936. Bergön, Töre s:n. Sista året häckning ägde rum (G. LILJESTRÖM).

1936. Kyrkberget, Norrfjärdens s:n. Sista året häckning ägde rum (K. A. SANDMAN).
1937. V Dorsberg, Piteå s:n. Sista året häckning ägde rum (A. SJÖQUIST).
1937. Alkusbergen, Överkalix s:n. Sista året häckning ägde rum (K. WEIZL).
1938. Tellisenkursu, Pajala s:n. Sista häckningen ägde troligtvis rum detta år (G. LARSSON).
1938. Bodberget, Nederkalix s:n. Sista häckningen ägde troligtvis rum detta år (E. ARM).
1938. Tällberget, Töre s:n. Sista året häckning ägde rum (K. WEIZL).
1939. Södra Norrbotten. Alltjämt sällsynt (ROSENIUS 1939, p. 40).
1939. Pajala. »Tvenne par bosatta» (ROSENIUS 1939, p. 40).
1939. Malberget, Norrfjärdens s:n. Sista året häckning ägde rum (K. A. SANDMAN).
1939. Falkberget, Töre s:n. Sista året häckning ägde rum (B. PETERSSON).
1940. Lilla Brännberget, Nederkalix s:n. Sista året häckning ägde rum (P. STRÖMBÄCK).
1942. Alterberget, Norrfjärdens s:n. Sista året häckning ägde rum (K. A. SANDMAN).
1944. Korpilombolo s:n. En häckplats övergavs detta år (B. MATTI).
1945. Nederkalix s:n. Torde ej häcka och har aldrig iakttagits i kustlandet av auktor och dennes fader (HOLM 1945, p. 13).
1945. Bergträsket, Råneå s:n. Häckning (HOLM 1946, p. 129).
1945. Snipen, Råneå s:n. Häckning (HOLM 1946, p. 129).

63 säkra häckplatser ha kunnat konstateras i Norrbotten. Blott fyra av dessa ligga ovanför polcirkeln (E. ARM, A. BERGLUND, I. BERGLUND, B. CEDERSTAM, A. ENGSTRÖM, A. E. ERIKSSON, E. GUSTAFSSON, E. HAMMARSTRÖM, B. HOLM, B. A. ISAKSSON, K. G. KARLSSON, G. LARSSON, G. LILJESTRÖM, P. LINDBERG, A. LINDGREN, W. MALMSTRÖM, B. MATTI, O. MOBERG, A. MÄRTENSSON, E. NILSSON, O. NILSSON, S. NILSSON, B. NORBERG, W. NORBERG, A. NYBERG, A. NYMAN, V. OLSSON, P. C. PERSSON, A. RAUTIO, B. RUDEBECK, K. A. SANDMAN, S. SVANBERG, J. E. VAUHAPIKA, K. WEIZL, A. WENNBERG, E. WIKSTRÖM, S. A. WIKSTRÖM, I. ÖHLUND, G. ÖVERGAARD).

Utöver den säkra stam, som redovisats härövan, förekomma 17 sannolikt häckande par i Norrbotten (A. BERGLUND, I. BERGLUND, E. ERIKSSON, B. HOLM, J. B. JONSSON, K. A. KARLSSON, G. LARSSON, G. LILJESTRÖM, A. LINDGREN, J. H. LUNDQVIST, O. MOBERG, B. NORBERG, B. PETERSSON, A. SKENMAN, G. ÖVERGAARD) och 8 regelbundet hörda uvar, som icke kunnat konstateras i par (R. AHLSTRÖM, G. LILJESTRÖM, S. O. LINDBERG, C. MÜLLER, A. RAUTIO, K. A. SANDMAN, S. A. WIKSTRÖM, G. ÖVERGAARD).

Uvsiffrorna från Norrbotten torde på ett någorlunda riktigt sätt avspegla de rätta förhållandena. Genom ett synnerligen energiskt arbete av länets jaktvårdskonsulent, forstmästare GUSTAF LILJESTRÖM, ha rapporteringen och kontrolleringen av berguans häckplatser i Norrbotten varit imponerande, varför felmarginalen här torde vara betydligt mindre än för övriga norrländska landskap.

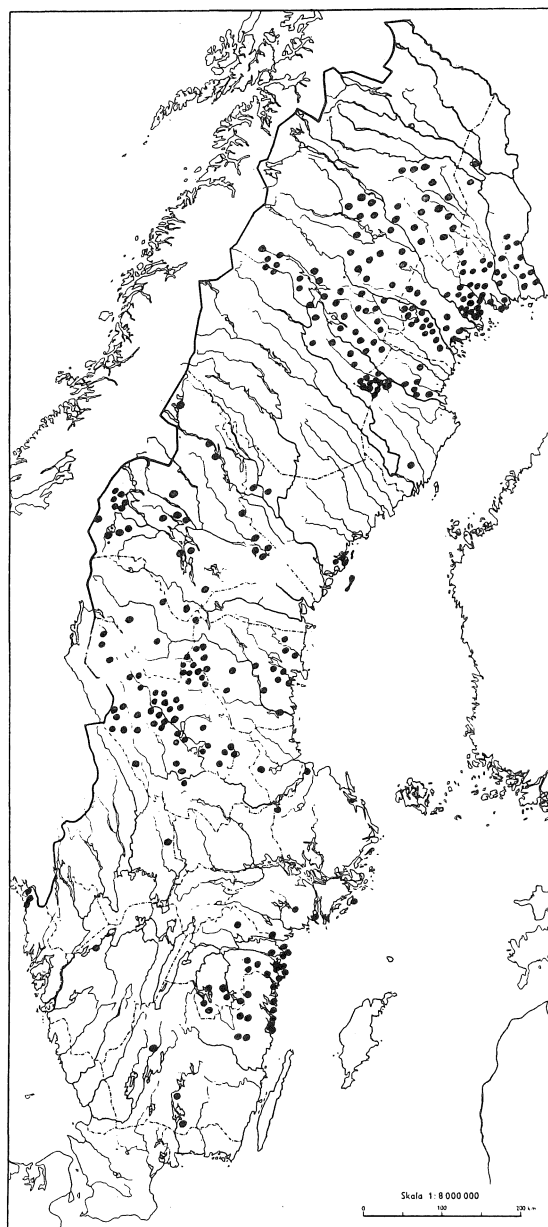
Många enstaka observationer av berguvar i södra och mellersta Norrbotten föreligga från 1940-talet, vilket ju är helt naturligt, då reviren här ligga relativt tätt. Från landskapets norra del skulle dylika iakttagelser vara av större intresse, men inga sådana ha rapporterats.

Antal kända berguvar i Norrbotten: 63 med säkerhet häckande par, 17 sannolikt häckande par och 8 regelbundet observerade fåglar.

Landskap (Province)	Antal säkert häckande par (Numbers of breeding pairs)	Antal sannolikt häckande par (Numbers of probably breeding pairs)	Antal regelbun- det sedda eller hörda berguvar, som ej konsta- terats i par (Regularly observ- ed eagle owls, which have not been seen in pairs)
Skåne	0	0	0
Blekinge	0	0	0
Halland	0	1	0
Småland	14	2	2
Öland	0	0	0
Gotland	0	0	0
Bohuslän	3	7	3
Dalsland	0	0	1
Västergötland	1	0	4
Östergötland	21	2	7
Götaland (Southern Sweden) . .	39	12	17
Närke	0	0	1
Södermanland	3 ¹⁾	1	0
Värmland	1	1	4
Västmanland	0	0	0
Uppland	2	1	3
Dalarna	49	5	23
Svealand (Central Sweden) . . .	55	8	31
Gästrikland	1	0	1
Hälsingland	16	1	4
Härjedalen	4	0	1
Medelpad	0	1	2
Jämtland	26	5	3
Ångermanland	5	5	2
Lappland	63	19	17
Västerbotten	19	10	0
Norrbotten	63	17	8
Norrland (Northern Sweden) . .	197	58	38
Sverige (Sweden)	291	78	86

Tabell återgivande berguvens status i Sverige under åren 1943—1948 (säker häckning = häckning konstaterad på samma lokal under minst två år; sannolik häckning = fåglar regelbundet observerade parvis på samma lokal under minst två år). (Table of the occurrence of the eagle owl in Sweden during the years 1943—1948.)

¹⁾ 1 par, som omväxlande häckar i Östergötland och Södermanland, har redovisats i det förra landskapet.

Karta över berguvsens utbredning i Sverige 1943—1948. (*Map showing the distribution of *Bubo bubo* in Sweden during 1943—1948.*)

3. Sammanfattning av berguvinventeringen 1943—1948

Resultatet av berguvinventeringen 1943—1948 har onekligen lämnat överraskande siffror. Den relativt starka förekomsten i Östergötland, Dalarna och Norrbotten var ej väntad. Men med undantag för detta glädjeämne gör helhetsbilden av berguvstammen i Sverige ett dystert intryck. Ca 300 häckande par är inte någon hög siffra för ett land som Sverige, vilket till större delen har en natur, som trots exploatering och kulturpåverkan är som skapad för berguvenns biotopkrav.

Liksom övriga stora gestalter i Sveriges djurvärld, björnen, vargen, kungsörnen m. fl. har också berguven trängts undan från de södra landsdelarna och förekommer nu huvudsakligen i Nordsverige. För man Dalarna till norra Sverige, så blir antalet där häckande berguvar 246 (= 84,5 %) mot 45 (= 15,5 %) i övriga Sverige. Av dessa 45 sydsvenska berguvar höra ej mindre än 35 (= 12 % av hela stammen och 78 % av den sydsvenska) till Småland och Östergötland, medan resten, 10 par (3 % av hela stammen och 22 % av den sydsvenska), fördelar sig på Bohuslän, Västergötland, Södermanland, Värmland och Uppland.

Av utbredningskartan framgår att den sydsvenska berguvstammen är koncentrerad till nordöstra Småland samt södra och östra Östergötland. I dessa angränsande och delvis sammanhängande områden äro ej mindre än 30 berguvar (= 11 % av hela stammen, 69 % av den sydsvenska) bofasta, medan det småländska höglandet, som förr hyste en god stam, synes vara förvånande tomt på berguv. Dalarna har en förhållandevis bra stam (89 % av Svealands, 20 % av den nordsvenska). Norrbotten och Lappland äro med vardera 63 par (per resp. provins 22 % av hela den svenska stammen, 26 % av den nordsvenska) Sveriges uvrrikaste landskap. Dessa procenttal gälla sålunda blott de säkra häckfågelparen.

Berguvenns nuvarande förekomst i utlandet

Över en stor del av sitt utbredningsområde synes *Bubo b. bubo* ha minskat i antal under det senaste seklet.

Från Norge har det varit svårt att erhålla utförligare upplysningar utöver dem som lämnats i den senast utkomna litteraturen. LÖVENSKIÖLD (1948, p. 379) skriver följande om berguvenns utbredning: »Var tidigare jevnt utbreddt över hele landet, men er nå avtatt betraktelig i antall og forsvinner mer og mer fra bebygde områder. Ruger mot nord til noe ovenfor polarsirkelen. I Troms og Finnmark ruger den vel neppe, men opptrer spredt og fåtalig bl. a. i Øst- og Vest-Finnmark opp til 70° n. br. Den

går över skoggrensens på høyfjellet.» BARTH (1948, p. 189) säger: »Hubroen finner en rugende her og der over det meste av Sør-Norge. Nordpå er den mer sjelden. Den har tilhold både ute ved kysten og høyt oppe i fjelldalene.»

Från Finland meddelar HORTLING (1929, p. 352—353) följande om berguven: »Över hela landet sparsamt häckande, från Åland och dess skärgård samt S Finland upp till S Lappland (Muonio, Kittilä, Turtola, Kolari, Sodankylä), sedd även nordligare; förföljd och utrotad flerstädes, men finnes i ödemarken och märkvärdigt nog nära bebodda trakter, blott lämplig terräng finnes och fågeln fredas.» Även på Åland häckar berguven helt nära bebodda platser enligt vad PALMGREN (1930, p. 165) fann vid sin kvantitativa undersökning av arkipelagens fågelfauna, som till resultat bl. a. gav ca 12 par berguvar. SJÖBLOM (1943) anger, att berguven på Åland 1942 approximativt kunde beräknas uppgå till ca 250 ex. Hans beräkningar grunda sig dock på synnerligen osäkert material, och då dessutom hans uppsats i sin helhet ej förefaller vara vederhäftig, torde nämnda siffra vara utan värde. PALMGREN (HAUSEN 1946, p. 213) lämnar i sin senaste redogörelse för Ålands djurliv ej några siffror för berguven, utan konstaterar blott, att arten är regelbunden häckfågel. E. MERIKALLIO har varit vänlig att insamla uppgifter om kända finska bofynd. Från åren 1881—1890 äro 69 bofynd gjorda, 1891—1900 26 st., 1901—1910 27 st., 1911—1920 16 st., 1921—1930 19 st., 1931—1940 11 st. och 1941—1948 7 st. Minskningstendensen är sålunda fullt klar, även om siffrorna ej ge någon föreställning om antalet i Finland häckande berguvar. Enligt vad MERIKALLIO meddelar, så är berguven fortfarande utbredd över nästan hela Finland. Endast i de nordligaste fjälltrakterna har den ej blivit anträffad eller är mycket sällsynt. Fram till 1900-talets början synes huvuddelen av berguvspopulationen ha funnits i södra Finland, där t. o. m. omgivningarna kring stora besättningscentra (Helsingfors, Åbo, Tammerfors m. fl.) hyste flera boplatser. Numera förefaller en omsvängning ha skett, i det att södra Finland blivit fattigt på uv, medan arten tycks ha bibehållit sin ställning i Nordfinlands ödemarkstrakter, vilka däri-genom blivit säte för huvudbeståndet.

I Danmark häckade berguven sista gången 1891, efter att förr ha varit bosatt i flera av de större skogsområdena (JESPERSEN 1946, p. 27). Under de närmaste åren före den sista häckningen bodde berguven på flera platser i mellersta Jylland. Den blev bl. a. vid en lokal iakttagen varje år från 1886 till 1893 (HVASS 1947, p. 94). Utrotningen av berguven i Danmark kan med visshet skyllas på jägare och samlare (JESPERSEN 1946, p. 27).

På de Brittiska öarna förekommer berguven ej som häckfågel (WITHERBY m. fl. 1943, p. 313—314). Ej heller i Holland (NIETHAMMER 1938, p. 79).

I Belgien var berguven tämligen vanlig till ungefär 1895. Den förekom då mest längs Meuse. År 1928 räknade man ännu med omkring 10 par, fördelade på olika lokaler i östra och sydöstra Belgien (VAN HAVRE 1928, p. 207). Nu anges arten ha kraftigt minskat och vara mycket sällsynt framför allt som häckfågel (DUPOND 1943, p. 70). På några av de lokaler i Ardennerna och i Meusedalen, där arten tidigare uppgivits häcka, söktes fågeln och dess spårtecken förgäves av förf. våren 1948 och 1949. Det senaste av förf. kända, säkra livstecknet av berguven i Belgien utgör en observation år 1937 i Ternell, Ardennerna (D'ARTET 1948, p. 193).

I Tyskland beräknades häckbeståndet 1927 till ca 50 par (GLASEWALD 1929), 1934 till 101 (SCHNURRE 1936, p. 2) och 1938 till 100—110 par, fördelade i Ostpreussen,

Pommern, Harz, Rhenlandet (huvudsakligen Moselområdet), Thüringen (omkring 12 par), Sachsen, Sudeterna, Franken, Övre Pfalz, södra Schwarzwald (åtminstone till 1925), Schwaben, Bayern (i bayerska Alperna 2 par 1937) (SCHNURRE 1936, NIETHAMMER 1938, p. 80—81, och TISCHLER 1941, p. 540). Att inventeringen 1934 uppvisade en 100-procentig ökning från 1927 anser SCHNURRE (1936, p. 2) bero dels på att GLASEWALDS undersökning ej var tillräckligt grundlig, varför många par blevo ouppmärksammade, dels på att intresset för berguven ökat i allt vidare kretsar, varigenom nya lokaler blivit kända och slutligen även på att fågeln utan tvivel — möjligen tack vare fridlysning — tilltagit i antal, varvid Böhmen utgjort spridningscentrum.

I Frankrike träffas berguven allttjämt i Côte d'Or, Avallonais, Jurabergen, Massif Central, Alperna och Pyrenéerna (GÉROUDET och ROBERT 1940, p. 177). Enligt uppgifter 1949 av N. MAYAUD (in litt.) förekommer berguven dessutom i Vogeserna, där den dock starkt minskat; i Côte d'Or finns nu möjligen ett 10-tal par kvar och i vissa delar av Massif Central är arten allttjämt »icke sällsynt». Överallt i sitt franska utbredningsområde är berguven på grund av förföljelse stadd i tillbakagång.

I Schweiz har arten tvivelsutan försvunnit från Jura och finns nu på grund av den ständiga förföljelsen blott i de mest vilda och avlägset belägna delarna av Alperna (GÉROUDET och ROBERT 1940, p. 177). Senare skriver dock BAUMANN (1943, p. 130): »vielleicht noch auch in Hochjura». F. n. räknar man i Schweiz med minst 10 par häckande berguvar, fördelade på kantonerna Valais, Bern, Grisons Glarus samt möjligen Ticino och Uri (R. HAINARD in litt., A. SCHIFFERLI in litt.)

Från Österrike föreligga i litteraturen blott äldre uppgifter. I Niederösterreich var berguven utrotad redan 1910 (VON TSCHUSI ZU SCHMIDHOFFEN 1911, p. 16), och i Oberösterreich var fågeln omkring 1915 mycket sällsynt (VON TSCHUSI ZU SCHMIDHOFFEN 1915, p. 14). Emellertid synes stammen sedan dess ha ökat i Österrike, ty dr D. J. ROKITANSKY (in litt.), som 1949 varit älskvärd nog att införskaffa upplysningar från olika ornitologer, beräknar ca 50 par, vilka fördela sig på följande områden: Vorarlberg 2, Tyrolen 8, Salzburg 5, Oberösterreich 10, Niederösterreich 10, Steiermark 10 och Kärnten 5.

I slutet av 1800-talet förekom berguven traktvis mer eller mindre allmänt i hela Norditalien (Piemonte, Lombardiet och Venetien). I Toscana och Apulien fanns fågeln mindre sällsynt, medan den betecknades som ovanlig men dock mångenstädes häckande i Emilien, Ligurien, Markerna, Campanien, Calabrien och Sicilien (GIGLIOLI 1889, p. 375—377). I början av 1900-talet angavs berguven i Italien som överallt sällsynt och stadd i avtagande, men dock allttjämt utbredd från Alperna till Sicilien. Dess dåvarande återstående någorlunda kraftiga bastioner funnos i Piemonte och Venetien samt i de toscanska Apenninerna (ARRIGONI DEGLI ODDI 1904, p. 83—84). 25 år senare fanns berguven fortfarande över hela Italien med undantag av Sardinien, men uppgavs då vara bliven ännu mer sällsynt och i ständigt avtagande (ARRIGONI DEGLI ODDI 1929, p. 356—357). Prof. ALESSANDRO GHIGI (in litt.) har vänligen meddelat, att uven utan tvekan allttjämt minskar i Italien, dels på grund av skogsavverkningar och uppodlingar, dels till följd av förföljelse, framförallt från konservatorers sida, vilka använda skinnen för tillverkning av bulvaner. Emellertid förekommer berguven ännu 1949 på de mest skogbevuxna lokalerna i delar av Alperna och Apenninerna samt på Sicilien. I låglandet och i kulturpåverkade bergsdalgångar är arten mycket sällsynt eller helt borta.

I östra Europa har berguven stått sig bättre och lyckats upprätthålla en relativt god stam. Enligt älskvärt lämnade upplysningar av dr J. LEPIKSAAR i Göteborg var berguven i Estland under åren 1930—1940 ännu förhållandevis allmän i det glesbebyggda skogsområde, som i ett brett band sträcker sig genom landets centrala delar från norr till sydväst och söder, samt i de skogar, som ligga i nordöstra hörnet mellan kusten och Pej pussjön. Utanför dessa områden förekom arten på enstaka spridda ställen i större skogar. Den är känd från Dagön men saknas på Ösel. Antagligen kan man räkna med 50—60 häckande par i Estland.

Från Lettland har A. GROSSE (in litt.), numera bosatt i Tyskland, meddelat, att berguven fram till 1939 var en utbredd och icke sällsynt häckfågel. På 1930-talet blev fågeln fridlyst. Den förekom då enligt det lettländska forstdepartementet med 370 par. GROSSE anser emellertid, att denna siffra med visshet kan höjas till 400—420 par. B. BÉRZIŅŠ (in litt.), f. n. verksam i Lund, meddelar att berguven under det sista årtiondet kraftigt minskat i Lettland, ehuru den dock allttjämt måste räknas som vanlig.

Prof. HANS JOHANSEN har varit vänlig att meddela flera uppgifter om berguven i Ryssland. Den finns där ännu relativt talrikt över hela landet, möjligen med undantag för de större städernas omgivningar.

Förhållandena i Polen strax före det andra världskriget var för berguvens del enligt upplysningar av dr W. RYDZEWSKI (in litt.), som numera arbetar på British Museum i London, följande: I västra delen av landet saknas arten praktiskt taget fullständigt; i Karpaterna förekommer den emellertid och är där traktvis, exempelvis i nationalparkerna (Tatras, Pieniny och Czarnohora), vanlig men dock alltid i litet antal. I Polens centrala delar är berguven mycket sällsynt utom i Bialowiezaskogen, där några par regelbundet häcka. I landets östra partier blir fågeln vanligare, särskilt gäller detta i skogarna kring Nowogrodek och Wilno. I det förut tyska Ostpreussen förekom berguven med ca 20 par (TISCHLER 1941, p. 540—541).

Från Tjeckoslovakien föreligga blott äldre uppgifter från landets norra delar. 1920 beräknades Böhmens berguvbestånd till ca 30 par (LOOS 1920). 10 år senare fann HANTSCHMANN (1932, p. 205) 11 bebodda bon i norra Böhmen. Tjeckerna voro framsynta nog att 1930 totalfridlysa berguven. Brott mot denna skyddsbestämmelse, vari även ingick att boplatserna ej fingo störas, bestraffades med böter från 1 000—5 000 Kronen och upp till 20 dagars fängelse (HANTSCHMANN 1932, p. 209—210). Så effektivt skulle man önska att boplundrare och skyttar av fridlysta fåglar bleve straffade också i Sverige. Tjeckerna nöjde sig ej med blott totalfridlysning av uven. De försökte redan på 1920-talet att även genom inplanteringar återinföra fågeln till tidigare besatta områden, vilket också lyckades (Loos 1920).

I Ungern fanns 1947 blott två kända boplatser för berguv, belägna i Pest och Abauj (HOMOKI NAGY 1947, p. 55). F. n. (1949) finnas dock med säkerhet fyra häckande par (HOMOKI NAGY in litt.).

Moderna upplysningar om berguvens nuvarande status i övriga Östeuropa, särskilt på Balkan, ha varit svåra att erhålla. Härvidlag fungerar järnridån lika effektivt som för andra slag av meddelanden.

Om berguven i Rumänien föreligga blott diffusa uppgifter. Vid innevarande sekels början var arten en mycket vanlig häckfågel i Dobrudscha och kring Donau, men även i övriga delar av landet betecknas den som icke sällsynt (VON DOMBROWSKI 1903, p. 304).

Från Jugoslavien föreligga äldre uppgifter från skilda provinser. I Bosnien och Herzegovina var berguven kring sekelskiftet och under 1900-talets två första decennier den vanligaste ugglan (REISER 1939, p. 193—194). I Montenegro var berguven under 1800-talets slut den näst efter minervaugglan och dvärguven vanligast förekommande nattrovfågeln (REISER och VON FÜHRER 1896, p. 91). STRESEMANN (1920, p. 214) anger 25 år senare arten såsom »mycket vanlig i alla trakter» i Montenegro och i Serbien såsom »en ännu talrikare fågel».

Från södra Albanien skriva TICEHURST och WHISTLER (1932, p. 74) om berguven: »såges vara rätt vanlig».

I Grekland var uven vid innevarande sekels begynnelse icke längre allmän (REISER 1905, p. 320—321). 1917—1918 betecknades fågeln som »icke vanlig» i Grekland, men »ingenstans sällsynt i Macedonien» (STRESEMANN 1920, p. 214). Sistnämnda grekiska provins har senare blivit föremål för flera ornitologiska undersökningar. FEHRINGER (1922, p. 816) skriver om berguven i Macedonien: »förefaller finnas i hela området» och GLEGG (1924, p. 70) ger åt uven i samma landskap frekvensbetyget »icke ovanlig». Ännu i början av 1930-talet var arten vanlig i norra Grekland (KATTINGER 1934, p. 412).

På 1890-talet var i Bulgarien berguven förvånansvärt talrik (REISER 1894, p. 104), vilket tycktes gälla ännu år 1932 då HARRISON (1933, p. 600) skrev: »Mycket vanlig och vitt utbredd häckfågel i landet.»

Vilka faktorer förorsaka berguvens tillbakagång?

Att berguvens minskning skulle bero på klimatologiska orsaker torde helt kunna uteslutas. Med största sannolikhet ha ej heller epidemiska sjukdomar härvidlag spelat någon roll. Så gott som all litteratur, såväl inhemsk som utländsk, framhåller den kraftiga förföljelse som berguven i alla tider tycks ha varit utsatt för. Flertalet författare se i detta oresonliga efterhållande av den stora ugglan anledningen till dess tillbakagång. I de fall orsaken till att urgamla boplatser övergivits kunnat konstateras, har det till övervägande del visat sig bero på, att någon av de gamla berguvarna ljutit en våldsam död, på att ägg tagits eller krossats, på att ungarna år efter år blivit rövade eller ihjälslagna, eller på att de häckande fåglarna blivit utsatta för upprepade störningar vid boplatsten. Förföljelsen mot berguven synes ha två huvudsakliga orsaker. Dels har fågeln sedan århundraden ansetts vara mycket skadlig, varför den obönhörligen dräpts, då tillfälle härtill givits, dels ha ungarna fångats för att sedermera få tjänstgöra som bulvaner vid kråkskytte. Exempel finnas på att dylika uvrövare stundom gått ytterligt raffinerat till väga, i det att de fångslat de späda ungarna vid bergväggen. Uvföräldrarna ha där själva fött upp sina ungar, tills dessa blivit vuxna och förgäves försökt flyga. Då har människan åter kommit till uvberget. Ung-

fåglarna ha lösgjorts, förts bort, satts i bur och sålts (NILSSON 1942, p. 42). Mången berguv synes också ha fått ge sitt liv för att som uppstoppad tjänstgöra som prydnadsföremål.

En annan orsak till berguvens försvinnande är kulturlandskapets landvinningar. Arten synes dock väl tåla att bo i närheten av mänsklig bebyggelse, ja t. o. m. att skogsavverkning sker inom dess häckrevir. Dras det någon skogsväg förbi häckplatsen, kan uven även visa prov på att vänja sig vid trafiken på densamma, blott den själv får vara i fred. Men blir berguven utsatt för direkta störningar under fortplantningstidens mest ömtåliga perioder, så lämnar den bo och ägg.

Trots all förföljelse och trots alla förändringar försöker berguven i det längsta att hålla sig kvar på de urgamla, sedan flera sekler tillbaka använda boplatserna. Det är något storslaget i detta berguvens sega fasthållande vid sin hembygd, hur den endast långsamt, steg för steg, tvingas ge vika för den anstormande människan och hennes »kultur».

Markernas utarmning på småvilt torde för en vad bytet beträffar så pass plastisk art som berguven vara av mindre betydelse. Visserligen synas flera berguvar ha stor fallenhet att utbilda sig till specialister på något visst slag av byte — olika för skilda individ — men dettas beskaffenhet varierar så oerhört, att uven sannolikt icke har några svårigheter att lägga om dieten, ifall det skulle behövas. Flertalet uvar synas emellertid vara mycket mångsidiga såsom jägare. Smågnagarna, som utgöra huvudparten i berguvens föda, torde f. ö. ej ha gått tillbaka i samma proportioner som exempelvis skogsfågeln, som mången velat göra till uvens viktigaste jaktobjekt.

Allt synes tala för att huvudfaktorn för berguvens tillbakagång i Sverige har varit och alltjämt är den svåra förföljelse, som den i större delen av sitt utbredningsområde är utsatt för. Först i andra hand torde kulturlandskapet och vad därmed hörer (bebyggelse, skogsavverkningar, kraftledningar o. s. v.) inverkat.

Några fortplantningsbiologiska data

En del av de till berguvinventeringen inkomna uppgifterna lämna också intressanta bidrag till kännedomen om artens biologi, varför det kan vara skäl att något gå in härpå. Tidigare i svensk litteratur publicerade uppgifter om berguven har härnadan sammanställts med nyinkomna meddelanden och museimaterial.

1. *Biotop*

I Sverige synas bergiga skogstrakter och skärgårdar vara uvens rätta hemvist. Även i glest trädbevuxna bergbranter och raviner kan den dock uppehålla sig, liksom också på kala skärgårdsöar. Förr fanns berguven mångenstädes även i berglösa skogskomplex. Mänsklig bebyggelse i eller i närheten av reviret tål uven väl; blott den får vara i fred på själva boplatsen. Blott i undantagsfall häckar arten i fjällens björkregion.

I övriga Europa synes biotopen i stort sett vara densamma som hos oss. Undantag finnas dock. I Thüringen bor berguven gärna i nära nog kala, med rull- och klappersten betäckta branta sydsluttningar med barrskog i grannskapet (GUGG 1934). I Ryssland har arten anpassat sig till de mest skilda slag av biotoper: från öknar och stepper till högre bergsregioner, lågt belägna urskogar och taigan. Blott på tundran saknas den (H. JOHANSEN in litt.).

2. *Boplats*

I Sverige är berguvens bo vanligtvis beläget på en klipphylla, men det kan också vara placerat vid foten av ett bergstup eller intill ett block i skogen. Omgivningen bör helst vara skogklädd, men i skärgården häckar uven även på trädlösa klippöar. Redet kan också läggas på släta marken, »på ett hygge eller en kal holme, men alltid med förkärlek invid något uppstående, skyddande föremål, om också bara en stubbe eller kvarglömd vedstapel» (ROSENBERG och HENRICI i HOLMSTRÖM m. fl. 1944, p. 687 och 689). ROSENIUS (1939, p. 41) omtalar en rad ovanliga svenska bofynd, t. ex. på ett »slättertak» på kvarliggande hö (Norrland), under en gammal torrstam på en sluttning på ett kallt brandfält (Lappland) och i ett rovfågelbo i tall (Pajala). Bland de till denna inventering inkomna uppgifterna om boplatser, är blott en anmärkningsvärd: golvet i en gammal, oanvänd lada på en holme (Uppland) (S. LUNDGREN in litt.).

Från Finland meddelar E. MERIKALLIO (in litt.), att berguven där vanligen bor på en klippavsats eller, där sådana saknas, på marken. Tillfälligtvis kan den häcka i träd. MERIKALLIO nämner 6 sådana fall (2 i örnbö, 1 i ormråkebo, 1 i gran, 1 i tall och 1 i ihålig asp). I ett fall ha uvar också bott på vinden i en skogsstuga.

I Tyskland häckar berguven ofta i gamla rovfågel-, häger- och svartstorkbö (NIETHAMMER 1938, p. 82). Berguven kan t. o. m. slå

sig ned i bebodda häger- och skrattnåskolonier (SCHNURRE 1936, p. 4; MÄRZ 1940, p. 214) samt i blandsamhällen av hägrar och mellanskarvar (SCHNURRE 1941). JOURDAIN (WITHERBY m. fl. 1943, p. 313) nämner även trädhåligheter som boplatser för uv.

I Italien är berguven vanligtvis hålbyggare begagnande naturliga håligheter och nischer i träd och klippväggar; om sådana saknas häckar den på marken (ARRIGONI DEGLI ODDI 1929, p. 357). I Ungern är det också sten- och trädhåligheter jämte äldre rovfågelbon, som utgöra artens boplatser (HOMOKI NAGY 1947, p. 55).

I regel har berguven flera (2—4) boplatser inom reviret, vilka brukas omväxlande under olika år. Ibland kan avståndet mellan alternativa reden vara rätt stort; de kunna vara belägna i olika bergskomplex, vilka ibland åtskiljas av älvar eller sjöar.

3. Värpningstid

Berguvens kull är i södra Sverige vanligen fullagd i slutet av mars eller i början av april, i norra Lappland omkring en månad senare (HENRICI i HOLMSTRÖM m. fl. 1944, p. 689).

Tidiga data utgöra ett äggfynd sannolikt från Nordskåne den 20/3 (ROSENIUS 1939, p. 46) och ett annat (2 ägg) från Göteborgstrakten den 21/3 (NILSSON, BOTHÉN, LIGNELL och KÖRNER 1887, p. 91). Den tidigaste kända kullen från Norrland härrör från Västerbotten och är daterad den 15/4 (ROSENIUS 1939, p. 41). Sena kullar från Sydsvrige — möjligen omlagda — stamma från Göteborgstrakten den 2/5 (MALM 1877, p. 239) och Bohuslän den 21/5 (ROSENIUS 1939, p. 46).

4. Antal ägg och ungar

119 svenska kullar äro genom litteraturen, svenska museer och inkomna uppgifter kända av förf. De fördela sig på följande antal ägg/ungar per kull.¹⁾

Antal ägg eller ungar per kull (Numbers of eggs or nestlings)	1	2	3	4	5	6
Antal kullar (Numbers of clutches)	7	56	41	12	0	3

¹⁾ Auktorer kunna av utrymmesskäl skäl ej här meddelas. Litteraturuppgifterna stamma i flertalet fall från tidigare i detta arbete citerade författare. Undantagen redovisas i litteraturförteckningen.

Enligt den svenska litteraturen är berguvs ägg oftast 3 (HENRICI i HOLMSTRÖM m. fl. 1944, p. 689), vilket även framhålles av G. LINDGREN, som torde vara den man i Sverige som sett de flesta uvkullarna. Emellertid tycks det mycket ofta inträffa, att en av ungarna dör, varefter den uppäts av syskonen. En konsekvens härav är att kullar med två ungar synas vara oftast anträffade. I ovanstående statistik ingå även kläckta kullar, varför den ej ger en riktig bild av antalet lagda ägg per kull. Vidare kunna kullar vara påträffade, innan de varit fullagda. Även andra felkällor förekomma, såsom störningar och plundring, varför statistiken på många sätt kan förryckas. Dock torde man av densamma erhålla en ungefärlig uppfattning om berguvs reproduktion.

Från utlandet, åtminstone i Tyskland, synes också mestadels 3 ägg vara det vanligaste i berguvs kull (NIETHAMMER 1938, p. 83). I 130 finska bon har emellertid äggantalet i 63 fall varit 2 per kull, 48 kullar innehöllo 3 ägg, 10 kullar 4 ägg, 8 kullar 1 ägg (förmodligen ej fullagda) och 1 kull 5 ägg (E. MERIKALLIO in litt.).

5. *Strövtåg och tillfälliga frekvensväxlingar*

I Sverige är berguven en typisk stannfågel. Gamla berguvar synas troget hålla fast vid reviret även under vinterhalvåret, ehuru jaktturen antagligen utsträckas till att omfatta trakter, som icke besökas under sommaren. De i Kolmårdens stup för omkring 100 år sedan häckande uvarna jagade på den Norrköping omgivande slätten, där de ibland kunde fångas i sax, som nedbäddats i snön och betats med katt. Någon gång kunde de även flyga in i staden och sätta sig på hustaken (LUNDBORG 1864, p. 105). Yngre berguvar ha större benägenhet för att under hösten och vintern ströva omkring. Några längre förflyttningar äro dock icke kända från vårt land.

Genom att berguven i Sverige är stabilt stationär — om uttrycket tillåtes — och dessutom fåtalig har ej någon tillfällig upp- eller nedgång i artens frekvens kunnat förmärkas från ett år till ett annat. Det må dock framhållas att några undersökningar häröver ej ha utförts i vårt land. Oberoende av riklig eller dålig tillgång på föda skrider berguven till häckning. Ibland händer det dock — särskilt i Lappland — att ungarna svälta ihjäl av näringsbrist. På grund av denna orsak helt utebliven häckning hos berguv är icke känd från Sverige.

Två dunungar av berguv i boet, där ett rikt byte av bruna råttor har samlats. Göteborgstrakten, Västergötland, april 1932. Foto: V. HASSELBLAD. (Nestlings of eagle owl in their nest, where the parents have collected some specimen of *Rattus norvegicus*.)

Omkring 75 dagar gamla berguvungar tillsammans med en av föräldrarna vid boet. Hyttsjö, Hällefors s:n, Västmanland, 16/8 1925. Foto: W. GUSTAFSON. (Young eagle owls, about 95 days old, and an adult bird at the nest.)

Bytesdjur

Däggdjur

Brun råtta, <i>Rattus norvegicus</i>	86
Vattensork, <i>Arvicola terrestris</i>	38
Igelkott, <i>Erinaceus europaeus</i>	37
Ekorre, <i>Sciurus vulgaris</i>	33
Hare, <i>Lepus</i> sp.	21
Obestämda sorkar, <i>Arvicola</i> , <i>Clethrionomys</i> eller <i>Microtus</i> sp.	20
Obestämda smågnagare, <i>Muridae</i>	12
Åkersork, <i>Microtus agrestis</i>	7
Obestämda möss, <i>Mus</i> . sp.	4
Fjällemmel, <i>Lemmus lemmus</i>	3
Obestämda råttor, <i>Rattus</i> sp.	2
Katt, <i>Felis catus</i>	1
Obestämda vesslor, <i>Mustela</i> sp.	1
Småvessla, <i>Mustela nivalis</i>	1

S:a däggdjur 266

Fåglar

Grå kråka, <i>Corvus corone cornix</i>	45
Gräsand, <i>Anas platyrhynchos</i>	12
Obestämda måsar, <i>Larus</i> sp.	12
Tjäder, <i>Tetrao urogallus</i>	12
Orre, <i>T. tetrix</i>	8
Järpe, <i>Tetrastes bonasia</i>	7
Obestämda änder, <i>Anatidae</i>	5
Fiskmåsa, <i>Larus canus</i>	5
Obestämda ripor, <i>Lagopus</i> sp.	5
Björktrast, <i>Turdus pilaris</i>	3
Hornuggla, <i>Asio otus</i>	3
Duvhök, <i>Accipiter gentilis</i>	3
Obestämda »sjöfåglar» <i>Anatidae</i> eller/och <i>Laridae</i>	3
Kricka, <i>Anas crecca</i>	3
Bläsand, <i>A. penelope</i>	3
Sothöna, <i>Fulica atra</i>	3
Skogshöns, <i>Tetraonidae</i>	3
Rapphöna, <i>Perdix perdix</i>	3
Obestämda fåglar, <i>Aves</i>	2
Obestämda vråkar, <i>Buteo</i> sp.	2
Obestämda doppingar, <i>Podiceps</i> sp.	2
Dalripa, <i>Lagopus lagopus</i>	2
Nötskrika, <i>Garrulus glandarius</i>	1
Gulspurv, <i>Emberiza citrinella</i>	1
Sånglärka, <i>Alauda arvensis</i>	1
Gök, <i>Cuculus canorus</i>	1
Päruggla, <i>Aegolius funereus</i>	1
Fjällvråk, <i>Buteo lagopus</i>	1
Ormvråk, <i>B. buteo</i>	1
Obestämda hökar, <i>Accipiter</i> sp.	1
Fiskgjuse, <i>Pandion haliaëtus</i>	1
Obestämd duva, <i>Columba</i> sp.	1
Storspov, <i>Numenius arquata</i>	1
Morkulla, <i>Scolopax rusticola</i>	1
Obestämd hönsfågel, <i>Galliformes</i>	1

S:a fåglar 159

Kräldjur

Obestämda ormar, <i>Viperidae</i> eller/och <i>Colubridae</i>	2
	S:a kräldjur 2

Groddjur

Vanlig padda, <i>Bufo bufo</i>	2
Obestämd groda, <i>Anura</i>	1
Vanlig groda, <i>Rana temporaria</i>	1
	S:a groddjur 4

Fiskar

Obestämda fiskar, <i>Pisces</i>	43
Obestämda simpor, <i>Cottus</i> sp.	6
Mört, <i>Leuciscus rutilus</i>	3
Lake, <i>Lota vulgaris</i>	1
	S:a fiskar 53
	S:a bytesdjur 484

Av dessa bytesdjur är huvudparten däggdjur med 54,9 % (266 st.), fåglar utgöra 32,8 % (159 st.), fiskar 10,9 % (53 st.) samt kräl- och groddjur av 1,4 % (6 st.).

Av de 266 däggdjuren utgöras 226 av gnagare, 37 av insektätare (alla igelkottar) och 3 av rovdjur.

De 159 fåglarna utgöras av 51 tättingar (därav 45 kråkor), 41 hönsfåglar, 24 andfåglar, 17 måsfåglar, 9 dagrovfåglar o. s. v.

Smågnagarna utgöra majoriteten av berguens bytesdjur. Deras antal uppgår till ej mindre än 205 st. eller 42,4 %. Den bruna råttan, som väl kan betecknas som människans (i Sverige) värsta fiende bland ryggradsdjuren, är ett av berguens främsta bytesdjur; enligt ovanstående statistik uppgående till 17,9 % av alla fångade djur. Kråkan, en annan svår skadegörare, utgör också med 9,3 % en stor andel bland bytesdjuren.

Djärves man göra en uppdelning av bland berguens bytesdjur förekommande arter i kategorierna skadlig, indifferent och nyttig så erhålles följande resultat.

Övervägande skadliga bytesdjur (katt, alla gnagare utom hare och ekorre; kråka och nötskrika): 219 st. = 45 %.

Indifferent bytesdjur (igelkott, ekorre, »fåglar», gulsparrv, sånglärka, björktrast, »hök», duvhök, fiskgjuse, »sjöfågel», »duva», »mås», fiskmås, sothöna, »orm», »groda», vanlig groda, »fisk», simpa och mört): 164 st. = 33,5 %.

Övervägande nyttiga djur (vesslor, hare, gök, ugglor, vråkar, änder, doppingar, vadare, hönsfåglar, vanlig padda och lake): 105 = 21,5 %.¹⁾

Att även insekter ingå i berguven diet omvittnas av många författare. Också flodkräftan har anträffats bland artens bytesdjur (GRESCHIK 1911, p. 149).

Berguven företer en för ugglor — och för fåglar överhuvud taget — bred variation vad beträffar födans beskaffenhet. Däggdjur, fåglar, kräl- och groddjur, fiskar, insekter och kräftdjur ha blivit funna bland bytesdjuren, vilkas storleksordning är av så skilda slag som exempelvis rådjur och skalbaggar. Naturligtvis kan man icke få fram en allsidig och fullt adekvat bild av berguven näringsbiologi genom att blott utföra ett sammandrag av alla för fågeln i Sverige kända, bestämda bytesrester, även om dessa uppgifter praktiskt taget stamma från artens hela svenska utbredningsområde. Härför torde berguven vara alltför komplicerad. En del individ synes nämligen för längre eller kortare perioder huvudsakligen jaga ett och samma bytesdjur. MÄRZ (1940), som i olika områden utfört omfattande undersökningar över berguven näringsbiologi, anser att arten med få undantag icke företer någon specialisering, men väl en »zeitliche Anpassung» till ett visst bytesdjur. M. a. o. berguven — liksom många andra rovfåglar — anpassar sig till de olika bytesdjurens talrikhet och frekvensvariationer under skilda år inom ett och samma revir. Ett år kan uven således anpassa sig efter exempelvis ekorre, om denna art företer en god årgång, ett annat år efter vattensork o. s. v. Göteborgstraktens forna berguvar ha emellertid under årtionden varit experter på att fånga brun råtta (MALM 1877, p. 239; JÄGERSKIÖLD 1945, p. 54), vilken art syd- och mellansvenska uvar boende i närheten av människoboningar alltjämt år efter år gärna specialisera sig på. Den bruna råttan synes ju numera vara ett frekvensstabil djur, som inte uppvisar samma påvisbara fluktuationer i beståndet som många av dess fränder. Därför kunna också vissa berguvar under årtal huvudsakligen livnära sig av brun råtta. I sådana fall har alltså uvens anpassning blivit en specialisering. Möjligen och i vissa fall med säkerhet varierar sommar- och vinterfödans

¹⁾ Förf. är väl medveten om att klassificeringen av bytesdjuren kan ge upphov till diskussion. Arter sådana som igelkott, ekorre, vesslor, fiskmås m. fl. kunde med säkerhet utan att väcka protester ha placerats bland »övervägande skadliga bytesdjur» och därmed givit för berguven ännu förmånligare siffror. »Sjöfågel» inkluderar såväl änder som måsfåglar med inbördes okända proportioner.

huvudsakliga sammansättning. Det berguvpar, som i Sörmland visade sig vara specialister på dopping (VON POST 1925, p. 211), måste ju på vinterhalvåret övergå till annan föda. UTTENDÖRFER (1939, p. 299—300) framhåller som generellt, att berguven vintertid förtär ännu mera smågnagare än under häckningstiden.

Att smågnagare överväga i berguvens föda har tidigare framhållits av många författare. Några exempel härpå må nämnas.

MALM (1877, p. 239): »Från Göteborgstrakten ha under 30 års tid omkring 30 exemplar (av berguv) inkommit till Naturhistoriska Museum i Göteborg, till största delen fällda under den kallaste årstiden, och vid undersökning hafva dessa utan undantag innehållit lemningar utaf *Mus decumanus*, eller råttan (= brun råtta), hvilken uften åtminstone i Göteborgstrakten har riklig tillgång på.»

GYLLING (1898, p. 13): »På hans credit-konto bör antecknas att han oskadliggör en del i skog och mark maroderande kattor såsom maginnehållet visar.»

KOLTHOFF (1914, p. 850—851): »Jag har varit i tillfälle att under många år tämligen noggrant studera uvens liv, och i de trakter dessa undersökningar gjordes, var han ej något farligt skadedjur. — Mina iakttagelser där (= i Bohuslän) ledde slutligen till det resultat, att uvarna år efter år ostörda fingo ha sina ungar i fred, ehuru de voro bosatta mitt i min bästa jaktmark. De förde nämligen nästan aldrig andra djur till sina ungar än kråkor, ekorrar och råttor. — Ehuru det var gott om hare både på och runt omkring berget, såg jag där (= vid boet) aldrig lämningar efter någon sådan. — Vid ett i Möseberg nära Falköping beläget uvbo gjorde jag liknande iakttagelser och fann där, att fåglarna huvudsakligen livnärde sig av vattensorkar, bruna husråttor, ekorrar och kråkor. Undersökningen av ett ganska stort antal under årens lopp erhållna uvar har givit ungefär samma resultat. Vad man finner i dem är huvudsakligen ekorre, kråka, stora husråttan, igelkott och fisk. — Märkligt är emellertid att man i uvarna finner ett så överraskande stort antal av stora husråttan (= brun råtta), vilket tycks bevisa, att uven, oftare än man tror, nattetid besöker gårdarna. Ett annat har mina undersökningar bevisat, och det är, att ekorren och kråkan i uven ha en mycket farlig fiende.»

LÖNNBERG (1923, p. 539): »Dock bör det framhållas, att han i mycket stor utsträckning lever av smärre gnagare, såsom sorkar och råttor. Den stora bruna husråttan söker han upp i närheten av går-

darna, och den synes vara av honom särdeles omtyckt, ty i talrika fall har man funnit den vid hans bo eller lämningar av den i hans mage. Av fåglar torde kråkor som tagas på nattkvist, vara hans vanligaste offer. På detta sätt gör uven utan tvivel avsevärd nytta.»

JÄGERSKIÖLD och KOLTHOFF (1926, p. 148): »Uvens vanligaste föda synes vara kråkor, ekorrar, stora husråttor, vattensorkar, igelkottar, möss och rätt ofta, egendomligt nog, fisk.»

EKMAN (BREHM-EKMAN 1942, p. 604): »Någon kostföraktare är han ej, och matsedeln är riklig: i första hand smågnagare, såsom sorkar, råttor och ekorrar, även igelkottar, och därjämte fåglar, särskilt kråkor, för vilka uven är en svår fiende, kajor, måsar, sjöfågel . . .»

ROSENBERG (HOLMSTRÖM m. fl. 1944, p. 684): »De mellansvenska uvar, jag mer eller mindre ingående studerat, ha mest jagat brun råtta, ekorre, kråka och igelkott, närmast gräsand, fiskmås och diverse rovfåglar.»

Utländska uppgifter om berguven's näringsbiologi

Även utländska undersökningar av berguven's föda peka i stort sett i samma riktning som de svenska. Några stickprov i kronologisk ordning må exemplifiera detta.

I Alperna (södra Österrike) fann SCHAEFER (1932, p. 222—224), att berguven's byte till 90 % bestod av smågnagare, medan blott 3,4 % kunde hänföras till jaktbart vilt. Byteslistan hade följande utseende: 685 sorkar [snösork (*Microtus nivalis*), åkersork, fältsork (*Microtus arvalis*), vattensork, mellansork, skogssork], 28 vanliga grodor, 17 småvesslor, 16 harar, 15 möss, 9 ripor, 5 näbbmöss, 5 hermeliner, 4 obestämbara fåglar, 3 mullvadar, och 1 av vardera följande arter: ekorre, kråka, pipelärka (obestämd), uggla (obestämd), tornfalk, orre samt en obestämd hönsfågel.

NIETHAMMER (1938, p. 84) framhåller från Tyskland, att berguven's skadegörelse mycket överdrivits, och säger om artens föda: »Företrädesvis små och mindre däggdjur: möss, harar, kaniner, gärna igelkottar och katter, undantagsvis rådjur (ZIMMERMANN); vidare fåglar (framför allt kråkor), reptiler, grodor, stora skalbaggar och insekter». — UTTENDÖRFER (1939, p. 290—292) har från olika delar av Tyskland jämte lokaler i Alperna och Karpaterna samt på Åland sammanfört uppgifter om berguven's bytesrester. I UTTENDÖRFER's här nedan återgivna byteslista ingår det material som i denna uppsats specificerats för Österrike, Åland och Franken.

Däggdjur (2.882 st. fördelade på 32 arter): 975 fältsorkar, 319 fältharar, 224 vattensorkar, 210 snösorkar, 175 igelkottar, 175 obestämda *Microtus*-arter, 168 skogs-, brand- och husmöss, 137 kaniner, 119 ekorrar, 118 bruna råttor, 57 återsorkar, 40 hamstrar, 30 småvesslor, 29 gransorkar (*Pitymys subterraneus*), 23 skogsharar, 19 mullvadar, 14 hermeliner, 13 bisamråttor, 8 sjušovare (*Glis glis*), 5 näbbmöss, 5 tamkatter o. s. v. Fåglar (1.289 st. fördelade på 80 arter): 206 rapphöns, 188 kråkor, 161 obestämda fåglar, 115 sothöns, 89 gräsänder, 62 hornugglor, 43 ormråkar, 32 kattugglor, 27 fasaner, 21 smådoppingar, 20 tornfalkar, 20 tamduvor, 20 unga gråhäger, 17 nötskrikor, 16 ringduvor, 15 orrar, 14 pilgrimsfalkar, 14 skäggdoppingar, 12 unga

berguvar, 11 gråhakedoppingar, 10 rörhöns, 8 björktrastar, 7 duvhökar, 7 råkor, 7 kajor, 7 skogsduvor, 7 tjädrar, 7 vattenrallar, 6 krickor, 5 pärlugglor, 5 tofsvipor, 5 brunänder, 5 viggas, 5 spillkråkor o. s. v. Övriga ryggradsdjur (279 st. fördelade på 5 arter): 259 vanliga grodor, 8 laxöringar, 5 obestämda fiskar o. s. v.

GÉROUDET och ROBERT (1940, p. 179): meddela om berguven i Schweiz att den »lever framför allt av små och medelstora däggdjur: möss, sorkar, trädgårdssovare (*Eliomys quercinus*), harar, kaniner, gärna igelkottar och katter, och även ekorrar. — Åtminstone i Alperna förefaller den vara snarast nyttig: en boplatz i Valaisområdet, besökt av A. RICHARD, innehöll benrester i stort antal av vanlig groda (2.397 ben), sorkar (mer än 1.000 individ), några trädgårdssovare, skogsmöss, harar och ripor, men icke ett enda murmeldjur. En annan boplatz, i Tyrolen, innehöll rester av omkring 800 djur, av vilka nästan 90 % voro gnagare: 685 sorkar, 15 möss, 17 småvesslor, 16 harar, 5 hermeliner, 1 ekorre, 3 mullvadar, och 5 näbbmöss; resten bestod av 28 grodor och 19 fåglar, av vilka märktes 9 ripor, 1 orre, 1 järpe, 1 tornfalk, 1 uggle, 1 kråka etc.»

MÄRZ (1940) har periodvis under sju års tid i Sachsen undersökt tre berguvsparns näringsbiologi, vilket är av synnerligen stort värde bl. a. därför att observationerna hänföra sig ej blott till fortplantningsperioden utan även till andra delar av året, alltså även vintern. Ett sammandrag av MÄRZ' vid boplatser och i spybollar funna bytesdjur ter sig som följer: 576 fältsorkar, 46 ekorrar, 40 skogsmöss, 38 fältharar, 37 rapphöns, 34 kaniner, 34 kråkor, 20 igelkottar, 20 obestämbara fåglar, 12 kattugglor, 11 gransorkar, 11 hornugglor, 11 fasaner, 9 vattensorkar, 9 pilgrimsfalkar, 9 ringduvor, 8 tornfalkar, 7 hamstrar, 7 gräsänder, 6 mullvadar, 6 kajor, 5 nötskrikor, 5 tamduvor, 4 åkersorkar, 4 skogsduvor, 3 ormvråkar, 3 vanliga grodor, 2 sjusovare, 2 råkor, 2 trastar, 2 minervauugglor, 2 tjädrar, och 1 av vardera följande arter: tamkatt, räv (ung), vessla, fladdermus (obestämd), brun råtta, skogsmus, stare, sånglärka, spillkråka, jorduggla, berguv (ung), lärkfalk, sparvhök, duvhök, smådopping, turturduva, kornknarr, rörhöna, tamhöna samt vanlig padda.

Ytterligare näringsundersökningar har MÄRZ utfört på Åland, i Franken och i Sudeterna (MÄRZ 1936, p. 23—34, 1938, p. 434—453, och 1940, p. 220—222), vilkas resultat här meddelas i sammandrag.

Åland: 57 bruna råttor, 27 ekorrar, 25 kråkor, 24 åkersorkar, 22 obestämbara fåglar, 20 igelkottar, 13 änder (obestämda) 11 bisamråttor, 11 vanliga grodor, 9 skogsorkar, 7 skogsharar, 6 kajor, 6 gräsänder, 6 sothöns, 6 orrar, 5 skogsmöss, 4 skäggdoppingar, 4 åkerrodor, 3 obestämda fiskar, 2 spillkråkor, 2 pärlugglor, 2 vråkar (obestämda), 2 brunänder, 2 gråhakedoppingar, 2 ringduvor, 2 storspovar, och 1 vardera av följande arter: tamkatt, hermelin, björktrast, gök, hornuggla, jorduggla, berguv (unge), pilgrimsfalk, kricka, storskrake, duva (obestämd), pipare (obestämd), tobisgrissla, fiskmås, mås (obestämd), tjäder samt en obestämd groda. Därtill ett stort antal tordyvlar (*Geotrupes*).

Franken: 22 fältharar, 21 mellansorkar, 20 fältsorkar, 18 bruna råttor, 15 gransorkar, 14 igelkottar, 13 kråkor, 9 ekorrar, 8 obestämda fåglar, 7 hornugglor, 6 rapphöns, 5 smådoppingar, 4 tamduvor, 3 sjusovare, 2 tamkatter, 2 mullvadar, 2 bisamråttor, 2 tornfalkar, 2 ormvråkar, 2 sothöns och 1 av vardera följande arter: mård, husmus, nötkråka, jorduggla, rörhöna, orre, fasan, tamhöna samt en obestämd fisk.

Sudeterna: 45 rapphöns, 43 fältharar, 38 kaniner, 34 fältsorkar, 32 skrattnåsar, 24 hamstrar, 19 igelkottar, 19 ekorrar, 10 fasaner, 7 tamduvor, 7 obestämda fåglar, 6 svarthalsade doppingar, 5 kråkor, 5 kattugglor, 5 hornugglor, 4 tornfalkar, 4 unga duvhökar, 3 vesslor (obestämda), 3 nötskrikor, 3 trastar (obestämda), 3 brunänder, 2 ormvråkar, 2 ringduvor, 2 tofsvipor, 2 tjädrar, 2 vanliga grodor och 1 av vardera följande arter: vattensork, skogsmus, rådjur (kid), kaja, skata, koltrast, spillkråka, minervauggla, pärluggla, jorduggla, sparvhök, gräsand, sothöna, rörhöna, orre samt lökgroda.

Ur nordisk synpunkt är MÄRZ' åländska undersökning, som utfördes 1935, av det största intresset. Resultatet därav visar i vilken överväldigande grad bytesdjuren utgöras av icke jaktbart vilt, vilket rimmar illa med SJÖBLOMS (1943) uttalande från Åland, vari säges, att berguven hotar alla öns jaktbara däggdjur och fåglar med undergång, »att katter och höns fallit offer för dess mordlust», och att t. o. m. människor »attackerats av den oförvågna fågeln».

SCHNURRE (1941) fann på dietlistan för ett uvpår i Ostpommern följande djurarter. 38 däggdjur: 17 vattensorkar, 8 fältsorkar, 4 skogssorkar, 4 kaniner, 3 harar, 1 rådjurskid, 1 mus; 55 fåglar: 7 kråkor, 7 rapphöns, 6 gräsänder, 6 hägrar, varav 5 ungar, 4 smådoppingar, 4 sothöns, 3 mellanskarvar, varav 2 unga, 3 ormvråkar, 2 tofsvipor, 1 duvhök, 1 kattuggla, 1 hornuggla, 1 större hackspett, 1 spillkråka, 1 nötskrika, 1 råka, 1 ringduva, 1 kricka, 1 björktrast, 1 stare, 1 sånglärka och 1 gulsparr; 6 groddjur: 3 vanliga grodor, 1 lökgroda och 2 obestämbara, samt 3 insekter: 2 skalbaggar och 1 mullvadssyrsa. Under tre besök 1940 fann SCHNURRE följande djur på uvarnas matsedel. 41 däggdjur: 11 kaniner, 11 fältsorkar, 8 vattensorkar, 5 skogssorkar, 3 bruna råttor, 2 harar och ytterligare 1 mus; 38 fåglar: 5 kråkor, 4 nötskrikor, 4 sothöns, 3 gräsänder, 3 mellanskarvar, 3 rapphöns, 3 kajor, 2 hägrar, 2 ringduvor, 1 skogsduva, 1 kattuggla, 1 härfågel, 1 skäggdopping, 1 smådopping, 1 vattenrall, 1 rörhöna och 2 obestämbara fåglar samt 3 groddjur: 1 vanlig groda, 1 lökgroda och 1 obestämbar.

OURDAIN (WITHERBY m. fl. 1943, p. 313): I England ha blott kaniner och vattensorkar kunnat konstateras som berguven bytesdjur.

Från Italien har MOLTONI i olika arbeten (1937, 1939, 1948 och in litt.) lämnat en del uppgifter, som här sammanställts, av några huvudsakligen under vinterhalvåret fångade, italienska berguvars maginnehåll: 7 igelkottar, 4 smånagare, 4 jordlöpare (*Procrustes coriaceus*) 3 harar samt 1 av vardera följande djur: näbbmus, stare, minervauggla, hornuggla, ormvråk, kärrhök, stenhöna, rapphöna, tamhöna och bönesyrsa (*Mantis religiosa*).

BURNIER och HAINARD (1948, p. 222): Vid två boplatser i Schweiz på 2 000 m:s höjd anträffades följande antal bytesdjur: av däggdjur 30 alpharar (varav 13 unga), 20 snösorkar, 11 skogsmöss, 8 trädgårdssovare, 5 svarta råttor, 3 åkersorkar, 2 unga rävar, 2 småvesslor, 2 igelkottar, 2 murmeldjur, 1 sjusovare, 1 skogssork och 1 hermelin; av fåglar 9 stenhöns, 3 svarta kråkor, 3 ringduvor, flera tjädrar och orrar, 1 minervauggla, 1 and, 1 tornfalk, 1 gök, 1 dubbeltrast och 1 ringtrast; av groddjur 65 ranider (förmodligen vanlig groda); av fiskar 6 karpar och 3 *Leuciscus cephalus*.

I Norge har Y. HAGEN (1948, p. 78—79) gjort en sammanställning av där funna bytesdjur för berguven. Hans lista har följande utseende: 47 vattensorkar, 18 obestämda smånagare, 14 skogsharar, 13 ekorrar, 7 bruna råttor, 6 igelkottar, 5 åker-

sorkar, 3 näbbmöss, 2 fjällemalar, 2 mellansorkar, 2 obestämda smådäggdjur, 1 skogs-sork, 1 obestämt däggdjur, 35 ripor, 11 krickor, 7 orrar, 4 obestämda fåglar, 3 hägrar, 3 beckasiner, 2 kråkor, 2 gräsänder, 2 trastar, 2 måsar, samt 1 ex. av följande arter: korp, jorduggla, fjälluggla, tornfalk, tofsvipa, strandskata, morkulla, obestämd vadare, tjäder, obestämd skogsfågel och tamhöna. Därjämte ingingo 3 fiskar och 1 vanlig groda i det norska materialet.

Av ovanstående framgår, att överallt i Europa, där ingående undersökningar över berguvens föda utförts, spela smågnagarna en dominerande roll i artens näringsbiologi.

Förbrukad näringskvantitet per dygn

Enligt HEINROTH (1924—1928, p. 30) förtär berguven om hösten, då aptiten hos flertalet fåglar är störst, under 24 timmar mellan 400—500 gr, vari ben och hår äro inräknade. Denna kvantitet motsvarar en ännu icke fullt utvuxen råtta. Under föråret förbrukar uven ännu mindre, blott 150—250 gr per dag.

Förslag till fridlysning

Berguven är f. n. totalfridlyst i hela Götaland samt i Värmlands och Örebro län och dessutom på kronans mark i hela övriga landet. F. ö. är arten fredad mellan 1 mars—31 augusti.

En för hela landet genomförd totalfridlysning är förmodligen icke tillräcklig för att hejda berguvens tillbakagång, då respekten för gällande jakt- och fridlysningsbestämmelser på många håll i landet är mycket ringa, särskilt då det gäller rovviltet. Men i samband med andra åtgärder kunde en totalfridlysning kanske bli effektiv.

Med en totalfredning följer givetvis automatiskt förbud mot att röva ägg eller ungar. En konsekvens härav är bl. a., att levande, svenska berguvar icke längre kunna saluföras som bulvaner för kråkskytte. Hand i hand med en totalfridlysning av berguv borde således förbud mot jakt med levande uv genomföras. Det har visat sig att uvattrapper eller andra slag av bulvaner kunna vara synnerligen effektiva för kråkskyttet.

Parallellt med en upplysande kampanj bland jägarna om berguvens totalfridlysning — eventuellt i samband med andra rovfåglar — och anledningen härtill, skulle de jaktutövande informeras i bulvanfrågan. Med målmedvetet och energiskt upplysningsarbete borde det så småningom lyckas att undanröja den hos flertalet i grund felaktiga synen på våra rovdjur och därmed bana väg för förståelsen av deras fredning.

Emellertid är en fridlysning av rovfåglar utan större verkan så länge vem som helst här i landet kan etablera sig som konserva-

tor. Vi ha några välkända, skickliga yrkesmän, som lojalt anmäla alla till dem insända fridlysta djur, men det synes tyvärr finnas ännu flera män, som tro sig vara konservatorer och som samvetslöst ta emot fridlysta djur för uppstoppning. Den sedan länge bebadade revisionen av konservatorernas arbetsrätt och — får man hoppas — åtföljande utrensning av mindervärdiga element inom kåren skulle säkerligen få stor betydelse för rovfågelskyddet, liksom för bevarandet av våra sällsynta fåglar överhuvud taget.

Att berguven i Sverige är utsatt för en mycket hård förföljelse, vilken främst tar sig uttryck i tagna eller sönderslagna ägg, rövade eller ihjälslagna ungar, framgår tydligt av till denna inventering inkomna uppgifter. Detta sker år efter år på ett mycket stort antal lokaler, såväl där arten är totalt som partiellt fredad. Det är också av denna orsak som urgamla boplatser undan för undan överges. Det torde exempelvis knappast vara troligt, att alla de levande berguvar vilka saluföras och användas i landet som bulvaner äro fångade i Norge, vilket vanligtvis uppges. Bl. a. av denna anledning vore det önskvärt om fredning kunde ske jämväl i Norge.

En berguvstam, som f. n. uppgår till 291 säkra häckpar, innebär dessvärre ej att artens framtid är tryggad i vårt land. Stammen torde i nuvarande läge minska avsevärt år från år. Ett exempel härpå utgöra skogarna i östra Värmland, där berguven för blott 30—40 år sedan förekom talrikt (E. ROSENBERG muntl. medd.). Nu finns det i samma område ej en enda uv kvar. Längs Västkusten från Fjärås i Halland till Tjörn och Mjörn i Bohus skärgård funnos under 1920-talet 20 boplatser, men 1933 återstod blott en enda (JÄGERSKIÖLD, 1945, p. 52), och numera finns inte heller denna kvar.

Många skäl tala för att berguvens tillbakagång kommer att successivt ske allt snabbare, om den nuvarande förföljelsen sker ohämmad. I Tyskland genomfördes totalfridlysning av berguv redan på 1920-talet och i Tjeckoslovakien samt Lettland 1930.

Svenska Naturskyddsföreningen och Sveriges Ornitologiska Förening ämnar hos myndigheterna hemställa om totalfridlysning av berguv samt förbud mot jakt med levande uv. Följande skäl kunna bl. a. åberopas:

1. Häckbeståndet i Sverige uppgår kanske till ca 350 par (med säkerhet 291 par). Jämför det mer än 20 gånger mindre Lettland som vid 1930-talets slut hyste ca 400 par.

2. Förr var berguven i Sverige en vanlig fågel. Ännu för blott 40 år sedan förekom den över hela landet från Skåne till Lappland. Nu saknas den i större delen av Göta- och Svealand samt i delar av Norrland.

3. Trots partiell fridlysning förföljes berguven överallt och avtar oavbrutet i antal.

4. Berguvens snabba minskning torde till största delen förorsakas genom förföljelse och till mindre del genom skogens kultivering.

5. Berguven har kunnat anpassa sig i kulturbygder, där dess främsta byte enligt tillgängliga uppgifter visat sig vara den för människan mycket skadliga bruna råttan.

6. Enligt tillgängliga svenska uppgifter om berguvens föda, utgöres 45 % av övervägande skadliga djurarter, 33,5 % av indifferent djurarter och 21,5 % av övervägande nyttiga djurarter (i sistnämnda kategori ha bl. a. vesslor, ugglor, vråkar och doppingar medräknats). Dessa uppgifter gälla huvudsakligen sommarhalvåret. I berguvens vinterföda utgöra råttor, sorkar och möss en ännu större del än under sommaren.

7. Bl. a. genom att berguven i århundraden, förmodligen i årtusenden, hållit till vid samma boplatser, utgör fågeln ett naturminnesmärke av rang. Den tillhör dessutom de stora, legendomspunna gestalterna i vårt lands djurvärld, och har liksom örnen plats i folkmedvetandet. Det är icke blott naturhistoriska, praktiska och traditionella värden, som tillgodoses i ett effektivt bevarande av Sveriges berguvstam, utan även estetiska.

LITTERATUR

- ANDÉN, C. och NILSSON, N.-A. 1948. Om Norrköpingstraktens fågelfauna. Sv. Faun. Revy. 10. — ARBMAN, R. och CURRY-LINDAHL, K. 1948. Natur i Jämtland. Göteborg. — ARRIGONI DEGLI ODDI, E. 1904. Manuale di Ornitologia Italiana. Milano. — 1929. Ornitologia Italiana. Milano. — D'ARTET, P. 1948. Notes sur le Hibou Grand-Duc, *Bubo b. bubo* (L.), dans le présent et le passé en Belgique. Le Gerfaut 38. — BARTH, E. K. 1948. Uglene. Norges Dyreliv. Del II. Oslo. — BAUMANN, F. 1943. Die Vögel der Schweiz. Bern. — BERGENGREN, A. 1929. Zoologiska notiser från en resa i Pite lappmark sommaren 1928. Faun. o. Fl. 24. — BLOMQVIST, S. G:SON och ROSENBERG, E. 1921. Om fågellifvet vid Närikes slättsjöar. Ibid. 16. — BOTHÉN, C. O. 1902. Iakttagelser rörande Fågel-Faunan i Göteborgs- och Bohuslän. Bih. K. V. A:s Handl. Bd 28. Afd. IV. N:o 4. — BREHM, A. E.-EKMAN, S. 1942. Djurens Liv. Fåglar. Del I. Stockholm. — BUCHT, A. 1949. Anteckningar om fågellivet i trakten av Härnösand. Faun. o. Fl. 44. — BURNIER, J. och HAINARD, R. 1948. Le Grand-duc chez lui. Nos Oiseaux 19. — BÄCKGREN, K. 1911. Gamla anteckningar om djur och växter i Lerbäckes socken i Nerike. Faun. o. Fl. 6. — CARL-

son, A. 1882. Öfversigt af de i Almesåkra socken, Jönköpings län förekommande foglar. Öfvers. K. V. A:s Förh. n:o 1. — 1894. Sveriges Fåglar. Lund. — CEDERSTRÖM, C. G. 1851. Om de i trakten av Carlstad förekommande fogelarter. Uppsala. — 1876. Anteckningar om norra Bohusläns Vertebrat-fauna. Öfvers. K. V. A:s Förh. N:o 4. — CURRY-LINDAHL, K. 1946. Något om vinterfaunan i norra Lule lappmark. Faun. o. Fl. 41. — DAHL, E. 1944. Dalarnas ryggradsdjur. Dalarnas Jaktvårdsfören. Medd. 1944. — VON DOMBROWSKI, R. R. 1903. Materialien zu einer Ornithologie Rumäniens. Bull. de la Soc. des Sci. de Bucarest-Roumanie. 12: 3 och 4. — D'OTRANTE, G. 1948. Ur jaktvårdschefernas rapporter. Södermanlands Läns Jaktvårdsförenings Årsskrift 1947. Nyköping. — DUPOND, C. 1943. Les oiseaux de la Belgique. Bryssel. — ECKERBOM, L. 1943. Inräkning av mås- och vadarefåglar inom delar av Östergötlands skärgård sommaren 1942. Sveriges Natur, årsbok 34. — EKMAN, S. 1922. Djurvärldens utbredningshistoria på Skandinaviska halvön. Stockholm. — EKSTRÖM, C. U. 1828. Beskrifning öfver Mörkö Socken. Stockholm. — ERNVIK, A. och ESSING, T. 1942. Bidrag till kännedomen om fågelfaunan i »västra Värmlands finnskogar». Faun. o. Fl. 37. — VON ESSEN, K. 1935. Ornithologiska anteckningar från sommaren 1935. Ibid. 30. — 1943. Småländska berguvar. Svensk Jakt. 81. — FEHRINGER, O. 1922. Die Vogelwelt Macedoniens. Journ. f. Ornith. 70. — FRIES, C. 1938. I skogen. Stockholm. — — och CURRY-LINDAHL, K. 1949. Natur i Östergötland. Göteborg. — FRISENDAHL, A. 1907. Om fågelfaunan i södra Norrbotten. Ark. f. Zool. Bd. 4. N:o 2. — GENGLER, J. 1920. Balkanvögel. Altenburg och Leipzig. — GÉROUDET, P. och ROBERT, P.-A. 1940. Les Rapaces, les Colombins et les Gallinacés. Neuchâtel. — GIGLIOLI, E. H. 1889. Primo resoconto dei risultati della inchiesta ornitologica in Italia. I. Avifauna Italica. Florens. — GLASEWALD, K. 1929. Der Rückgang des Uhus bis zum Inkrafttreten den gesetzlichen Schutzverordnungen und der derzeitige Bestand an besetzten Horsten in Deutschland. Jahrb. f. Vogelschutz. — GLEGG, W. E. 1924. A List of the Birds of Macedonia. The Ibis. 11:th Ser. Vol. VI. — GOSSELMAN, C. A. 1863. Zoologiska och Geologiska iakttagelser inom Blekinge. Karlskrona. — 1864. Zoologiska och botaniska iakttagelser inom Blekinge. Karlskrona. — GRESCHIK, J. 1911. Magen- und Gewölleuntersuchungen unseren einheimischen Raubvögel. Aquila. 18. — GROTE, H. 1936. Ueber der Uhu. Beitr. z. Fortpfl.-biol. d. Vögel. 12. — GUGG, C. 1934. Der Uhu in Thüringen. Journ. f. Ornith. 82. — GUSTAFSON, K.-J. och OLSSON, V. 1947. Djurlivet i Muddus nationalpark. Sveriges Natur, årsbok 38. — GYLLING, O. 1898. Iakttagelser om lokalfaunan i Vesternorrlands län 1885—1897. Härnösand. — HAGEN, Y. 1948. Fra norske undersøkelser over ugleenes og rovfuglenes ernæring. Sveriges Natur, årsbok 39. — HAGLUND, B. 1937. Från kust till kalfjäll. Stockholm. — HANNERZ, D. E. 1930. Fågelnotiser från Södermanland. Faun. o. Fl. 25. — 1948. Tjugofem år i sex landskap. Sveriges Natur, årsbok 39. — HANSTRÖM, B. 1915. Ölands fåglar. Faun. o. Fl. 10. — 1943. Pärugglan och berguven i Skåne. Ibid. 38. — HANTSCHMANN, M. 1932. Der *Bubo bubo* (L.), in Nordböhmen und die Aussichten für seine Wiederansiedlung in Sachsen. Mitt. d. Ver. sächs. Ornith. 3. — HARRISON, J. M. 1933. A Contribution to the Ornithology of Bulgaria. The Ibis. 13:th Series. Vol. III. — HARTERT, E. 1938. Die Vögel der paläarktischen Fauna. Ergänzungsband. Berlin. — HARTMAN, C. 1859. Strödda bidrag till Skandinavien's Fågelfauna. Stockholm. — HASSLER, A. 1914. Anteckningar om Frostvikens (norra Jämtland) fågelfauna från 10-årsperioden 1905—1914. Faun. o. Fl. 9. — HAUSEN, H. 1946. Ålands natur. Åbo. — VAN HAYRE, G. C. M. 1928. Les oiseaux de la Faune belge. Bryssel. — HEDEBY, A. 1928. Ornithologiska strövtåg i norra Härjedalen våren och sommaren 1926. Faun. o. Fl. 23. — HEINROTH, O. och M. 1924—1928. Die Vögel Mitteleuropas. II. Leipzig. — HOLLGREN, C. A. 1897. Bidrag till Hallands lokalfauna. Sv. Jägareförb. Nya Tidskr. 35. — HOLM, B. 1945. Om fågelfaunan i Norrbottens kustland. Norrbottens Biol. Fören. Småskr. nr 1, 1945. — 1946. Ornithologiska notiser från Norrbottens län. Vår Fågelv. 5. — HOLM, O. 1926. Strödda biologiska notiser från Västerbotten. Faun. o. Fl. 21. — HOLMGREN, A. E. 1870. Skandinavien's Foglar. Stockholm. — HOLMSTRÖM, C. T., HENRICI, P., ROSENBERG, E. och SÖDERBERG, R. 1944. Våra Fåglar i Norden. Del II. Stockholm. — HOMOKI

NAGY, I. 1947. Szarnyas Vadaszmesterek. Budapest. — HORTLING, I. 1929. Ornitologisk Handbok. Helsingfors. — HVASS, H. 1947. Sjældne danske Fugle. København. — HÖGBERG, V. 1863. Örebrotrakts Föglar. Uppsala. — HÖGLUND, N. H. 1938. Några fågelnotiser från Härjedalen. Faun. o. Fl. 23. — 1942. Härjedalens djurvärld. Östersund. — HÖRSTADIUS, S. och CURRY-LINDAHL, K. 1948. Natur i Uppland. Göteborg. — JACOBSSON, N. 1945. Fåglar i Nydala socken, Småland. Vår Fågelv. 4. — JESPERSEN, P. 1946. The breeding birds of Denmark. København. — JONSSON, P. N. 1949. Fåglar i Lits socken, Jämtland. Faun. o. Fl. 44. — JÄGERSKIÖLD, L. A. 1945. Stör ej naturens jämvikt. Sveriges Natur, tidskrift 36. — och KOLTHOFF, G. 1926. Nordens fåglar. Stockholm. — KATTINGER, E. 1934. Beiträge zur Vogelkunde Nordgriechenlands. Verh. d. Ornith. Ges. in Bayern. 20. — KNÖPPEL, O. 1946. Ödemark. Från Jaktmarker och Fiskevatten. 34. — KOLMODIN, L. 1871. Öfversigt af Gotlands Föglar. Visby. — KOLTHOFF, G. 1914. Vårt villebråd. Stockholm. — LANDERS, H. 1926. Till kännedomen om uvens (*Bubo*) hushållning. Faun. o. Fl. 21. — LINDER, S. 1922. Bidrag till norra Skånes lokalfauna, särskilt med hänsyn till V. och Ö. Göinge samt N. och S. Åsbo härader. Ibid. 17. — LINNÉ, C. 1746. Fauna Suecica. Stockholm. — 1761. D:o 2:a uppl. Stockholm. — och RETZIUS, A. J. 1800. Faunae Suecicae. Leipzig. — LOOS, K. 1920. Der Uhu im tschechoslovakischen Staate und im angrenzenden deutschen Reichsgebieten. Natur und Heimat. Sudetendeutsche Vierteljahrsschrift. I. — LUNDBORG, C. W. 1839. Föglar i Dalarna. Öfvers. K. V. A:s Förh. 3. N:o 2. — 1864. Om fogeljagten i Norrköping. Utdrag ur Årsberättelse afgifven av Svenska Jägarförbundet i Norrköping. Svenska Jägareförbundets Nya Tidskrift. 2. — 1897. Om Norra Östergötlands Fåglar. Söderköping. — LÖNNBERG, E. 1915. Sveriges Ryggradsdjur. II. Fåglarna. Stockholm. — 1923. Sveriges jaktbara djur. Stockholm. — 1924. Svenska fåglar. Stockholm. — LÖVENSKIÖLD, H. L. 1948. Håndbok over Norges fugler. Oslo. — LÖWENHJELM, C. G. 1843. Anteckningar i Zoologi under en resa i Norrland och Luleå Lappmark, sommaren 1843. K. V. A:s Handl. 1843. — 1846. Ornithologiska iakttagelser under en resa i Ume, Pite och Lule Lappmark, sommaren 1845. Ibid. 1845. — 1864. Förteckning öfver de Fogelarter, som i Kihls socken af Örebro Län blifvit iakttagna under åren 1836—1863. Öfvers. K. V. A:s Förh. N:o 6. — MAGNUS, O. 1565. Historia delle Genti et della natura delle cose settentrionali. Venedig. — MALM, A. W. 1877. Göteborgs och Bohusläns Fauna, Ryggradsdjuren. Göteborg. — MELLQUIST, S. A. 1942. En undersökning av Hållnåshalvöns djurliv våren och sommaren 1942. Uppsala Läns Jaktvårdsfören. Årsskr. — 1946. Berguven i Dalarna. Dalarnas Jaktvårdsfören. Medd. 1946. — MESCH, J. A. 1844. Upsalatraktens Fauna. Öfvers. K. V. A:s Förh. — MEVES, W. 1860. Bidrag till Jemtlands Ornithologi. Öfvers. K. V. A:s Förh. 17. N:o 4. — MOLTONI, E. 1937. Osservazioni bromatologiche sugli Uccelli Rapaci italiani. I. Rivista Italiana di Ornitologia. 7. Ser. II. — 1939. Di che cosa si nutre il Gufo Reale *Bubo bubo* (Linneo). Rivista di Scienze Naturali »Natura«. Vol. XXX. — 1948. Ulteriori osservazioni bromatologiche sugli Uccelli Rapaci italiani. Rivista Italiana di Ornitologia. 18. Ser. II. — 1949. Alcuni dati sul peso e sulla longevità degli uccelli rapaci italiani. Ibid. 19. Ser. II. — MONTELL, J. 1916. Bidrag till kännedomen om fågelfaunan i gränstrakterna mellan Sverige och Finland. Faun. o. Fl. 11. — MÄRZ, R. 1936. Der Uhu auf Åland. Orn. Fenn. 13. — 1938. Auf Gewöll- und Ruppungssuche in der Fränkischen Schweiz. Verh. d. Ornith. Ges. in Bayern 21. — 1940. Querschnitt durch eine mehrjährige Nahrungskontrolle einiger Uhu-paare. Beitr. z. Fortpfl.-biol. d. Vögel. 16. — NICOLIN, R. 1924. Om fågellivet vid Närke slättsjöar. Faun. o. Fl. 19. — NIETHAMMER, G. 1938. Handbuch der deutschen Vogelkunde. Bd. II. Leipzig. — NILSSON, H., BOTHÉN, C. O., LIGNELL, E. och KÖRNER, O. 1887. Ornithologische Mitteilungen aus der Gegend von Gothenburg. Mitteilungen des Ornithologischen Komitees. Bih. K. V. A:s Handl. Bd 13. Afd. IV. N:o 3. — NILSSON, N. J. 1946. Naturlivet i Strömstads skärgård. Sveriges Natur, årsbok 37. — NILSSON, N. M. 1942. Målar-mark. Stockholm. — NILSSON, S. 1835. Skandinavisk Fauna. Del I. Lund. — OLROG, C. C. 1937. Ornithologiska iakttagelser från Kronön. Faun. o. Fl. 32. — OLSSON, P. 1876. Bidrag till kännedomen om Jemtlands fauna. Öfvers. K. V. A:s

Förh. N:o 3. — 1882. Nya bidrag till kännedomen om Jemtlands fauna. Öfvers. Ibid. N:o 10 — 1896. Bidrag till kännedomen om Jemtlands och Herjeådalens fauna. Ibid. N:o 2. — PALMÉN, J. A. och SAHLBERG, J. R. 1868. Ornithologiska iakttagelser under en resa i Torneå lappmark år 1867. Förh. Soc. pro Fauna et Flora Fennica. 9. Ny serie 6. — PALMGREN, P. 1930. Quantitative Untersuchungen über die Vogelfauna in der Wäldern Südfinnlands mit besonderer Berücksichtigung Ålands. Acta Zool. Fenn. 7. — PERSSON, C. 1943. Fåglar vid Ännsjön. Uppsala. — VON PORAT, C. O. 1916. Fågelfaunan i Jönköpings omnejd och län. Jönköpings H. A. Lärov. Redog. läsåret 1915—1916. — VON POST, A. 1925. Om förändringar i faunan och floran i och omkring östra delen av Hjälmaren (Sörmlandsdelen) under det senaste halvsekle. Faun. o. Fl. 20. — REISER, O. 1894. Materialien zu einer Ornithologia Balcanica. II. Bulgarien. Wien. — 1905. Ibid. III. Griechenland. Wien. — 1939. Ibid. I. Bosnien und Herzegovina. Wien. — — och VON FÜHRER, L. 1896. Ibid. IV. Montenegro. Wien. — ROSENBERG, E. 1937. Uvberget och tjädersko-gen. Stockholm. — 1942. Viltkännedom: Våra svenska ugglor. Svensk Jakt 80. — 1947. Fågellivet i Närke. Örebro Län. Örebro. — — och CURRY-LINDAHL, K. 1947. Natur i Närke. Göteborg. — ROSENIUS, P. 1939. Sveriges fåglar och fågelbon. Del III. Lund. — SARUDNY, N. 1888. Die Ornithofauna des Orenburger Gebiets. St:t Petersburg. — SCHAEFER, H. 1932. Ueber die Ernährung der Jungen des Uhus in der Alpen. Beitr. z. Fortpfl.-biol. d. Vögel 8. — SCHNURRE, O. 1936. Ein Beitrag zur Biologie des deutschen Uhus. Ibid. 12. — 1941. Der Uhu als Mitbewohner einer Kormorankolonie, nebst brutbiologischen Beobachtungen an anderen Vogelarten. Ibid. 17. — SJÖBLUM, W. 1943. Berguvarna på Åland. Faun. o. Fl. 38. — SPEIRS, M. 1939. Fluctuations in numbers of birds in the Toronto Regions. The Auk. 56. — STRESEMANN, E. 1920. Avifauna Macedonica. München. — SUNDEVALL, C. J. 1856. Svenska Foglarna. Stockholm. — SUNDSTRÖM, C. R. 1868. Bidrag till kännedomen af Örebro Läns Vertebratfauna. Årsber. o. inbjudn. till årsexamen vid Karolinska Högre Elementar-Läroverket i Örebro. Örebro. — 1872. Zoologiska anteckningar från östra Södermanland och dithörande skärgård. Bih. K. V. A:s Handl. Bd 1. N:o 4. — 1877. Fauna Öfver Sveriges Rygggradsdjur. Stockholm. — TENOW, S. W. 1880. Öfversigt af Wernlands och Dals Rygggradsdjur. Karlstad. — TICEHURST, C. B. och WHISTLER, H. 1932. On the Ornithology of Albania. The Ibis. 13:th Series. Vol. 2. — TISELIUS, G. A. 1868. Bidrag till kännedomen om Östra Smålands vertebratfauna. Stockholm. — VON TSCHUSI ZU SCHMIDHOFFEN, V. R. 1911. Ornithologische Kollektaneen aus Österreich-Ungarn. Zoologischer Beobachter 52. — 1915. Übersicht der Vögel Oberösterreich und Salzburgs. Jahresber. des Museums Francisco-Carolinum. Linz. — UTTENDÖRFER, O. 1939. Die Ernährung der deutschen Raubvögel und Eulen und ihre Bedeutung in der heimischen Natur. Berlin. — WACKLIN, C. 1887. Ornithologische Beobachtungen. Mitt. d. Ornithol. Komitees. Bih. K. V. A:s Handl. Bd. 13. Afd. IV. N:o 3. — WALLENGREN, H. D. J. 1849. Foglar i nordöstra Skåne. Öfvers. K. V. A:s Förh. 6. N:o 10. — WESSLÉN, S. 1932. Kungsörnarnas dal. Stockholm. — 1941. Då rovdjuret vakar. Stockholm. — WESTERLUND, C. A. 1855. Öfversigt af Ölands Foglar och Amphibier. Göteborgs Vet. och Vitt. Samh. Handl. Ny följd. — WESTERLUND, C. G. 1890. Bidrag till kännedomen om Ronnebytrakts fauna och flora. Uppsala. — WIBECK, E. 1927. Kring Muddussjön och Muddusälven. Sveriges Natur. 18. — 1930. John Wolleys fågelfaunistiska arbete i svenska och finska lappmarkerna 1853—1857. Faun. o. Fl. 25. — 1939. Sjöfågellivet i Stockholms skärgård. Stockholm. — WISTRÖM, J. A. 1887. Ornithologische Beobachtungen aus der Gegend von Hudiksvall. Mitt. d. Ornithol. Komitees. Bih. K. V. A:s Handl. Bd 13. Afd. IV. N:o 3. — WITHERBY, H. F., m. fl. 1943. The Handbook of British Birds. II. London. — WITT-STRÖMER, B. 1916. Ornithologiska iakttagelser i Vilhelmina socken av Åsele lappmark. Faun. o. Fl. 11. — 1928. Om Hälsinglands fågelfauna. Ibid. 23. — VON WRIGHT, W. 1850. Förteckning, jemte några anteckningar, öfver de i Bohuslänska skärgården observerade foglarna. Göteborgs Vet. och Vitt. Samh. Handl. (2). 1. — ZETTERBERG, H. 1920. Fågelfaunan i södra Lappland. Faun. o. Fl. 15. — 1925. Bidrag till kännedomen om fågelfaunan i Sor-sele sockens fjällområde. Ibid. 20.

Summary: On the occurrence of the Eagle Owl, *Bubo bubo* (L.), in Sweden and some details of its biology.

It appears from the ancient works of OLAUS MAGNUS (1565) and CARL LINNAEUS (1746, 1761) as if the eagle owl was a common bird in Sweden during the 16:th, 17:th and 18:th centuries. Even during the larger part of the 19:th century the eagle owl was common throughout the whole of Sweden and is mentioned by several authors. Towards the end of the 19:th century, however, the eagle owl began to decrease in number, and during the first two decades of the 20:th century the bird was already extinct in many Swedish localities where it had previously been known to breed. Its distributional area, however, still covered all the provinces of Sweden. In the early 20:th century, according to KOLTHOFF (1914), the eagle owl was most common in the forests of Central Sweden. In about 1925 the bird seemed to have disappeared from the southern parts of the country and became later increasingly rare. Nowadays there are several provinces of Central Sweden, where the bird is totally extinct. In this paper is given a summary of all known breeding records, compiled from the literature or reported to the present author for this investigation. On pages 118 to 137 these records are arranged chronologically for every province from the south to the north. Only the number of eagle owls breeding at present is mentioned. In order to protect the bird the names of the breeding localities are kept secrete.

A comparative table of breeding eagle owls, probably breeding eagle owls, and regularly observed, probably single specimens of the species in various provinces of Sweden is found on p. 138. It appears from the table that the eagle owl is lacking to-day in large areas of the country, where it was quite common only twenty years ago. To-day (1948) there are at least 291 breeding pairs in Sweden; of these 84.5 % belong to the northern parts of the country. 69 % of the population in southern Sweden are to be found in a fairly concentrated area in the northeastern parts of Småland and the southeastern parts of the adjacent province Östergötland, where a number of birds live in the archipelago and along the coast (see map on page 139).

In other countries of Western and Central Europe the eagle owl has greatly diminished in numbers and is still decreasing. In Norway the species is found sparsely in the southern parts of the country; in the north it is rare but ranges to territories a little north of the Arctic circle (BARTH 1948, p. 189; LØVENSKIOLD 1948, p. 379). In Finland the species has markedly decreased, but is still distributed over almost the whole country, particularly in the north (MERIKALLIO in litt.). In Denmark the bird has not bred since 1891 (JESPERSEN 1946, p. 27) and has probably been extinct since 1893 (HVASS 1947, p. 94). The eagle owl does not breed in the British Isles or in the Netherlands. In Belgium, where in 1928 the species bred in several pairs in the south-eastern parts (VAN HAVRE 1928, p. 207), there has been no observation made since 1937 (D'ARTET 1948, p. 193). In 1938 the population in Germany was estimated to be about 100—110 pairs (NIETHAMMER 1938, p. 80—81). In France the species still exists in small numbers in various mountain zones (MAYAUD in litt.). According to the same author the Spanish race, *B. b. hispanus*, is to be found even on French territory in the eastern parts of the Pyrenees, while *B. b. bubo* ranges in the western parts of the same mountains. In Switzerland there are at least 10 breeding pairs (HAINARD in litt., SCHIFFERLI in litt.). In Austria there are, according to ROKITANSKY (in litt.), probably still about 50 pairs,

which seem to be distributed with 2 pairs in Vorarlberg, 8 in Tirol, 5 in Salzburg, 10 in Oberösterreich, 10 in Niederösterreich, 10 in Steiermark and 5 in Kärnten. In Italy this owl is nowadays reported from the Alps, the Apennines and Sicily (GHIGI in litt.).

In the eastern countries of Europe the status of the eagle owl is much better than in other parts of the continent. The population is, however, decreasing, although the process seems to be much slower than in western Europe. This is probably due to the existence in eastern Europe of large and undisturbed territories where the birds can find protection. In Esthonia the eagle owl is probably breeding in 50—60 pairs (LEPIKSAAR in litt.). Before the second world war the number of breeding pairs in Latvia was estimated to be approximately 400 to 420 (GROSSE in litt.). In Russia, according to JOHANSEN (in litt.), the species is spread over the whole area except the outskirts of large towns. In western Poland the eagle owl is practically extinct; in the Carpathian mountains and especially in the national parks it is more or less common but always in small numbers; in the central parts it is very unusual except in the forest of Bialowieza; in eastern Poland, finally, it is increasing (RYD-ZEWSKI in litt.). In 1930 there were 11 breeding pairs in northern Bohemia (Czechoslovakia) (HANTSCHMANN 1932). In Hungary there are at the present only four breeding pairs known (HOMOKI NAGY 1947, p. 55, and in litt.). It is very difficult to obtain up to date information regarding the eagle owl in the Balcan states. STRESEMANN (1920, p. 14) mentions that the bird is very common in Yugoslavia. The same thing is said of the species in Albania (TICEHURST and WHISTLER 1932, p. 74). In Greece the eagle owl is not frequent except in Macedonia (REISER 1905, p. 320; FEHRINGER 1922, p. 816; GLEGG 1924, p. 70; KATTINGER 1934, p. 412). In Bulgaria the bird is reported to be very common and spread over the whole country (HARRISON 1933, p. 600). The same is said about the situation in Roumania at the beginning of this century (VON DOMBROWSKI 1903, p. 304).

The principal cause of the decrease of the eagle owl in Sweden is the relentless hunting of these birds throughout the centuries: every year the eggs have been destroyed by hunters or taken by collectors, the nestlings have been caught or killed, the adults have been shot or constantly disturbed. These severe hunting methods used against the *Bubo* are explained by the fact that it has always been considered by hunters and game-keepers to be a very destructive bird as far as game animals are concerned. The juveniles, however, are captured for other reasons. They are reared in captivity to be sold as living tricks for hunting of crows and raptorial birds. A further reason for the disappearance of the eagle owl is the transformation of its biotopes as a result of advancing culture. The species seems to tolerate human neighbours and the fact that the forests of its breeding territories are being cultivated and changed. If, however, the bird is frequently disturbed near its nest, it abandons eggs and nestlings.

The eagle owl in Sweden is a bird of wooded mountains, rocky woods, and cliffs in the archipelagoes. In other parts of Europe there are examples of quite different biotopes. As a rule every breeding pair of *Bubo bubo* alternates between 2 to 4 nesting places in its territory. In southern Sweden this owl has full clutch at the end of March or at the beginning of April and about a month later also in northern Lapland. The Swedish eagle owls generally lay three eggs, but very often one of the youngsters dies

and only two juveniles grow up. A table on page 147 shows the number of eggs or nestlings for different Swedish clutches known from the literature or reported to the present author. In Sweden the species is sedentary. Except for the gradual decrease of the bird no occasional variation in number or regular periodicity in occurrence is known in Sweden, though observed in many other kinds of raptorial birds. In Russia, however, variations in numbers of *Bubo bubo* have been noticed. According to JOHANSEN (in litt.) this variability corresponds to the fluctuations in the occurrence of food animals of the eagle owl. In Canada the near relative *Bubo virginianus* shows an extraordinarily regular 10-year periodicity (SPEIRS 1939).

On page 150—151 all the known Swedish identifiable food animals of the eagle owl can be found, compiled from the literature and from reports to the present investigation. It is quite clear that small rodents, especially *Rattus norvegicus*, form the main part of food with 42 % (*Rattus norvegicus* 18 %). From the Swedish investigation it will be seen that the food of the eagle owl consists of 55 % mammals, 33 % birds, 11 % fishes, and 1 % reptiles and amphibians. Insects and crustaceans which also belong to the food of the eagle owl have not been included in the material. Among the birds *Corvus corone cornix* is an important ingredient (9 %) in the food. Even hedgehogs, fifth on the Swedish list, are estimated by *Bubo*. When dividing the various animals on the menu of the eagle owl into for human beings injurious, indifferent, and beneficial species it is found that the bird feeds on 45 % of injurious animals (cat, all rodents, except hares and squirrel; crow and jay), 33.5 % indifferent animals (hedgehog, squirrel, smaller birds, goshawk, osprey, pigeons, gulls, coot, reptiles, common frog, unidentifiable fishes, *Cottus* sp., and *Leuciscus rutilus*), and 21.5 % beneficial animals (weasels, hares, cuckoos, owls, buzzards, ducks, grebes, curlew, woodcock, gallinaceous birds, common toad, and *Lota vulgaris*). The food habits of the eagle owl in Sweden correspond very closely with those observed in previous, similar investigations, which have been carried out in Austria, Germany, Great Britain, Finland, Italy, Norway and Switzerland. From the results of the food investigations made in various countries it is evident that *Bubo bubo* is neither indifferent nor injurious to man but rather beneficial in as much as it annually destroys a large numbers of very harmful rodents. It is quite clear, anyhow, that the species is mainly beneficial. Some individuals may specialize on hares, gallinaceous birds, and other game animals. However, in consideration of the comparatively small numbers of eagle owls existing in Sweden, it is suggested that the damage they may cause is of no consequence.

It is to be hoped that as people come to know more about these grand birds they will revise their opinions, based on stupidity and ignorance, and begin to appreciate the presence of one of the finest birds on our fauna list.

* * *

Sedan ovanstående tryckts har berguven genom Kungl. Maj:ts beslut totalfridlysts i hela riket.

RED.

Ornitologkongressen i Uppsala 1950

Vid den nionde internationella ornitologkongressen i Rouen 1938 beslöts att följande kongress skulle hållas i U. S. A. 1942. Men kriget kom emellan, och omständigheterna gjorde att Sverige av den permanenta ornitologiska kommittén anmodades att stå som värd för den tionde kongressen 1950. Det var ett på samma gång ansvarsfullt och hedrande uppdrag, som härigenom kom att åligga den knappt mer än femåriga Sveriges Ornitologiska Förening. En kommitté på 13 personer tillsattes med professor SVEN HÖRSTADIUS som ordförande. Till kongresstad valdes Uppsala, som till läge och inkvarteringsmöjligheter m.m. visade sig lämpligast. Statsbidrag med 15.000 kr beviljades av riksdagen, och på sommaren 1949 kunde det preliminära programmet distribueras till institutioner och sammanslutningar världen runt.

Före kongressen, som pågick 10—17 juni, hade ett stort antal av utlänningarna deltagit i exkursioner i Skåne samt på Öland och Gotland. Dessutom hade den 8—10 juni den internationella kommittén för fågelskydd sammanträtt i Uppsala. Omfattande organisatoriska förberedelser hade vidtagits. Kongressbyrå, klubbrum och en matsal voro förlagda till Värmlands Nations moderna och vackert inredda byggnad nära domkyrkan. Ytterligare en matsal låg i en närbelägen fastighet. För inkvartering stodo bl. a. ett antal studenthem samt logement på arméns underofficersskola till förfogande, dessutom hade de flesta hotellrummen i staden reserverats för kongressmedlemmarna. Som kongresslokaler fungerade biografen Röda Kvarn och de två största lärosalarna på universitetet. Till bruk vid exkursioner och föredrag m. m. hade SOF utgivit en namnlista över Sveriges fåglar, upptagande de latinska, engelska, franska, tyska och svenska fågelnamnen. (Listan finnes nu att köpa i bokhandeln). Det definitiva programmet innehöll även en förteckning över kongressdeltagarna samt en karta över Uppsala med kongresslokaler och inkvarteringsställen angivna.

Deltagarelistan upptog 370 namn och representerade 26 nationer. Talrikast företrädde av utlänningarna voro engelsmännen (79 deltagare). Bland dem märktes förre Unescochefen dr JULIAN HUXLEY, delegat för Royal Society i London (engelska motsvarigheten till vår vetenskapsakademi). U.S.A. kom på andra plats (33), och från detta land var kongressens president, dr A. WETMORE, som bl. a. representerade National Academy of Sciences och Smithsonian Institution, Washington. Härnäst följde närmast: Tyskland (32), Danmark (31), Holland (29) och Schweiz (15). Tyvärr uteblevo alla representanter för Ryssland och övriga östblockstater. De ryska ornitologerna läto genom telegram meddela, att de på grund av forskningsverksamhet och resor i olika delar av Sovjet-Unionen voro förhindrade att delta. — Som man kunde vänta upptog förteckningen ett betydande antal medlemmar från Sverige, ej mindre än 80. Åtskilliga av dessa deltog emellertid icke i själva kongressen utan blott i exkursionerna.

Kongressen förklarades öppnad av presidenten, dr WETMORE, varpå deltagarna hälsades välkomna till Sverige och Uppsala av professor HÖRSTADIUS, som även fungerade som generalsekreterare. I sin »presidential address» talade dr WETMORE över de nya upptäckter och forskningar, som gjorts under de sista två decennierna beträffande utdöda fåglar från tidigare geologiska perioder. Prof. HÖRSTADIUS gav därefter som svensk introduktion en historik över svensk ornitologi med särskild hänsyn till OLOF RUDBECKS d. y. och LINNÉs insatser. Det första bidraget till modern svensk fågelforskning lämnades sedan av tandläkare P. O. SWANBERG med ett föredrag om

nötkråkans biologi. Ett par vackra färgfilmer om svenskt djurliv, som upptagits av jägmästare B. HAGLUND och nu kommenterades av honom, avslutade dagens program.

Kongressens andra dag ägnades en exkursion per båt i Norrtälje skärgård. Den missgynnades tyvärr av vädret. Hård vind rädde och denna omöjliggjorde besök bland de yttre skären. Svartor, skräntärna, havsörn och labb gladde emellertid dem, som trotsade den bitande blåsten på däck. Vid ett strandhugg på Idö väckte ett bebott fiskgjusebo stor entusiasm särskilt bland engelsmännen, vilka i sitt land sakna arten som häckfågel.

Under den följande veckan var kongressverksamheten organiserad så att föreläsningarna började kl. 9 och höllo på till omkring kl. 17 med ett par timmars avbrott för lunch. Kl. 19 till omkring kl. 22 visades filmer, som ofta åtföljdes av kortare föredrag. Under senare hälften av kongressen pågick arbete i två olika sektioner samtidigt. Onsdagen den 14 juni bjöd på en allmän exkursion till skogstrakterna kring Dannemora med start i två omgångar, en kl. 00.00 och en på eftermiddagen. Spillkråka, svarthakedopping, trana, havsörn och älg hörde här till de mest uppskattade iakttagelserna. En av eftermiddagarna ägnades åt en bussutfärd till LINNÉs Hammarby och Gamla Uppsala, där deltagarna bjödos på té. För kongressens damer var även en tur till Skokloster anordnad.

Sammanlagt hölls drygt ett hundra föredrag. Dessa voro grupperade efter sitt innehåll, och för de viktigaste grenarna av ornitologien höllo särskilt anmodade talare översiktsföredrag. Om utbildningsproblem skulle sålunda dr E. MAYR vid American Museum of Natural History tala. Han var emellertid förhindrad, och manuskriptet lästes därför av dr R.C. MURPHY. Flyttfågelforskningen behandlades av förre chefen för fågelstationen på Helgoland, prof. R. DROST, Wilhelmshaven, och holländaren prof. N. TINBERGEN, numera verksam i Oxford, lämnade en översikt över fågelpsykologiens framsteg. Populationsforskningen, som under senare år fått en allt större betydelse, belystes av dr D. LACK, chef för Edward Grey Institute of Field Ornithology i Oxford. Föredrag hölls även inom övriga områden av ornitologien såsom anatomi, parasitologi, fysiologi, ekologi och djurgeografi.

Några direkt revolutionerande nyheter fick man kanske ej höra under kongressen, men många synnerligen värdefulla föredrag utöver de redan omtalade hölls. Bland dem kunna nämnas prof. E. STRESEMANN (Berlin) om naturfilosofiens inflytande på den ornitologiska systematiken genom tiderna, dansken H. POULSENS om sångens ärftlighet och inlärande hos bofinken, DURANGOS och SVÄRDSONS om vårväderlekens betydelse för populationsvariationer, nyazealändaren R. B. SIBSONS om fågelflyttningarna på Nya Zeeland, G. RUDEBECKS om rovfågelflyttningarna i Sydsverige, engelsmannen J. FISHERS om stormfågeln utbredningshistoria, amerikanaren W. VOGTS om guanoöarna i Peru, tysken G. KRAMERS om en ny metod att undersöka flyttningsorienteringen och K.G. WINGSTRANDS om de strukturer som i hypofysen överföra retningen från nerverna till de hormonala vävnaderna.

Bland mängden av filmer minns man kanske särskilt nyazealändaren R.A. FALLAS film om den nyligen återupptäckta rallfågeln *Notornis*, som länge ansetts utdöd, och den amerikanske ornitologiprofessorn A. A. ALLENS film om *Numenius tahitiensis* uppe på den nordamerikanska tundran. Ett par vackra färgfilmer av P. SCOTT, den kände engelske gåsmålaren, förtjäna även att omnämnas. Synnerligen intressant var

den tyske psykologen prof. O. KOEHLERS film med föredrag om experimentella undersökningar över fåglarnas förmåga att räkna. Spontana applåder mötte många av de utomordentliga färgbilder, som upptagits av ungraren I. HOMOKY NAGY (fotografen tyvärr ej själv närvarande).

En dag var även en rundabordskonferens om ringmärkningsarbetet anordnad. Härvid diskuterades förslag till enhetliga regler för publicering, ringtillverkning, terminologi m.m.

Såväl efter föredragen som filmerna fanns det möjlighet att framställa frågor och diskutera. Samtliga föredrag och diskussionsinlägg komma att publiceras i kongressförhandlingarna. För tryckningen av dessa har ett statsanslag erhållits.

Till kongressen hade även anordnats tre utställningar, en av svenska fågelfotografier i universitetets entréhall, en av svenska fågelböcker och RUDBECKS fågelbilder i universitetsbiblioteket samt en utställning av in- och utländsk ornitologisk litteratur i Lundequistska bokhandeln.

Kongressbanketten, som utgjorde den högtidliga avslutningen på kongressveckan, gick av stapeln på Uppsala slott den 16 juni under presidium av landshövding H. KJELLMAN. Här avtackades de svenska värdarna av presidenten, dr WETMORE, som bl. a. förklarade sig aldrig ha bevistat en mera välorganiserad kongress. — Äran av att allt gick så väl i lås tillkommer i främsta rummet generalsekreteraren, professor HÖRSTADIUS. Sveriges ornitologer äro honom tacksamma för det utomordentliga arbete för främjande av svensk fågelforskning och dess good-will i utlandet som kongressen inneburit.

Lördagen den 17 juni var kongressens sista dag. Vid den definitiva avslutningen meddelade den internationella ornitologiska kommittén, att den antagit en erbjudan från Schweiz att anordna nästa ornitologiska världskongress 1954. President blir då dr A. LANDBOROUGH THOMSON, England, och generalsekreterare professor A. PORTMANN, Schweiz. Som representant för den schweiziska delegationen hälsade dr H. NOLL de närvarande välkomna att delta i kongressen 1954.

Från Uppsala reste ett stort antal av kongressdeltagarna ut på exkursioner, som voro anordnade under de närmaste två veckorna i olika delar av landet, i Jämtland, Lappland, Närke och Värmland samt på Öland och Gotland. Enligt ingångna rapporter ha alla resorna varit givande och livligt uppskattade av de utländska gästerna.

Största behållningen av en kongress som denna är kanske den personliga kontakt som erhålles mellan representanter för olika länder. Visserligen tog ett fullständigt utnyttjande av programmet nästan hela dagarna i anspråk, men vi hade i alla fall i Uppsala möjlighet, inte bara att se och höra den moderna ornitologiens ledande män, utan också att lära känna fågelälskare, vetenskapare och amatörer, från skilda verksamhetsområden och från världens alla hörn. Ornitologien har ju den fördelen att den i nästan lika hög grad är ett forskningsfält för amatörer som för vetenskapsmän av facket. Kanske är det denna breda förankring och den entusiasm som fågeliskådandet skänker, som gjort att ornitologien ständigt finner nya vägar och på många områden intager en ledande ställning, t. ex. inom evolutions- och populationsforskning, för att ej nämna djurpsykologien.

GUNNAR OTTERLIND

Litteratur

P. A. D. HOLLOM: Trapping methods for bird ringers. The Potter Press, 29, St. Giles, Oxford 1950. 40 sid. Pris 2 sh. 6d.

SOF:s engelska motsvarighet »The British Trust for Ornithology» planerar att utge en serie handledningar för medlemmarnas ornitologiska fältarbete. Som första nummer har detta lilla häfte om fångstmetoder kommit ut. I förordet omtalas, att av under senare år i Storbritannien märkta fåglar omkring hälften utgöres av gamla fåglar fångade i fällor. Genom sammanställning av olika medlemmars bästa och mest använda fångstmetoder har författaren fått med ett tiotal automatiskt fångande fällor och ytterligare ett tiotal, som utlösas med tråd eller där fåglarna drivas in av ringmärkaren, samt slutligen olika fångstsätt med nät vid dagsljus och i nattmörker. De klara och tydliga teckningarna kompletteras med många och goda tips om fångstmetodik, fällornas placering, lockbeten och i flera fall också exempel på fångade arter och fångstsiffror.

Även om många förhållanden i de fågelrika engelska trädgårdarna inte äro direkt jämförbara med dem i vårt land, så torde de flesta fällorna vara mycket användbara också hos oss. Mången ringmärkare, som tidigare lagt undan ringarna vid häckningstidens slut, kommer säkert att efter studium av denna skrift utsträcka sina märkningar även till hösten och vinterhalvåret. Ringmärkning av långflyttare har tidigare tilldragit sig största intresset i vårt land, men även märkning och kontroll av hemtraktens stann- och strykfåglar under hela året och flera år i följd har mycket att ge den intresserade. Just för sådana studier utgör nog HOLLOMS arbete en särskild god hjälp.

VIKING OLSSON

DAVID LACK: Darwin's finches. Cambridge at the University Press 1947. X+208 sid., 8 planscher, 27 textfigurer. Pris 21 sh.

När CHARLES DARWIN på sin världsomsegling med »Beagle» år 1835 nådde Galapagosöarna utanför Equador, mötte honom bl. a. en grupp ganska oansenliga finkfåglar, som till en början knappt tycks ha tilldragit sig hans intresse, men som så småningom tillsammans med jättesköldpaddorna och andra av öarnas egenartade livsformer kom honom att slå in på de tankebanor, som slutade med utvecklingsläran och ändrade hela vår världsbild. De tidigare nästan helt okända fåglarna, nu sammanförda till underfamiljen *Geospizinae*, förekommer bara på Galapagos och den norr om dem belägna Cocosön och erbjuder forskarna en mångfald intressanta och svårösta problem. Många har försökt komma tillrätta med dem, nu senast DAVID LACK i sin »Darwin's finches».

Materialet till sitt arbete har LACK samlat dels under en expedition till Galapagos 1938—39, dels genom sorgfälligt studium av äldre litteratur och samlingar i olika museer. Hans bok är ett försök att på grundval av sedvanliga systematiska karaktärer, utbredningsförhållanden och omfattande fältstudier av finkarnas liv och beteende ge en förklaring till de 14 olika arterna och de än flera underarternas uppkomst och sammanhang. Hela tiden använder han sig av den moderna ärftlighetsforskningens resultat och ger ständiga utblickar över artbildningsfrågor inom ett stort

antal djur- och även växtgrupper, vilket allt gör boken synnerligen intressant även ur allmänbiologisk synpunkt.

Vad är det nu för märkvärdigt med DARWINS finkar och vad har LACK för uppfattning om dem? Från de 16 kapitlen fördelade på en beskrivande och en förklarande avdelning skall vi söka summera några viktiga punkter.

Tvärt emot vad som brukar vara fallet med närbesläktade småfågelarter på kontinenterna, så skiljer sig DARWINS finkar ytterst obetydligt från varandra ifråga om fjäderdräkt men desto mera ifråga om näbbform och näbbstorlek. Vidare är de starkt variabla när det gäller ett flertal karaktärer och har jämförelsevis stor frekvens abnorma individer och exemplar som är intermediära mellan olika former. Många även bland de närmast besläktade arterna är inte isolerade från varandra varken genom skillnad i biotop, boplatz eller häckningstid. De lånar t. o. m. varandras bon under parningsspelet. En hackspettliknande art, *Camarynchus pallidus*, använder stickor eller taggar för att riva ut insekter ur barkspringor och är alltså en av de få fåglar i världen som brukar verktyg. Ett par öformer som fanns på DARWINS tid tycks nu vara försvunna. Fåglarna är mycket oskygga och tycks i stort sett sakna fiender. En del arters hanar är svarta, medan de övriga jämte samtliga honor är gråbruna med olika teckning. Vanligen är det som nämnt näbbens storlek och form, som skiljer arterna åt, och i samband härmed finns det betydande olikheter ifråga om diet och näringsmetoder. Detta hindrar dock inte, att tre mycket lika arter av markfinkarnas släkte, *Geospiza*, tycks söka i stort sett samma föda. På de yttre öarna, där antalet arter är litet, har en bland dem ofta lagt beslag på biotoper, som på huvudöarna, där trängseln är större, är uppdelade mellan olika arter. Samtliga former är nära släkt med varandra och härstammar tydligen från samma stamfader, som för länge sedan lyckats ta sig över havet från Sydamerika och koloniserat de fågelfattiga öarna. I brist på nämnvärd konkurrens från andra småfåglar har de sedan snabbt utvecklats i olika riktningar och är nu fördelade på mark- och trädfinkarnas släkten, *Geospiza* och *Camarynchus*, med vardera sex arter samt på det lövsångarlika *Certhidea* och det meslika *Pinaroloxias* med vardera en.

Hemligheten med DARWINS finkar och deras även mellan olika öbestånd av samma art enastående stora differenser skulle vara: att öarna ligger just så långt från varandra, att spridning dem emellan kunnat ske vid upprepade tillfällen men dock såpass sällan, att under mellantiderna särpräglade öformer hunnit utbildas, vilka sedan i sin tur kunnat sprida sig och vid kontakt med ursprungsformerna ej beblandat sig med dessa och sålunda visat sig vara nya arter. De nuvarande släktena, arterna och raserna (underarterna) skulle blott representera vid olika tidpunkt avskilda populationer. Dessa åsikter demonstreras på ett övertygande sätt med exempel från de olika arterna och öarna.

Det är ett stort antal väsentliga och intrikata problem, som LACK utgående från sina finkar tar upp till en sällsynt klar, lärorik och översiktlig behandling. Men han är en man med mycket bestämda åsikter, och en del av hans teser tål nog en smula kritik. Man märker för övrigt, att »DARWIN'S finches» delvis är ett förenklat sammandrag av ett större arbete (*The Galapagos finches: a study in variation*. Occ. Pap. Calif. Acad. Sci. 21, 1945). För den som inte läst detta tidigare verk är dokumentationen i det nya inte alltid så fullständig som man skulle önskat. Författarens utläggningar börjar ofta med: »There is evidence for» etc. utan att man får reda på

vari vittnesbörden består. Kapitlet om ekologi innehåller många värdefulla men tyvärr alltför kortfattade upplysningar om finkarnas häckningsbiologi och liv under olika tider på året. Man skulle önska närmare uppgifter om särskilt antalet under häckningstid studerade par av *Geospiza magnirostris*, *fortis* och *fuliginosa*, de tre mystiska arterna, som trots ytterst likartat levnadssätt tydligen förekommer i samma biotop och skiljer sig blott genom differenser i näbb och mått. Ett av LACKS huvudändamål med sin nya bok är just att framlägga sin delvis förändrade uppfattning om dessa tre fågelarter. I anslutning till tesen att fåglar med samma ekologi inte kan leva tillsamman på grund av konkurrensfaktorns betydelse hävdar han nämligen nu, att de tre *Geospiza*-arternas näbbskillnader medför olikheter i föda tillräckliga för att förhindra en avgörande konkurrens om maten dem emellan. Något nytt material till stöd för denna sin teori utöver de av SNODGRASS (1902) lämnade uppgifterna företer han emellertid inte, och uppfattningen måste nog anses ganska hypotetisk, så länge man inte vet mer om de till synes obetydliga dietskillnaderna. Visserligen låter sig de olika finkformernas näbbvariation och utbredning över ögruppen väl förena med tanken på konkurrensen om födan som en avgörande faktor, men det återstår att visa, att det verkligen vid något tillfälle inte varit överflöd på föda liksom hur en eventuell näringskonkurrens fungerar. Säkert är kampen om födan generellt av mycket stor betydelse vid arternas specialisering, men i praktiken får man nog ofta, åtminstone utanför Galapagos, tänka sig ett balanstillstånd mellan arterna som en följd av att de av en mångfald orsaker hindras från att nå den populationsstorlek, där näringskonkurrensen sätter in. Det är synnerligen fängslande och viktiga problem dessa, som man gärna skulle velat diskutera utförligare liksom en del andra av författarens teorier: om ekologisk isolation, om öfaunornas karakteristika, om finkarnas oansenliga dräkt, som anses vara skyddsbetingad trots att fåglarna sakna allvarliga fiender o. s. v.

Allt material och alla mätningar är på ett föredömligt sätt belysta med kartor, diagram och tabeller. Bland de senare fäster man sig vid nr 31 (p. 181), varav synes framgå, att ingen bestämd relation kunnat konstateras mellan populationsstorlek och variationsgrad. I detta sammanhang måste man beklaga, att förf. och hans medarbetare inte gjort något försök att få fram något så när exakta siffror för de olika arternas individantal, åtminstone på någon av de minsta öarna. Det hade varit mycket värdefullt att få reda på den kvantitativa bakgrunden till några av de mest intressanta öformerna. Nu ges endast mycket vaga uppskattningar.

DAVID LACKS »Darwin's finches» är det första konsekventa och i det stora hela övertygande försöket att förklara uppkomsten och utvecklingen av en av våra märkligaste fågelgrupper. Det är en teoretiskt lysande, mångsidig och fascinerande översikt, som är banbrytande såtillvida, att den framhäver nödvändigheten av såväl klassiskt-systematisk och statistisk som experimentell och framförallt fältornitologisk arbetsmetod vid lösandet av de invecklade frågor som rör fågelarternas uppkomst. Det är en ytterst tankeväckande och stimulerande bok, som utgör ett tecken bland många på att ornitologien nu liksom många andra discipliner är på väg tillbaka till de centrala biologiska problemen. Fastän behandlande en fågelgrupp på andra sidan jordklotet kan den inte nog rekommenderas till flitigt studium även i vårt land.

TORSTEN MALMBERG

Fair Isle Bird Observatory, First annual report 1949. Edinburgh 1950. 32 sid. Pris 2 s. 6d.

Den lilla, ej milslånga klippön Fair Isle ligger längst i söder bland Shetlandsöarna och isolerad från de övriga, nästan halvvägs till Orkneyöarna. Sedan gammalt är den känd för sitt fågelsträck och mest kanske för det stora antal ostliga fågelarter, som m. el. m. regelbundet anträffas där, t. ex. dvärgsparv, vitbrynad lövsångare, liten flugsnappare och rosenfink. År 1948 upprättades här genom »Fair Isle Bird Observatory Trust» en fågelstation under ledning av mr. K. WILLIAMSON, och nu föreligger den första årsredogörelsen. Stationen är i verksamhet under sommarhalvåret april — oktober, och man ägnar sig framför allt åt att genom direkta observationer studera sträcket över ön. Ringmärkning bedrives också men kommer först i andra hand — årssiffran för 1949 stannade vid 1505. I främsta rummet använder man sig av Helgolandsfållor av ungefär samma typ som de stora ryssjor vilka SOF brukar vid Ottenby. — Stationen har plats för 10 ornitologer utom föreståndaren, men i mån av utrymme kunna också andra naturvetare inkvarteras. Stationen emottager även utländska gäster. Lokalerna äro inrymda i ett antal byggnader, som under kriget användes av engelska flottan och som nu inretts för sitt nya ändamål.

En översikt lämnas över sträcket under 1949, dock utan närmare uppgift om antalet passerande fåglar. Ostliga och sydostliga vindar medföra största sträckfrekvensen — det är fåglar som äro på väg till och från Norge. Isländska flyttare komma ibland också förbi, främst vid sydvästlig vindriktning. Bl. a. iaktogs i oktober ett stort antal rödvingar av den isländska rasen (*Turdus musicus coburni*). Den invasion av större hackspett, som noterades vid bl. a. Ottenby, gjorde sig även märkbar på Fair Isle från mitten av september. Det var idel ungfåglar och flera av dessa duka under av brist på föda — ön är helt trädlös. Några, som stannade ända in i december, specialiserade sig på gräsfrön, sädeskorn o. dyl. och höllo med förkärlek till vid bondgårdarna. — Bland årets rariteter omnämnas en albatross (*Diomedea melanophrys*), svartbent strandpipare, det tredje exemplaret av lundsångaren i England, och det andra exemplaret av den ostliga gräshoppsångaren (*Locustella certhiola*).

Den karga naturen på ön gör att många fåglar, särskilt insektsätare, som komma dit ha svårt att få tillräcklig näring. De försvinna därför ofta snabbt eller duka under, om de ej kunna anpassa sig till förhållandena. På hösten har man sett hur sångare i stor utsträckning måst livnära sig av kråkbär i bergen. Svårigheten för exempelvis flugsnappare att finna näring har också kunnat påvisas genom vägning av fåglar, som ringmärkts och fångats flera gånger under loppet av några dagar. F. ö. lämnas intressanta upplysningar om flera småfågelarters vikt vid ankomsten till ön och om dessas normalvikt. Fården över Nordsjön medför en mycket markant viktminskning! — Vidare studerar man ruggningens förlopp hos de för ringmärkning fångade fåglarna, och genom installation av en Lovibond-Schofield kolorimeter hoppas man till kommande säsonger kunna skilja individer av olika populationer. Redan nu har det konstaterats, att det passerat »vågor» av taltrastar representerande skilda populationer med smärre färgskillnader. — Fågelparasiter, som även kunna bidra till att kasta ljus över värdjurens ursprung, tillvaratagas i samband med ringmärkningen. (Dessa metoder rekommenderas för Ottenby!)

Det är frestande att med några ord beröra uppträdandet av de många ostliga arterna på Fair Isle ehuru någon diskussion av dem ej förekommer i årsrapporten.

Enligt undertecknads mening får man räkna med att ett relativt stort antal individer av de flesta flyttfågelarter på grund av skilda orsaker flytta eller ströva omkring på för arten normalt främmande vägar. Vi kunna med andra ord i västra Europa räkna med ett glest »regn» under flyttningstiderna av t. ex. sådana som de nämnda ostliga arterna. Chanserna för att dessa spridda fågelindivider iakttagas äro mycket små i inlandet men ökas starkt vid sådana ensligt belägna platser som Fair Isle. Fåglar som spontant flyga eller av vinden drivas ut över Nordsjön uppfångas ofta av den skotska ökedjan och följa denna, varvid ön blir en naturlig rastplats på grund av sitt läge. Naturen på ön gör också, tack vare frånvaron av högre vegetation, observationer lättare. På Fair Isle ha inte mindre än 298 olika fågelarter iakttagits, och en stor del av dessa utgöres just av sådana, som kommit bort från sina normala vägar. De många ostliga gästerna, som i mindre antal uppträda år från år, äro i de flesta fall snarast att betrakta som regelbundet förefintliga anomalier. Vägen hit är farofylld, och många — särskilt småfåglar — gå ut över havet mot en säker död.

GUNNAR OTTERLIND

GÜNTHER TIMMERMANN: Die Vögel Islands I—II. Societas scientiarum islandica 21 (1938), 24 (1939) och 28 (1949). Reykjavik. 524 sid.

För oss skandinaver är kännedomen om Islands fågelvärld av största intresse och det är därför med stor tillfredsställelse, man tager del av G. TIMMERMANN'S nu fullbordade arbete om landets fågelfauna. Författaren är tysk men har länge varit bosatt på Island. Det arbete han nu framlägger har tillkommit dels genom egna biblioteks- och fältstudier men dels också genom samarbete med isländska ornitologer såsom F. GUDMUNDSSON och K. GEIRMUNDSSON.

Författaren börjar med tysk grundlighet med en översikt av landets natur och fortsätter med en uttömmande historisk återblick på den litteratur, som behandlar Islands fågelfauna, och skildrar så faunan ur ekonomisk synvinkel och de skyddsåtgärder, som finnas i lagstiftningen. Dessa avsnitt äro nog så värdefulla, men man skyndar gärna vidare till de allmänna kapitel, som behandla faunan ur rent zoologisk synpunkt. På Island häcka regelbundet 66 arter och dessa kunna grupperas efter sitt ursprung. Ungefär hälften av dem emanerar från Europa, t. ex. ängsbiplärka, rödvingetrast, sädesärta, sångsvan och havsörn. Flera av dessa europeiska element förekomma emellertid här med en annan ras än på kontinenten. Inslaget av arktiska arter är även starkt, och här har närheten till Grönland betytt en hel del. Bland dessa nämnas jaktfalk, skärnsnäppa, brednäbbad simsnäppa och alkekung. Islandsknipan, strömanden och islommen representera Nordamerika, och som atlantiska betecknas bl. a. havssulan och storlabben. Av heterogent ursprung äro också de c:a 100 arter, som blott tillfälligt anträffats på Island. Bland dem märkas enstaka exemplar av härfågel, blåkråka, amerikansk kungsfiskare, rosenfink, svart ibis. Vi stå här inför samma fenomen som på Fair Isle — det är i stor utsträckning fråga om från olika håll vind-drivna fåglar.

Islands flyttfåglar sträcka som regel mot sydväst till Europa, men från Grönland och Spetsbergen komma andra arter, t. ex. skärnsnäppor, vilka övervintra här. Om sommaren träffas till havs ej sällan den större liran, som flyr den kalla årstiden vid sina häckplatser i Sydatlanten, Inaccessible och Tristan da Cunha. — Flyttningarna behandlas även på basis av ringmärkningsresultaten.

I senare delen av boken skildras fåglarnas förekomst och biologi art för art. Det är glädjande att finna, att t.ex. sångsvanen på grund av skydd under de sista åren visat en ökning som häckfågel, annars ha liksom annorstädes många intressantare arter starkt gått tillbaka, bland dem havsörnen. För en svensk läsare synes det märkligt att rödspoven är en ganska vanlig fågel liksom småspoven, medan storspoven blott förekommer som gäst. Snatteranden hör också till de regelbundna häckfåglarna. Under de sista decennierna ha flera nya arter uppträtt som häckfåglar och andra, som tidigare voro sällsynta, ha blivit vanligare. Bland de nya nämner TIMMERMANN vigg, skratt- och fiskmå, samt grå- och siltrut, jorduggla och skedand. Här liksom i andra delar av Europa spåras följderna av den ändring mot mildare klimat som ägt rum. Dessa faunaförskjutningar behandlades för övrigt för Islands vidkommande på ett utomordentligt sätt under ornitologkongressen i ett föredrag av dr F. GUDMUNDSSON. — Boken är illustrerad med ett antal goda fotografier av isländska fåglar, häckningsbiotoper m.m.

GUNNAR OTTERLIND

GÖSTA NOTINI & NILS HÖGLUND: Undersökningar över sjöfågel-f r å g a n. Svenska Jägareförbundets meddelande nr 15, 1949. Uppsala 1950. 161 sid. Pris 4: 75.

Bakgrunden till föreliggande skrift är den tillbakagång, som ett flertal andfåglar, särskilt ejdern, visat vid våra kuster. Författarna ha gått till verket med stor grundlighet. Genom egna direkta fältundersökningar av begränsade lokaler under ett flertal år har utvecklingen av sjöfågelstammarna studerats. Det så erhållna materialet har kompletterats med iakttagelser från permanenta observatörer och uppgifter, som influtit såsom svar på utsända cirkulärskrivelser. I utredningen behandlas även de former under vilka jakten bedrives och de juridiska och psykologiska aspekterna på denna.

Undersökningarna över de olika andarternas frekvensförhållanden visa bl. a. att ejdern minskat betydligt vid nästan hela ostkusten, där de starkaste stammarna finnas vid Gotland och i Stockholms norra skärgård och de svagaste i Blekinge och Kalmar län. Svärtan, som genom sin sena ankomst om våren till stor del undgår vårjakten, synes ha bibehållit sin numerär. Lokalt visar arten t. o. m. en ökning. Även sjöorren har klarat sig bra — förmodligen därför att han i mycket stor utsträckning om våren flyttar tvärs över Mellansverige till Bottenviken, vilket ej synes vara känt av författarna. Viggen visar en mindre tillväxt, medan knipen företer avtagande tendens och lokalt stark decimering. Brunanden har i stort sett gått starkt tillbaka, och alfågeln visar generellt avtagande tendens. Skrakarna ha minskat starkt i stora områden.

Av undersökningarna framgår vidare att fågelstammens tillbakagång är starkast, där det mest intensiva och okritiska vårskyttet bedrives. Som redan påpekats har också beståndet av de arter, som undgå vårjakten, stått sig bäst. Ur biologisk synpunkt är vårjakten enligt undertecknads mening förkastlig även om den brukas i måttlig omfattning. Sträckfågelskyttet har emellertid på många håll i våra skärgårdar karaktären av ren rovjakt. Skildringen av de jaktliga förhållandena i särskilt Blekinge är skrämmande. Under vårsträcket passera änderna vid landskapets sydöstra del ett flertal skyttekedjor, var och en omfattande upptill 100 båtar och mera, och här av-

verkas ca 33 % av hela den svenska ostkustens — med undantag för Gotland — ejderavskjutning på en sträcka av ca 4 mil. Denna jakt medför även en enorm frekvens av skadeskjutningar.

De åtgärder, som av utredningsmännen rekommenderas, äro i första hand dels en begränsning av vårjakten till högst 7 dagars flyttbar jakttid under tiden 20.3.—10.5., dels förbud mot jakt efter ejder under tre år i Bottniska viken, Östersjön samt Öresund till Kullens spets under tiden 1.1.—15.9. Några smärre justeringar av tiden för höstjakten föreslås även. Härtill skulle komma några betydelsefulla ändringar i jaktlag och jaktstadga. Jakt å öppna havet och kronan tillhöriga holmar och skär, som tidigare varit tillåten för den bofasta kustbefolkningen, blir enligt förslaget underkastad licenstvång och tillståndet »må ej avse annan jakt än sådan, som den bofasta kustbefolkningen av ålder bedrivit efter säl och sjöfågel». Senare års stora tillströmning av stadsbor och jägare, som ej tillhöra egentliga kustbefolkningen, avses att hindras härigenom. Rätten att begagna motorbåt vid jakt inskränkes ytterligare, och sjöfågel, som fastnat och dödats i nät eller under vårjakten, får ej säljas eller köpas och ej fraktas från en ort till annan. Gift avses att bli tillåtet att användas för dödande av havstrut, gråtrut och silltrut.

Inskränkningarna ha nu stadfästs av regeringen för jaktåret 1950—51, och på Jägareförbundets förslag har, förutom vårjakt på ejder under tre år, all jakt på sjöfågel under våren förbjudits vid Bottenviken ned t. o. m. Gävleborgs län samt vid Skånekusten. Saluförbud för under vårjakten fällda fåglar har också införts. Tillstånd att i särskilda fall använda gift mot trutar kan nu erhållas. Frågan om jakträtten på öppna havet och holmar och skär, ej tillhöriga särskilt hemman, ska däremot bli föremål för fortsatt utredning.

Det är att hoppas, att införda begränsningar i vårjakten på sjöfågel ska markera det första steget mot framtida totalt vårjaktförbud. Utredningsmännen säga »att vägande biologiska och humanitära skäl tala för införandet — åtminstone tillsvidare så länge sjöfågelstammarna befinna sig i avtagande — av totalt vårjaktförbud». Att vårjakten nu ej helt bör förbjudas motiveras med att jakten har betydelse som näringsfång för skärgårdsbefolkningen och att motsvarande fördragsenliga förpliktelser ej finnas i övriga av samma flyttande fåglar berörda länder. Båda dessa skäl äro enligt rec:s åsikt ej bärande. Det näringsfång, som kan tillfredsställas med 7 dagars jakt, är så obetydligt, att det helt kan avskrivas. Förhållandena äro nu sådana att skärgårdsbefolkningen har möjlighet att erhålla färskmat året runt praktiskt taget i lika hög grad som andra befolkningsgrupper. Mot det andra argumentet kan med fog invändas, att någon måste börja. Det är meningslöst försöka få holländare m. fl. att avskaffa sina andkojor, så länge vi själva låta en jaktform florera, som i sin skadlighet ej står andkojorna långt efter (jfr linjeskytt i Blekinge!). Vårjakten har visserligen gammal hävd på ostkusten men det hade den även på västkusten, där dock ej vårjakt varit tillåten de sista 60 åren. Ejdern, som är den helt dominerande andarten, har här också — såsom föreliggande utredning visar — en avsevärt bättre stam än vid ostkusten.

Den gedigna okunnighet om sjöfågeln — delvis blandad med stupiditet —, som kommit i dagen vid utredningen av jakten i Blekinge, är visserligen ej regel bland svenska jägare, men bildningen är, när det gäller kännedomen om viltet, allmänt mycket låg. Det skulle vara lättare att komma till rätta med hithörande problem

och även naturskyddsfrågan, som blir allt mera brännande, om i våra skolor kunde inhämtas vissa elementära kunskaper om jakt och naturskydd. Behovet av obligatorisk undervisning i hithörande problem vid seminarier och högskolor är skriande aktuellt.

GUNNAR OTTERLIND

Sveriges Natur 1950. Svenska Naturskyddsföreningens årsbok. Redaktion: K. CURRY-LINDAHL & N. DAHLBECK. Svensk Natur, Stockholm 1950. 166 sid. Pris 10 kr.

Som vanligt innehåller Sv. Naturskyddsföreningens årsbok ett flertal uppsatser av ornitologiskt intresse. OSCAR MOBERG berättar om fågelfaunan i Bodentrakten — ett mycket värdefullt bidrag till vår kännedom om fåglarna i Norrbotten, illustrerat med ett stort antal vackra, av författaren tagna fotografier. Minervasugglans förekomst i Sverige skildras av A. HALLENBORG, som förmåler att arten fanns kvar i Skåne ännu 1948. En kort sammanfattning av CURRY-LINDAHLs artikel om berguven i detta nr av VF återfinnes också. Stavangerzoologen A. BERNHOFT-Osa berättar om märkligare förändringar i den norska faunan under senare tider. O. KALELA är inne på samma tema från mera allmän synpunkt med sin mycket läsbara uppsats »Gränsförskjutningar inom Nordeuropas djurvärld under senare tid och deras samband med förändringar i klimatet». — För den fågelintresserade har alltså Sveriges Natur mycket att bjuda på. Enklast erhåller man årsboken och därtill sex mindre häften per år genom att anmäla sig som medlem i föreningen (postgiro 2166, Stockholm). Det kostar 10 kr och det är väl använda pengar.

G. O—D

SVEN BEHRENS & TORSTEN MALMBERG: Besök på Kullaberg. Svensk Natur, Stockholm 1950. 84 sid. Pris 4: 25 kr.

OLOV HEDBERG & BERTIL ÖHRN: Om berg och Tåkern. Svensk Natur, Stockholm 1950. 92 sid. Pris 4: 25 kr.

Med böckerna om Kullaberg samt Om berg och Tåkern fortsätter Svensk Natur sin serie av exkursionsböcker för kända naturområden i Sverige. I kortfattad men trevlig form får läsaren en orientering om landskapstypen ur geografisk, botanisk och zoologisk (särskilt fågel-) synpunkt. Illustrationsmaterialet är ypperligt, liksom i handböckerna om St. Karlsö och Hallands Väderö, med talrika fotografier och detaljerade kartor. Tips om hur man på lämpligaste sätt ska lägga exkursionsrouten ges också, vilket är synnerligen tacknämligt särskilt då det gäller Tåkern, som ej är så lättillgänglig för nykomlingen. Idén med denna serie är synnerligen god, och författarna ha också på ett förträffligt sätt klarat sin uppgift. Böckerna, som ha fickformat, rekommenderas livligt.

G. O—D

VF 9: 3 tryckt den 14.4. (sid. 113—165) och den 15.9. (sid. 166—176) 1950.

BO WITT-STRÖMER

HÄLSINGLANDS FÅGLAR

Sedan 30 år har författaren ägnat sig åt studiet av fåglarna i Hälsingland, som främst genom honom kommit att bli ett av de ornitologiskt bäst kända landskapen i Norrland. Resultatet av egna och andras forskningar inom Hälsingland redovisar Witt-Strömer i föreliggande bok, som meddelar alla väsentliga fakta om provinsens fågelfauna: arternas frekvens, förekomst och biotop samt allmänna, karakteristiska vanor, data om sällsynta fåglar, ringmärkningsresultat, flyttningstider o. s. v.

Illustrerad med fotografier

Pris 8:—

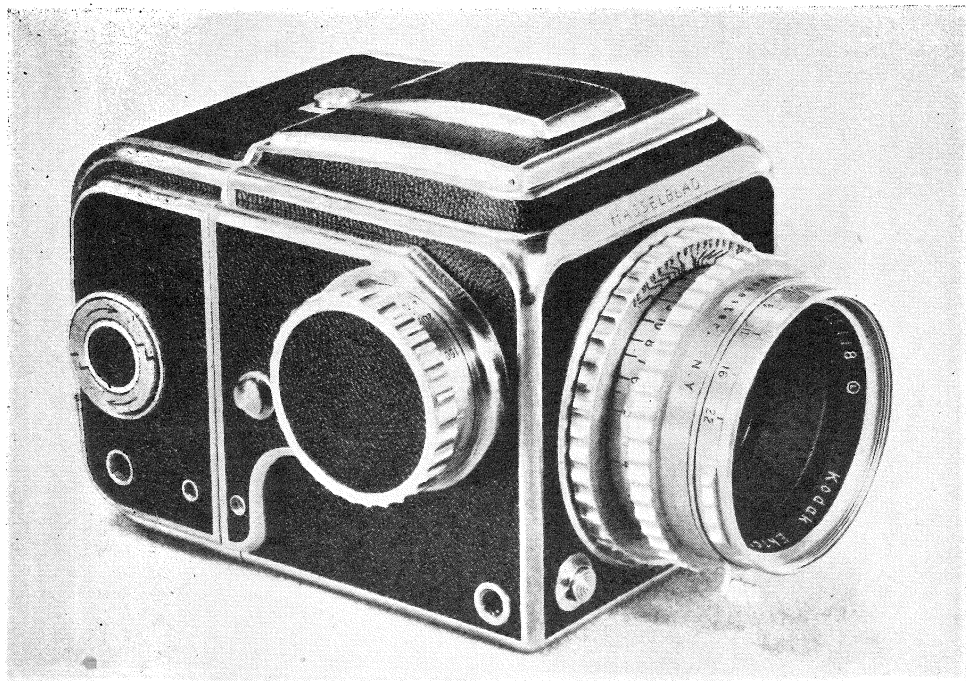
Namnlista över

SVERIGES FÅGLAR

I samband med den X. Internationella Ornitologkongressen i Uppsala 1950 utgavs av Sveriges Ornitologiska Förening en namnlista över svenska fåglar. I det allt flitigare umgänget ornitologer av olika nationer emellan, vid korrespondens med utländska fågelintresserade och vid läsning av fågeltidskrifter och -böcker på främmande språk är det praktiskt att ha denna namnlista i fickformat tillgänglig. Den ger även vägledning i fåglarnas systematik och den moderna nomenklaturen. Exemplar kunna rekvideras i bokhandeln eller från förlaget, Nybrogatan 12, Stockholm.

Pris 1:50

SVENSK NATUR

HASSELBLAD

*Den svenska enögda spegelreflexkameran 6×6 cm
med utbytbara rullfilmskassetter
och utbytbara objektiv*

Klimatsäker ridåslutare av korrugerat rostfritt stål, inställbar för 1, 1/2, 1/5, 1/10, 1/25, 1/50, 1/100, 1/200, 1/400, 1/800 och 1/1600 sek samt B. Tidsomställning kan göras i båda riktningarna och både före och efter att slutaren spänts.

Standardobjektiv: Lumeniserad Kodak Ektar 80 mm f/2.8. Avståndsställning från ∞ till 50 cm från filmplanet. Med förlängningstul skala 1/I.

Bländaren förinställes på önskad siffra. Inställningen på visirskivan göres alltid med full bländaröppning. Omedelbart före exponeringen ger ett sekundsnabbt handgrepp den förinställda bländaren.

En speciallins under visirskivan gör sökarbilden lika ljusstark över hela ytan. Linsen ökar ljusstyrkan med 250 % och i hörnen med över 1000 %.

Inbyggd synkronisator för lampblixtar och urladdningslampor.

VICTOR HASSELBLAD
Aktiebolag